

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΜΣ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΣΤΙΚΗΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**«Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις ως ευκαιρία ανάπτυξης για την
Τοπική Αυτοδιοίκηση. Η περίπτωση του Δήμου Πειραιά»**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:

Γεωργακοπούλου Σταυρούλα (Α.Μ. 0816Μ035)

**ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Δρ Δεληθέου Βασιλική
Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου Κ. Π. Ε.**

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2018

ΑΘΗΝΑ

Τριμελής επιτροπή:

Δεληθέου Βασιλική Επίκουρη Καθηγήτρια του Παντείου Πανεπιστημίου Κ. Π. Ε.

Ψυχάρης Ιωάννης, Καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου Κ. Π. Ε.

Κυβέλου Στέλλα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Παντείου Πανεπιστημίου Κ. Π. Ε.

Copyright © Γεωργακοπούλου Σταυρούλα, 2018

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Περίληψη

Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (Ε.Σ.Π.Α.) 2014-2020 αποτελεί το στρατηγικό σχέδιο για την ανάπτυξη της χώρας με την συνδρομή σημαντικών πόρων, που προέρχονται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (Ε.Δ.Ε.Τ.) της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020 περιλαμβάνει δύο νέα σημαντικά στοιχεία, τα οποία είναι οι Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση και η νέα προσέγγιση για την Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη. Η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη είναι η χωρική στρατηγική για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και την ανάδειξη των τοπικών δυνατοτήτων μιας περιοχής, με τον συνδυασμό διαφορετικών παρεμβάσεων. Τα εργαλεία για την υλοποίηση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης είναι το εργαλείο με την επωνυμία «Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων» (Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ.), και αυτά με την επωνυμία «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη» (Β.Α.Α.) και «Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις» (Ο.Χ.Ε.) και έχουν ως στόχο την αντιμετώπιση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.

Οι Ο.Χ.Ε. αποτελούν ένα από τα εργαλεία για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών και μπορούν να χρηματοδοτηθούν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.) και το Ταμείο Συνοχής, μέσω συνδυασμένων επενδύσεων από διαφορετικούς θεματικούς στόχους ενός ή περισσότερων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Ε.Π.). Στις επόμενες σελίδες της εργασίας θα παρουσιαστούν τα στάδια εφαρμογής και οι αρμόδιοι φορείς της στρατηγικής των Ο.Χ.Ε., καθώς επίσης και η χρησιμότητα του εργαλείου των Ο.Χ.Ε. για την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον μίας χωρικής ενότητας.

Η παρούσα μελέτη έχει ως στόχο τη διερεύνηση της προετοιμασίας και εφαρμογής των Ο.Χ.Ε. στον Δήμο Πειραιά. Ο Δήμος Πειραιά είναι το μεγαλύτερο βιομηχανικό κέντρο της χώρας μας, ενώ διαθέτει το μεγαλύτερο λιμάνι της Ευρώπης. Ωστόσο, οι τοπικές αρχές μέχρι σήμερα δεν έχουν καταφέρει να αναδείξουν και να αξιοποιήσουν τα πολλά και σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα, που διαθέτει ο Δήμος. Στόχος των Ο.Χ.Ε. είναι να βελτιώσουν την οικονομική κατάσταση, να δημιουργήσουν νέες θέσεις απασχόλησης, να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή και να προστατεύσουν το ήδη επιβαρυνόμενο περιβάλλον.

Η ποσοτική έρευνα βασίστηκε στην κατασκευή ενός ερωτηματολογίου, που απευθυνόταν στους υπαλλήλους του Δήμου Πειραιά. Μέσω της έρευνας και της ανάλυσης των δεδομένων καταγράφηκαν οι “στάσεις - απόψεις” των συμμετεχόντων ως προς το θέμα της στρατηγικής Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά και τα προβλήματα, που μπορεί να ανακύψουν κατά την υλοποίηση της. Επίσης, πραγματοποιήθηκαν τρεις (3) συνεντεύξεις με στελέχη, που εμπλέκονται στον σχεδιασμό των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά. Οι συνεντεύξεις είχαν ως στόχο να δώσουν την δυνατότητα στους συμμετέχοντες να θίξουν ζητήματα και να αναπτύξουν τις απόψεις τους σχετικά με τις Ο.Χ.Ε. για την Β.Α.Α. του Δήμου Πειραιά.

Λέξεις κλειδιά: *Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.), Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (Β.Α.Α.), Τοπική Αυτοδιοίκηση, Δήμος Πειραιά.*

Abstract

The Partnership Agreement for the Development Framework (P.A.D.F.) 2014-2020 is the strategic plan for the country's development with the support of significant resources coming from the European Structural and Investment Funds (E.S.I.F.) of the European Union. The P.A.D.F. 2014-2020 includes two new key elements, which are the Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation and the new approach to Integrated Territorial Development. Integrated Territorial Development is the spatial strategy for addressing problems and highlighting the local potential of an area, combining different interventions. The tools for the implementation of the Integrated Territorial Development are the tool "Community Led Local Development" (C.L.L.D.) and those under the name "Integrated Territorial Investment" (I.T.I) and "Sustainable Urban Development" (S.U.D) and aim to address intra-regional inequalities.

The I.T.I. are one of the tools for the design and implementation of integrated spatial strategies and can be funded by the European Regional Development Fund (E.R.D.F.), European Social Fund (E.S.F.) and the Cohesion Fund, through combined investments from different thematic objectives of one or more Operational Programmes (OP). The following pages of the paper will present the implementation stages and the stakeholders of the I.T.I. strategy as well as the usefulness of the tool of the I.T.I. for the economy, society and the environment of a spatial unity.

This study aims to investigate the preparation and implementation of the I.T.I. in the Municipality of Piraeus. The Municipality of Piraeus is the largest industrial center of our country, and it has the largest port of Europe. However, local authorities have so far failed to highlight and exploit the many significant comparative advantages available to the Municipality. Objective of the I.T.I. is to improve the economic situation, create new jobs, strengthen social cohesion and protect the already burdened environment.

The quantitative research was based on the construction of a questionnaire addressed to the employees of the Municipality of Piraeus. Through the research and the analysis of the data the participant's "attitudes-views" were recorded on the issue of the strategic I.T.I. of the Municipality of Piraeus and the problems that may arise during its implementation. Also, three (3) interviews were conducted with executives, involved in the planning of the I.T.I. of the Municipality of Piraeus. The interviews were aimed at enabling participants to raise issues and develop their views on I.T.I. for S.U.D. of the Municipality of Piraeus.

Keywords: *Integrated Territorial Investment (I.T.I.), Sustainable Urban Development (S.U.D.), Local Government, Municipality of Piraeus.*

Ευχαριστίες

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω την Επίκουρη Καθηγήτρια του Παντείου Πανεπιστημίου Κ.Π.Ε. του Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης κ. Δεληθέου Βασιλική για την ευκαιρία, που μου έδωσε να ασχοληθώ με αυτό το θέμα, το οποίο με βοήθησε να μάθω αξιόλογα πράγματα, για την πολύτιμη βοήθεια, που μου πρόσφερε καθ' όλη την διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας, καθώς και για τις χρήσιμες συμβουλές, που με βοήθησαν να παρουσιάσω αυτό το αποτέλεσμα. Επίσης, νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω τους καθηγητές του μεταπτυχιακού για την συνεργασία, που είχαμε. Ιδιαίτερα, θα ήθελα να εκφράσω θερμές ευχαριστίες στον κ. Ψυχάρη Ιωάννη και στην κ. Κυβέλου Στέλλα για τις πολύτιμες συμβουλές και γνώσεις, που μου πρόσφεραν καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου στο Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Επιπρόσθετα, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά και ξεχωριστά τους ακόλουθους για τις πολύτιμες πληροφορίες και την συνέντευξη, που μου παραχώρησαν:

- Τον κ. Μήλια Αντώνιο, Προϊστάμενο Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ανάπτυξης Δήμου Πειραιά.
- Την κ. Κανναβού Αναστασία, Ειδική Σύμβουλο του Δημάρχου Πειραιά για την Διαχείριση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, την Γαλάζια Ανάπτυξη και την Αστική Ατζέντα.
- Την κ. Πούλου Μαρία, Υπάλληλο στο Τμήμα Αξιοποίηση Ευρωπαϊκών και Εθνικών Πόρων του Δήμου Πειραιά.

Τέλος, θερμές ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω και προς την Γεωργακοπούλου Μαρία (Υπάλληλο του Δήμου Πειραιά), που έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην διανομή των ερωτηματολογίων και προς τους Υπαλλήλους του Δήμου Πειραιά, που παρά το φόρτο εργασίας τους ανταποκρίθηκαν θετικά στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων μου.

Η διπλωματική εργασία είναι αφιερωμένη στην οικογένεια μου, που είναι πάντα δίπλα μου και με στηρίζει σε κάθε βήμα της ζωής μου.

Περιεχόμενα

Περίληψη	2
Abstract	3
Ευχαριστίες	4
Περιεχόμενα.....	6
Συντομογραφίες	9
Κατάλογος Πινάκων	11
Κατάλογος Εικόνων.....	12
Κατάλογος Γραφημάτων	12
Εισαγωγή	13
Κεφάλαιο 1 ^ο : Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης 2014-2020.....	15
1.1 Ιστορική αναδρομή	15
1.2 Ορισμός και δομή του Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020.....	20
1.3 Αναπτυξιακή στρατηγική.....	21
1.4 Θεματικοί στόχοι	22
1.5 Χρηματοδότηση.....	23
1.5.1 Χρηματοδοτικά ταμεία	23
1.5.2 Κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων	23
1.6 Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020 και Τοπική Αυτοδιοίκηση.....	25
1.7 Η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη στο πλαίσιο του νέου Ε.Σ.Π.Α.....	26
Κεφάλαιο 2 ^ο : Ολοκληρωμένη προσέγγιση για την χωρική ανάπτυξη.....	27
2.1 Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη	27
2.2 Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων	28
2.2.1 Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020.....	29
2.2.2 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας 2014-2020.....	29
2.3 Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη.....	30
2.4 Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις.....	31
Κεφάλαιο 3 ^ο : Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις	33
3.1 Θεσμικό πλαίσιο	33
3.2 Ορισμός και προκλήσεις	33
3.3 Περιοχές εφαρμογής	34
3.4 Θεματικοί στόχοι	34
3.5 Χρηματοδότηση.....	35

3.6	Αρμόδιοι φορείς.....	35
3.7	Στάδια σχεδιασμού και εφαρμογής.....	36
3.8	Οι Ο.Χ.Ε. ως εργαλείο τοπικής ανάπτυξης	38
Κεφάλαιο 4 ^ο : Η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στον Δήμο Πειραιά.....		40
4.1	Τοπωνύμιο	40
4.2	Ιστορική αναδρομή	40
4.3	Φυσικά χαρακτηριστικά.....	42
4.4	Διοικητική διαίρεση.....	43
4.5	Δημογραφικά χαρακτηριστικά.....	44
4.6	Τοπική οικονομία και απασχόληση	45
4.7	Χρήσεις γης και υποδομές	46
4.8	Ανάλυση Στρατηγικού Σχεδιασμού (SWOT Analysis).....	47
4.9	Οι περιοχές παρέμβασης των Ο.Χ.Ε.....	49
4.10	Τα στάδια προετοιμασίας και η διαβούλευση των Ο.Χ.Ε.....	50
4.11	Η στρατηγική των Ο.Χ.Ε.....	51
4.11.1	Συμπληρωματικά σχέδια των Ο.Χ.Ε.....	51
4.11.2	Το όραμα και οι άξονες προτεραιότητας των Ο.Χ.Ε.....	52
4.12	Προτεραιότητες και έργα της Ο.Χ.Ε.....	53
4.13	Χρηματοδότηση των Ο.Χ.Ε.....	56
Κεφάλαιο 5 ^ο : Η συμβολή των Ο.Χ.Ε. στην ανάπτυξη του Δήμου Πειραιά		58
ΜΕΡΟΣ Α΄: Ποσοτική προσέγγιση- Ερωτηματολόγιο		58
5.1	Μεθοδολογία της ποσοτικής έρευνας.....	58
5.1.1	Σκοπός της έρευνας	58
5.1.2	Ερευνητικοί στόχοι.....	58
5.1.3	Περιγραφή μεθοδολογικού σχεδιασμού	58
5.1.4	Επιλογή ερευνητικού εργαλείου	59
5.1.5	Διαδικασία συλλογής δεδομένων	60
5.1.6	Διαδικασία ανάλυσης δεδομένων	60
5.2	Αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας.....	60
ΜΕΡΟΣ Β΄: Ποιοτική προσέγγιση- Συνεντεύξεις		74
5.3	Μεθοδολογία της ποιοτικής έρευνας.....	74
5.4	Αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνας.....	75
ΜΕΡΟΣ Γ΄: Συμπεράσματα για τις Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά		76

Αντί Επιλόγου.....	79
Βιβλιογραφία	81
Παραρτήματα.....	89

Συντομογραφίες

Α.Ε.	Ανώνυμη Εταιρία
Α.Ε.Ι.	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
Β.Α.Α.	Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
Δ.Κ.	Δημοτική Κοινότητα
Δ.Σ.	Δημοτικό Συμβούλιο
Ε.Γ.Τ.Α.Α.	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
Ε.Δ.Ε.Τ.	Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Κ.Τ.	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
Ε.Σ.Π.Α.	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
Ε.Τ.Θ.Α.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας
Ε.Τ.Π.Α.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
Ε.Π.	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ε.Π.Α.Θ.	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας
Ε.Υ.Δ.Ε.Π.	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος
Η.Σ.Α.Π.	Ηλεκτρικός Σιδηρόδρομος Αθηνών Πειραιώς
Κ.Α.Π.	Κοινή Αγροτική Πολιτική
Κ.Ε.Δ.Ε	Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος
Κ.Π.Σ.	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Κ.Τ.Ε.Λ.	Κοινό Ταμείο Εισπράξεων Λεωφορείων
Κ.Υ.Α.	Κοινή Υπουργική Απόφαση
Μ.Κ.Ο.	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
Μ.Ο.Π.	Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα
Ο.Λ.Π.	Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς
Ο.Ο.Σ.Α.	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
Ο.Σ.Ε.	Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος
Ο.Τ.Α.	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Ο.Χ.Ε.	Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις
Π.Α.Α.	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
Π.Ε.Π.	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Π.Σ.	Περιφερειακό Συμβούλιο
Σ.Δ.Ι.Τ.	Συμπράξεις Δημοσίου – Ιδιωτικού Τομέα

Σ.Ο.Α.Π.	Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης
Τ.Α.Ι.ΠΕ.Δ.	Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου
Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ.	Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων
Τ.Π.Ε.	Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων ανά Ε.Π. στην Ελλάδα για το 2014-2020	24
Πίνακας 2: Η διαδικασία εφαρμογής των Ο.Χ.Ε.....	38
Πίνακας 3: Εξέλιξη του πληθυσμού του Δήμου Πειραιά (1971 -2011)	44
Πίνακας 4: Μόνιμος πληθυσμός κατά επίπεδο εκπαίδευσης (2011).....	44
Πίνακας 5: Βασικά μεγέθη απασχόλησης (2011).....	46
Πίνακας 6: Κατηγορίες χρήσης γης στον Δήμο Πειραιά.....	47
Πίνακας 7: Άξονες παρέμβασης του Σ.Ο.Α.Π.....	51
Πίνακας 8: Άξονες προτεραιότητας του Σχεδίου Δράσης Αειφόρου Ενέργειας.....	52
Πίνακας 9: Άξονες προτεραιότητας των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά	53
Πίνακας 10: Οι προτάσεις που υποβλήθηκαν στην Ε.Υ.Δ.Ε.Π.	56
Πίνακας 11: Υπηρεσίες που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο	59
Πίνακας 12: Φύλο	60
Πίνακας 13: Ηλικία δείγματος	61
Πίνακας 14: Επίπεδο μόρφωσης.....	62
Πίνακας 15: Θέση εργασίας.....	63
Πίνακας 16: Ενασχόληση θέσης εργασίας με τις Ο.Χ.Ε.	64
Πίνακας 17: Εργασιακό αντικείμενο σχετικό με τις Ο.Χ.Ε.....	64
Πίνακας 18: Γνωριμία με την ουσία και το περιεχόμενο των Ο.Χ.Ε.	65
Πίνακας 19: Οι Ο.Χ.Ε. ως εργαλείο προοπτικής για τους Δήμους	66
Πίνακας 20: Μέσω των Ο.Χ.Ε. ο Δήμος μπορεί να επιλύσει τα τοπικά προβλήματα	66
Πίνακας 21: Οι Ο.Χ.Ε. μπορούν να αποτελέσουν κίνητρο ανάπτυξης & αξιοποίησης	67
Πίνακας 22: Από που μπορεί να ενημερωθεί κανείς για τις Ο.Χ.Ε.....	68
Πίνακας 23: Ο Δήμος Πειραιά έχει αναπτύξει ένα Σ.Ο.Α.Π. για βελτίωση της τοπικής ανάπτυξης	72
Πίνακας 24: Ο Δήμος Πειραιά με την υλοποίηση του Σ.Ο.Α.Π. θα αναβαθμίσει την ποιότητα ζωής.....	73
Πίνακας 25: Οι συνολικές ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις της Πολιτικής Συνοχής 2014-2020 (εκατ. € σε τρέχουσες τιμές).....	90
Πίνακας 26: Μόνιμος πληθυσμός κατά φύλο (2011)	92
Πίνακας 27: Αφίξεις πλοίων εξωτερικού- εσωτερικού	92
Πίνακας 28: Διακίνηση Επιβατών εσωτερικού-εξωτερικού	93
Πίνακας 29: Κτήρια στον Δήμο Πειραιά.....	93
Πίνακας 30: Οι προτάσεις του Δήμου Πειραιά που εγκρίθηκαν για την χρηματοδότηση των Ο.Χ.Ε.....	94

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1: Διαδικασία διαβούλευσης	37
Εικόνα 2: Βιώσιμη ανάπτυξη.....	38
Εικόνα 3: Ο χάρτης του Πειραιά κατά την αρχαιότητα.....	40
Εικόνα 4: Ο Πειραιάς στα τέλη του 19 ^{ου} αιώνα	41
Εικόνα 5: Χάρτης με τα όρια του Δήμου Πειραιά.....	42
Εικόνα 6: Συγκριτική ανάλυση Δημοτικών Κοινοτήτων του Δήμου Πειραιά	43
Εικόνα 7: Το λιμάνι του Πειραιά.....	45
Εικόνα 8: Αστικές Λειτουργικές Ενότητες Εφαρμογής των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά.....	49

Κατάλογος Γραφημάτων

Γράφημα 1: Φύλο των ερωτηθέντων	61
Γράφημα 2: Ηλικία των ερωτηθέντων.....	61
Γράφημα 3: Εκπαίδευση των ερωτηθέντων	62
Γράφημα 4: Θέση εργασίας των ερωτηθέντων.....	63
Γράφημα 5: Ενασχόληση της θέσης εργασίας με τις Ο.Χ.Ε.	64
Γράφημα 6: Εργασιακό αντικείμενο σχετικό με τις Ο.Χ.Ε.	65
Γράφημα 7: Γνωριμία με την ουσία και το περιεχόμενο των Ο.Χ.Ε.....	65
Γράφημα 8: Οι Ο.Χ.Ε. ως εργαλείο προοπτικής για τους Δήμους.....	66
Γράφημα 9: Μέσω των Ο.Χ.Ε. ο Δήμος μπορεί να επιλύσει τα τοπικά προβλήματα.....	67
Γράφημα 10: Οι Ο.Χ.Ε. μπορούν να αποτελέσουν κίνητρο ανάπτυξης & αξιοποίησης	67
Γράφημα 11: Από που μπορεί να ενημερωθεί κανείς για τις Ο.Χ.Ε.	68
Γράφημα 12: Σε ποιους τομείς της πρώτης περιοχής θα βοηθήσουν οι Ο.Χ.Ε.....	69
Γράφημα 13: Σε ποιους τομείς της δεύτερης περιοχής θα βοηθήσουν οι Ο.Χ.Ε.	70
Γράφημα 14: Παρεμβάσεις για την ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης	72
Γράφημα 15: Ο Δήμος Πειραιά έχει αναπτύξει ένα Σ.Ο.Α.Π. για βελτίωση της τοπικής ανάπτυξης.....	73
Γράφημα 16: Ο Δήμος Πειραιά με την υλοποίηση του Σ.Ο.Α.Π. θα αναβαθμίσει την ποιότητα ζωής.....	73
Γράφημα 17: Επίπεδο εκπαίδευσης στον Δήμο Πειραιά (2011).....	92

Εισαγωγή

Η περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε. ορίστηκε στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986 (Συνθήκη της Ε.Ε.) και εστίαζε στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και στην ανάπτυξη των λιγότερο αναπτυγμένων Περιφερειών της Ε.Ε, τονώνοντας την οικονομική τους ανάπτυξη και βελτιώνοντας την ποιότητα της ζωής των κατοίκων τους. Η αρχή για την ουσιαστική άσκηση της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής έγινε με τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα, έπειτα ακολούθησαν τα τρία Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης και το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013. Σήμερα η Πολιτική Συνοχής¹ ασκείται μέσω του Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020. Το νέο Ε.Σ.Π.Α. είναι το στρατηγικό σχέδιο για την ανάπτυξη της χώρας με την συνδρομή σημαντικών πόρων, που προέρχονται από τα Ε.Δ.Ε.Τ. της Ε.Ε.. Η αναπτυξιακή στρατηγική του υλοποιείται μέσα από 7 Τομεακά Προγράμματα και 13 Περιφερειακά Προγράμματα. Το Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020 περιλαμβάνει δύο νέα σημαντικά στοιχεία, τα οποία είναι οι Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση και η νέα προσέγγιση για την Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη.

Η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη καλείται να συμπληρώσει και να μεγιστοποιήσει τα οφέλη από την άσκηση των τομεακών πολιτικών και των προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης. Η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη είναι η χωρική στρατηγική για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και διερεύνηση των τοπικών αναπτυξιακών δυνατοτήτων των διαφορετικών περιοχών με τον συνδυασμό των διαφορετικών παρεμβάσεων, μετά από και την πρωτοβουλία των τοπικών δυνάμεων. Οι στρατηγικοί στόχοι της είναι η προώθηση της απασχόλησης, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, η επίτευξη της κοινωνικής συνοχής (η καταπολέμηση της ανεργίας) και η διατήρηση των πόρων. Τα εργαλεία υλοποίησης της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης είναι το Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ., η Β.Α.Α. και οι Ο.Χ.Ε. και έχουν ως βασικό στόχο την αντιμετώπιση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.

Οι Ο.Χ.Ε. είναι το εργαλείο για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών σε συγκεκριμένες χωρικές ενότητες. Οι περιοχές αυτές είτε παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα, που πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνολικό τρόπο, είτε διακρίνονται από σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες. Για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των Ο.Χ.Ε. ακολουθούνται οι διατάξεις του θεσμικού πλαισίου των Ε.Δ.Ε.Τ.. Οι αρμόδιοι φορείς, που αναλαμβάνουν την προετοιμασία και υλοποίηση των Ο.Χ.Ε., είναι οι Διαχειριστικές Αρχές, οι Αστικές Αρχές, οι Ενδιάμεσοι Φορείς και η Εθνική Αρχή Συντονισμού και ειδικότερα η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης.

Στην εργασία αυτή θα αναλυθεί η υφιστάμενη κατάσταση του Δήμου Πειραιά και η στρατηγική των Ο.Χ.Ε., που θα εφαρμοστεί στο Δήμο. Ο Δήμος Πειραιά είναι ο τρίτος μεγαλύτερος Δήμος της Ελλάδας. Σύμφωνα με την απογραφή του 2011, ο πληθυσμός είναι 163.688 κατοίκους. Από το σύνολο των 163.688 κατοίκων, οι οικονομικά ενεργοί ανέρχονται σε 59.122 άτομα (36% επί του συνολικού πληθυσμού). Οι άνεργοι φτάνουν τα 14.429 άτομα (24% επί των οικονομικά

¹ Η Πολιτική Συνοχής είναι η πολιτική της Ε.Ε. που ορίστηκε σύμφωνα με την πιο πρόσφατη Συνθήκη της Ε.Ε., την Συνθήκη της Λισαβόνας. Η Συνθήκη της Λισαβόνας είναι μια δέσμευση- συμφωνία των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων, προκειμένου να επικεντρωθούν οι προσπάθειές τους σε ένα μόνο στόχο. Ο στόχος αυτός είναι να γίνει η Ε.Ε. πιο ανταγωνιστική και πιο δυναμική οικονομία στον κόσμο, μια οικονομία που θα χαρακτηρίζεται από ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή, σεβασμό στο περιβάλλον και πλήρη απασχόληση. Η συνθήκη αυτή θέτει τις προτεραιότητες και τις προτεινόμενες στρατηγικές για την οικονομία, καθώς και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις σύμφωνα με τις ανάγκες και τα ιδιαίτερα προβλήματα κάθε κράτους μέλους (Delitheou & Maraki, 2011: 34).

ενεργών). Η ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας οφείλεται στην μεγάλη συγκέντρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων στον Δήμο και στην ύπαρξη του λιμένα Πειραιά, που είναι το μεγαλύτερο λιμάνι της Ευρώπης. Από την άλλη πλευρά, η παρακμή των παραδοσιακών βιομηχανιών έχει ως αποτέλεσμα την εγκατάλειψη του κτηριακού αποθέματος, την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και την απομάκρυνση των κατοίκων από τις γειτονιές, που είχαν αναπτυχθεί γύρω από τις βιομηχανίες. Άλλα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Δήμος Πειραιά είναι το κυκλοφοριακό πρόβλημα, η έλλειψη των ελεύθερων χώρων, των υποδομών και του πρασίνου, καθώς και η αποδυνάμωση των κοινωνικών δικτύων. Στα συγκεκριμένα προβλήματα έρχεται να δώσει διέξοδο ο Δήμος Πειραιά μέσω των Ο.Χ.Ε. για την Β.Α.Α.. Επιπλέον, οι Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά στοχεύουν στην ανάδειξη των αναπτυξιακών και ανταγωνιστικών δυνατοτήτων της πόλης του Πειραιά.

Η διαδικασία σχεδιασμού της στρατηγικής Β.Α.Α. μέσω των Ο.Χ.Ε. ξεκίνησε το 2014. Ο Δήμος Πειραιά χωρίστηκε σε δύο περιοχές παρέμβασης (την 1^η Αστική Λειτουργική Ενότητα και την 2^η Αστική Λειτουργική Ενότητα), σύμφωνα με τις ανάγκες των περιοχών και τα κριτήρια εφαρμογής των Ο.Χ.Ε.. Οι παρεμβάσεις, που επιλέχθηκαν, αφορούν την ενίσχυση της αστικής ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής. Όταν ολοκληρώθηκε η πρόταση των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά υποβλήθηκε στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Αττικής. Η στρατηγική αξιολογήθηκε με την υψηλότερη βαθμολογία στην πρώτη αξιολόγηση, από την Διαχειριστική Αρχή του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος. Η συνολική χρηματοδότηση της φτάνει τα 80.065.000 ευρώ για τα επόμενα πέντε χρόνια, που θα οδηγήσουν στην αλλαγή της φυσιογνωμίας της πόλης, στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και στη δημιουργία θέσεων εργασίας

Κεφάλαιο 1^ο: Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης 2014-2020

1.1 Ιστορική αναδρομή

Η περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε. (οικονομική και κοινωνική συνοχή) ορίστηκε στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986 και είναι οι παρεμβάσεις, που γίνονται από το κράτος προς τις Περιφέρειες με σκοπό την μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και την ανάπτυξη των λιγότερο αναπτυγμένων Περιφερειών της Ε.Ε. (Ζούντσα, 2012: 10). Το πλαίσιο των παρεμβάσεων άρχισε να εφαρμόζεται από το 1988 κυρίως λόγω του ανοίγματος των ευρωπαϊκών αγορών με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, δηλαδή την πρώτη αναθεώρηση της Συνθήκης της Ρώμης. Πολλοί άλλοι παράγοντες (πολιτικοί, οικονομικοί, ιδεολογικοί) συνετέλεσαν στην εμφάνιση της περιφερειακής πολιτικής, επειδή στην αρχική Συνθήκη της Ρώμης δεν υπήρχε πρόβλεψη για τη δημιουργία περιφερειακής πολιτικής σε επίπεδο Ε.Ε.. Προς την κατεύθυνση της δημιουργίας περιφερειακής πολιτικής έπαιξαν σημαντικό ρόλο οι διαδοχικές διευρύνσεις της Ε.Ε. με την ένταξη χωρών με έντονα περιφερειακά προβλήματα, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο (1973), η Ελλάδα (1981), η Ισπανία και η Πορτογαλία καθώς και η Σουηδία (1995) και βεβαίως οι 12 νέες χώρες με τις δύο τελευταίες διευρύνσεις το 2004 και το 2007. Επίσης, η δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και η αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής² συνετέλεσαν στην εμφάνιση της περιφερειακής πολιτικής (Τσιντσινέλης, 2007: 2).

Την αφετηρία ουσιαστικής άσκησης ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής αποτέλεσαν τα Μ.Ο.Π.³. Τα προγράμματα αυτά διαμορφώθηκαν για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της διεύρυνσης στις υπόλοιπες μεσογειακές χώρες (ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας στην Ε.Ε.). Τα Μ.Ο.Π. θεσπίστηκαν με τον Κανονισμό 2088/85 και είχαν ως στόχο την βελτίωση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης των νοτίων περιοχών της Κοινότητας και ιδιαίτερος της Ελλάδας, ώστε να διευκολυνθεί η προσαρμογή τους στις νέες συνθήκες, που δημιουργούνται με τη διεύρυνση. Στα Μ.Ο.Π. επιδιωκόταν η εμπλοκή των εθνικών και περιφερειακών αρχών κατά την κατάρτιση και υλοποίηση των προγραμμάτων και ο επιμερισμός της ευθύνης προς την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, τις εθνικές, τις περιφερειακές και τις τοπικές αρχές. Στην Ελλάδα καταρτίστηκαν 7 Μ.Ο.Π., όπου τα 6 είναι τα χωρικά (Κρήτης, Μακεδονίας και Θράκης, Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου, Νήσων Αιγαίου Πελάγους, Ανατολικής Κεντρικής Ελλάδος, Αττικής) και το 1 θεματικό, το οποίο είναι το Μ.Ο.Π. Πληροφορικής. Η κοινοτική χρηματοδότηση των Μ.Ο.Π. στη χώρα μας ανέρχεται στα 2,57 δισ. ECU⁴ σε τιμές του 1986 (70% των συνολικών

² Η Κ.Α.Π. άρχισε να ισχύει από το 1962. Η πολιτική αυτή τροποποιήθηκε ριζικά μερικές φορές. Σύμφωνα με τις μεταρρυθμίσεις του Ιουνίου 2013, η νέα Κ.Α.Π. έχει τρεις προτεραιότητες, οι οποίες είναι: η προώθηση της ισορροπημένης ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών σε όλη την Ε.Ε., η διασφάλιση της βιώσιμης παραγωγής τροφίμων και η διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων (Δεληθέου & Γεωργακοπούλου, 2016: 500).

³ Τα Μ.Ο.Π. κάλυπταν όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας, με έμφαση στην αλιεία, στην γεωργία, στις μικρομεσαίες μεταποιητικές επιχειρήσεις και στον τουρισμό. Επίσης, τα Μ.Ο.Π. περιλάμβαναν παρεμβάσεις στον τομέα του πολιτισμού, οι οποίες ήταν τοπικής σημασίας και περιορισμένης εμβέλειας. Τα προγράμματα αυτά πρόβλεπαν την σύνταξη ολοκληρωμένων πολυετών και πολυτομεακών Ε.Π. για κάθε Περιφέρεια (Δεληθέου, 2007: 68; Δεληθέου, 2008: 27).

⁴ Το ECU ήταν ένα σύνολο νομισμάτων, που αποτελείτο από σταθερά ποσοστά 10 ευρωπαϊκών νομισμάτων, με το ποσοστό κάθε νομίσματος να αντανάκλα την σχετική οικονομική βαρύτητα κάθε χώρας, και χρησιμοποιήθηκε ως νομισματική μονάδα πριν αντικατασταθεί από το ευρώ την 1/1/1999. Το ECU δεν ήταν ένα πραγματικό νόμισμα αλλά μία τεχνητή νομισματική μονάδα, δηλαδή ένας δείκτης. (Διαθέσιμο: <https://www.euretiro.com/european-currency-unit-ecu/>, 31/01/2018).

δαπανών κάθε έργου) και το υπόλοιπο 30% καλύπτεται από τον ελληνικό προϋπολογισμό (Γκουμπανιτσία, 2010: 16).

Τα Μ.Ο.Π. ενσωματώθηκαν στο Α΄ Κ.Π.Σ. το 1989. Η αναπτυξιακή στρατηγική της Ελλάδας από το 1984 μέχρι το 1993 (που καλύπτει τόσο τα Μ.Ο.Π. όσο και το Α΄ Κ.Π.Σ.) χαρακτηρίστηκε κυρίως από τη μεγάλη διασπορά των διαθέσιμων πόρων σε μικρά έργα υποδομής σε ολόκληρη τη χώρα. Η πολιτική αυτή στήριξε την οικονομική δραστηριότητα, διευκόλυνε τη βελτίωση του επιπέδου ζωής στις αγροτικές και περιμετρικές περιοχές, αναβάθμισε το επαρχιακό δίκτυο μεταφορών και ενίσχυσε τον εκσυγχρονισμό των μικρών γεωργικών επιχειρήσεων και την ίδρυση ξενοδοχείων μικρού και μεσαίου μεγέθους σε πολλές περιοχές. Στο Α΄ Κ.Π.Σ. καταρτίστηκαν 12 Τομεακά Προγράμματα και 13 Περιφερειακά Προγράμματα. Το κόστος του Α΄ Κ.Π.Σ. ήταν 14,34 δισ. ECU σε τιμές του 1989, όπου η συμμετοχή της Ε.Ε. ανερχόταν στα 7,19 δισ. ECU, η εθνική συμμετοχή ήταν τα 5,8 δισ. ECU και τα υπόλοιπα χρήματα ήταν ιδιωτική συμμετοχή (Καστανιάς, 2006: 39).

Η περίοδος του 1994- 1999 (Β΄ Κ.Π.Σ.) χαρακτηρίστηκε από την έμφαση σε έργα υποδομής εθνικής σημασίας, που ενισχύουν την εξωστρέφεια της οικονομίας και τη γενικότερη διασύνδεση της χώρας με το εξωτερικό. Χωρίς να εγκαταλείπεται η εφαρμογή μέτρων ισόρροπης ανάπτυξης της χώρας, δόθηκε προτεραιότητα στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης μέσα από ένα ευρύτερο φάσμα δραστηριοτήτων και με κύριο στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, την αναβάθμιση του περιβάλλοντος και τη δημιουργία καλύτερων συνθηκών διαβίωσης στα αστικά κέντρα. Κύριο χαρακτηριστικό της περιόδου αυτής είναι η προετοιμασία της χώρας για την ένταξη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση καθώς και η υλοποίηση μεγάλων έργων υποδομής σε ολόκληρη την χώρα, τα οποία είναι οδικοί άξονες (Π.Α.Θ.Ε., Εγνατία Οδός), λιμενικά έργα, εκσυγχρονισμός του ελληνικού σιδηροδρομικού δικτύου, μετρό της Αθήνας, ενεργειακά έργα (αιολικά πάρκα, φυσικό αέριο), τηλεπικοινωνίες, νοσοκομεία κ.ά. (Διαθέσιμο: <http://www.3kps.gr/Details.asp?L1=3&L2=2>, 04/07/2017). Στο Β΄ Κ.Π.Σ. καταρτίστηκαν 17 Τομεακά και 13 Περιφερειακά Προγράμματα. Το συνολικό ποσό, που διατέθηκε ήταν 29,72 δισ. ECU σε τιμές του 1994 (ενώ επιπλέον 3,06 δισ. ECU διατέθηκαν από το νέο Ταμείο Συνοχής). Από αυτό, τα 7,4 δισ. ECU αφορούσαν τα Περιφερειακά Ε.Π., ποσοστό δηλαδή 25% εμφανώς μειωμένο σε σχέση με το Α΄ Κ.Π.Σ. (Ψυχογιού, 2011: 36).

Για την τρίτη προγραμματική περίοδο η ελληνική κυβέρνηση παρουσίασε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000-2006. Ύστερα από την εξέταση του από τις υπηρεσίες της Επιτροπής, το σχέδιο εγκρίθηκε και αποτέλεσε το Γ΄ Κ.Π.Σ. 2000-2006 (Παντουβάκης, 2007: 13). Οι συνολικοί πόροι του Γ΄ Κ.Π.Σ. και του Ταμείου Συνοχής ανέρχονται σε 48,30 δισ. ευρώ. Η συνολική δημόσια δαπάνη ανέρχεται σε 37,67 δισ. ευρώ και η εκτιμώμενη ιδιωτική συμμετοχή ανέρχεται σε 10,63 δισ. ευρώ (Διαθέσιμο: <http://www.3kps.gr/2000-2006.htm>, 10/07/2017). Οι πόροι αυτοί χρησιμοποιήθηκαν για την δημιουργία προϋποθέσεων για μακροπρόθεσμη και υψηλότερη ανάπτυξη, για την σύγκλιση των υπόλοιπων οικονομιών των μελών κρατών και για την αντιμετώπιση των βασικών ελλείψεων της οικονομίας και της κοινωνικής ζωής. Για την επίτευξη των στόχων του Γ΄ Κ.Π.Σ. υλοποιήθηκαν 25 Ε.Π. εκ των οποίων τα 11 είναι Τομεακά Προγράμματα, τα 13 είναι Π.Ε.Π. και 1 Ε.Π. Τεχνική βοήθεια (Ευαγγέλου, 2007). Το κοινό στοιχείο και των τριών Κ.Π.Σ. είναι, ότι αποτελούνται από δύο τμήματα, το εθνικό και το περιφερειακό. Στο εθνικό ανήκουν τα Τομεακά Προγράμματα, που καλύπτουν τις παρεμβάσεις, οι οποίες λόγω της εμβέλειάς τους, πρέπει να σχεδιαστούν και να

εφαρμοστούν σε εθνικό επίπεδο. Ενώ στο περιφερειακό ανήκουν τα Π.Ε.Π., τα οποία καλύπτουν ολοκληρωμένες αναπτυξιακές δράσεις για κάθε μια από τις 13 Περιφέρειες της χώρας. Επομένως η συνοχή και η συμπληρωματικότητα αυτών των προγραμμάτων βοηθάει στην επίτευξη της περιφερειακής πολιτικής (Ψυχάρης, 2004: 57).

Έπειτα εκπονήθηκε το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς του 2007-2013 με στόχο την διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της χώρας, την διατήρηση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και την αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδα υψηλότερα του μέσου κοινοτικού όρου για την τόνωση της απασχόλησης, την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς (ΥΠ.ΟΙ.Ο., 2007: 40). Η αναπτυξιακή στρατηγική του υλοποιείται μέσα από 13 Ε.Π., 8 Τομεακά και 5 Περιφερειακά. Στα προγράμματα αυτά προστίθενται επιπλέον 12 ειδικά Ε.Π. Εδαφικής Συνεργασίας (διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας). Στην περίοδο αυτή, οι τομείς της Αγροτικής Ανάπτυξης και της Αλιείας δεν εντάσσονται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς, αλλά συμπληρώνουν την αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας με δύο ειδικά στρατηγικά σχέδια, τα οποία είναι το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Αλιείας. Στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 το συνολικό ποσό, που διατέθηκε για την επίτευξη της αναπτυξιακής στρατηγικής, ήταν άνω των 45 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 11,5 δισ. ευρώ ήταν το σύνολο των δημοσίων δαπανών, τα 20,4 δισ. ευρώ ήταν κοινοτική συνδρομή, τα 7,5 δισ. ευρώ ήταν ιδιωτική χρηματοδότηση και τα 6,1 δισ. ευρώ ήταν οι δημόσιοι πόροι των Ε.Π. για την Αγροτική Ανάπτυξη και την Αλιεία (Παπαδασκαλόπουλος & Χριστοφάκης, 2009: 67).

Παρόλα αυτά, η Πολιτική Συνοχής άρχισε να δέχεται αρνητικές κριτικές, τόσο από τις αναπτυγμένες περιφέρειες, όσο και από τις λιγότερο αναπτυγμένες. Οι αναπτυγμένες περιφέρειες υποστήριζαν, ότι θα έπρεπε να αλλάξει η πολιτική αυτή και να ενισχύονται μόνο τα νέα κράτη της Ε.Ε., ενώ οι λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες θεωρούσαν, ότι τα αναπτυξιακά οφέλη ήταν προς τις πιο ανταγωνιστικές οικονομίες. Καθώς περνούσαν τα χρόνια, η αναποτελεσματικότητα της Πολιτικής Συνοχής άρχισε να αποτυπώνεται και σε επιστημονικές εκθέσεις της Ε.Ε., όπως στην έκθεση Sapir (Παπαηλιοπούλου, 2017: 22). Η έκθεση Sapir εκπονήθηκε από μια ομάδα εμπειρογνομόνων με την καθοδήγηση του André Sapir και δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο του 2003. Στην έκθεση αυτή υποστηρίχθηκε, ότι η μόνη αιτιολόγηση για τις δαπάνες σε επίπεδο Ε.Ε. είναι η πραγματική και αποδεδειγμένη προστιθέμενη αξία. Ως εκ τούτου, ο προϋπολογισμός πρέπει να επικεντρωθεί στους τομείς, στους οποίους είναι σε θέση να συμβάλουν στην ανάπτυξη και την αλληλεγγύη της Ευρώπης. Η έκθεση πρότεινε έναν προϋπολογισμό που θα βασίζεται σε τρία κονδύλια, τα οποία θα συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη, στην σύγκλιση και στην αναδιάρθρωση (European Union Committee, 2005: 14). Ωστόσο, η μελέτη που έφερε στην επιφάνεια τις αδυναμίες της Πολιτικής Συνοχής, ήταν η έκθεση Barca.

Η Danuta Hübner (Ευρωπαϊά Επίτροπος αρμόδια για θέματα περιφερειακής πολιτικής) ζήτησε από τον Fabrizio Barca (Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών της Ιταλίας) να εκπονήσει μια ανεξάρτητη έκθεση, η οποία θα περιλάμβανε την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της Πολιτικής Συνοχής και μια σειρά προτάσεων για τη μεταρρύθμιση αυτής της πολιτικής για την περίοδο μετά το 2013. Στο πλαίσιο αυτό, ο Barca είχε οργανώσει οκτώ ακροάσεις και σεμινάρια με ακαδημαϊκούς εμπειρογνώμονες και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής. Τα αποτελέσματα αυτών των συζητήσεων, τα δέκα έγγραφα εργασίας που

προετοιμάστηκαν για την έκθεση και η ανασκόπηση της οικονομικής βιβλιογραφίας και οι εμπειρικές αποδείξεις αποτέλεσαν τη βάση για την κατάρτιση των πορισμάτων της έκθεσης (Διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/future/barca_en.htm, 11/03/2018).

Στην συγκεκριμένη έκθεση, ο Fabrizio Barca υποστήριξε ένθερμα την τοποκεντρική (place-based) προσέγγιση της περιφερειακής ανάπτυξης. Εξάλλου, η ίδια η Επιτροπή Εδαφικής Αναπτυξιακής Πολιτικής του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης ήταν η πρώτη που εξέφρασε μια μετατόπιση στην προσέγγιση της περιφερειακής ανάπτυξης, που υιοθετούσαν συνήθως οι εθνικές κυβερνήσεις. Από την παραδοσιακή τομεακή προσέγγιση με έμφαση σε βραχυπρόθεσμες επιδοτήσεις για τη στήριξη της απασχόλησης στις περιφέρειες που υστερούν, τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν κατά την τελευταία δεκαετία αρχίσει να αντιμετωπίζουν τις περιφερειακές οικονομικές επιδόσεις με μια πιο ολιστική και πολυτομεακή προσέγγιση που επιδιώκει να εντοπίσει και να αξιοποιήσει τις τοπικές δυνάμεις και τα τοπικά κληροδοτήματα (assets), ως μέσο για την ενίσχυση της ανάπτυξης στις περιφέρειές τους. Στην ουσία, οι κυβερνήσεις έχουν αρχίσει να επικεντρώνονται περισσότερο στα τοπικά και περιφερειακά οικο-συστήματα, που μπορούν να δημιουργήσουν ανάπτυξη, η οποία απαιτεί μια πολυτομεακή προσέγγιση, που θα πρέπει να συνοδεύεται από δικτύωση και ρυθμίσεις πολυεπίπεδης και πολυσυμμετοχικής διακυβέρνησης για την ευθυγράμμιση των στόχων με τα διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης. (Κυβέλου, 2017: 3).

Η έκθεση Barca, εκτός από το οικονομικό σκεπτικό και το κίνητρο μιας αναπτυξιακής πολιτικής, που βασίζεται στον τόπο της Ε.Ε., παρέχει την αξιολόγηση της Πολιτικής Συνοχής της Ε.Ε.. Επιπροσθέτως, προσδιορίζει έναν περιορισμένο αριθμό βασικών προτεραιοτήτων στις οποίες θα επικεντρωθεί η Πολιτική Συνοχής. Τέλος, παρουσιάζει συστάσεις σχετικά με βασικούς πυλώνες της διακυβέρνησης της Πολιτικής Συνοχής που προσδιορίζονται για μεταρρυθμίσεις. Οι συστάσεις της έκθεσης για τη μεταρρύθμιση στηρίζονται σε δέκα πυλώνες, οι οποίοι είναι:

1: Επικέντρωση στις βασικές προτεραιότητες

Ο Barca υποστηρίζει ότι η Ε.Ε. θα πρέπει να επικεντρώσει περίπου το 65% της χρηματοδότησής της σε τρεις ή τέσσερις βασικές προτεραιότητες, η δε κατανομή της χρηματοδότησης θα πρέπει να γίνει κατ' αναλογία προς τις ανάγκες και τις στρατηγικές των κρατών μελών και των περιφερειών. Τα κριτήρια κατανομής της χρηματοδότησης θα παραμείνουν σε μεγάλο βαθμό ως έχουν σήμερα (δηλ. θα βασίζονται στο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π.). Μία ή δύο βασικές προτεραιότητες θα πρέπει να αφορούν την κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς, ώστε να υπάρχουν περιθώρια για την ανάπτυξη μιας κοινωνικής ατζέντας με έντονα εδαφικά στοιχεία.

2: Ένα νέο στρατηγικό πλαίσιο

Ο στρατηγικός διάλογος που διεξάγεται μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών (ή των περιφερειών σε ορισμένες περιπτώσεις) θα πρέπει να αναβαθμιστεί και να τεθεί σε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο στρατηγικής ανάπτυξης, με σαφώς καθορισμένες αρχές, δείκτες και στόχους για την αξιολόγηση των επιδόσεων.

3: Μια νέα συμβατική σχέση, υλοποίησή της και υποβολή έκθεσης

Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναπτύξουν μια νέου τύπου συμβατική συμφωνία (μια εθνική σύμβαση στρατηγικής ανάπτυξης), με έμφαση στις επιδόσεις και στις επαληθεύσιμες δεσμεύσεις.

4: Ενισχυμένη διακυβέρνηση για τις βασικές προτεραιότητες

Η Επιτροπή θα πρέπει να καθιερώσει μια σειρά προϋποθέσεις για τα εθνικά θεσμικά όργανα οι οποίες θα προαπαιτείται να πληρούνται πριν τη χορήγηση χρηματοδότησης για συγκεκριμένες προτεραιότητες. Θα πρέπει επίσης να αξιολογεί την πρόοδο προς την εκπλήρωση των στόχων.

5: Προώθηση πρόσθετων, καινοτομικών και ευέλικτων δαπανών

Η Επιτροπή θα πρέπει να ενισχύσει την αρχή της προσθετικότητας, η οποία εξασφαλίζει ότι τα κράτη μέλη δεν υποκαθιστούν τις εθνικές τους δαπάνες με δαπάνες της ΕΕ, προβλέποντας άμεση διασύνδεση με το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης. Χρειάζεται μια συμβατική δέσμευση ώστε να εξασφαλίζεται ότι τα μέτρα είναι καινοτομικά και επιφέρουν προστιθέμενη αξία.

6: Προώθηση των πειραματισμών και της κινητοποίησης τοπικών φορέων

Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν τον πειραματισμό και να επιτύχουν καλύτερη ισορροπία μεταξύ, αφενός, της δημιουργίας κινήτρων για συμμετοχή των τοπικών παραγόντων στις διάφορες πολιτικές και, αφετέρου, της αποφυγής φαινομένων σφετερισμού της πολιτικής από ομάδες συμφερόντων.

7: Προώθηση της διαδικασίας άντλησης διδαγμάτων: μία κίνηση προς την ανάλυση προοπτικών και επιπτώσεων

Η βελτίωση του σχεδιασμού και η καλύτερη εφαρμογή μεθόδων για την εκτίμηση των αποτελεσμάτων που θα είχαν προκύψει εάν δεν είχε υπάρξει παρέμβαση αναμένεται να βοηθήσουν να κατανοηθεί καλύτερα τι λειτουργεί και πού, καθώς και να επιδράσουν με τρόπο πειθαρχικό στο σχεδιασμό των ενεργειών.

8: Ενίσχυση του ρόλου της Επιτροπής ως κέντρου ειδικών γνώσεων

Ανάπτυξη περισσότερο εξειδικευμένης εμπειρογνωσίας μέσα στην Επιτροπή με μεγαλύτερο συντονισμό μεταξύ των γενικών διευθύνσεων, κατ' αντιστοιχία με τον αναβαθμισμένο ρόλο και τη μεγαλύτερη διακριτική εξουσία της Επιτροπής στην Πολιτική Συνοχής. Αυτό συνεπάγεται την πραγματοποίηση σημαντικών επενδύσεων σε ανθρώπινους πόρους και οργανωτικών αλλαγών.

9: Εξέταση της δημοσιονομικής διαχείρισης και του ελέγχου

Επίτευξη μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας στη διοίκηση των διαρθρωτικών ταμείων με τη συνέχιση του προγράμματος απλούστευσης που βρίσκεται σε εξέλιξη και με την εξέταση και άλλων τρόπων για τη μείωση του κόστους και του φόρτου που έχουν επωμιστεί η Επιτροπή, τα κράτη μέλη και οι δικαιούχοι.

10: Ενίσχυση του υψηλού επιπέδου πολιτικού συστήματος ελέγχων και ισορροπιών

Ενίσχυση του συστήματος ελέγχων και ισορροπιών μεταξύ της Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, μέσω της δημιουργίας επίσημου συμβουλίου για την Πολιτική Συνοχής. Ενθάρρυνση του συνεχούς διαλόγου για το περιεχόμενο, τα αποτελέσματα και τον αντίκτυπο της Πολιτικής Συνοχής (Διαθέσιμο: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-09-642_el.htm, 13/03/2018). Όλα τα συμπεράσματα της έκθεσης λήφθηκαν σοβαρά υπόψη για το σχεδιασμό των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

Το 2014, η Ε.Ε. εισήλθε στην νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020. Βασική διαφορά της νέας προγραμματικής περιόδου έναντι της περιόδου 2007-2013 αποτελεί η υιοθέτηση Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου σε επίπεδο Ένωσης, που στοχεύει στον καλύτερο συντονισμό μεταξύ των ταμείων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους έντεκα θεματικούς στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», στους οποίους και θα βασιστούν οι Συμφωνίες Εταιρικής Σχέσης και τα Ε.Π.. Ειδικότερα στη χώρα μας, ο

σχεδιασμός και η κατάρτιση του αναπτυξιακού προγραμματισμού για την περίοδο 2014-2020 βασίστηκε επίσης στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2011-2014 και στην σχετική Σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Διαθέσιμο: <http://www.esfhellas.gr/el/Pages/staticNewProgrammingPeriod.aspx>, 12/07/2017).

1.2 Ορισμός και δομή του Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020

Το Ε.Σ.Π.Α. 2014–2020 είναι το έγγραφο, που καταρτίζεται από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας με τη συνεργασία των συναρμοδιών Υπουργείων, Περιφερειών και των λοιπών οικείων εταίρων, και εγκρίνεται μετά από διάλογο, από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Το έγγραφο αυτό αποτελεί το πλαίσιο για την κατάρτιση του προγραμματισμού του Ε.Τ.Π.Α., του Ε.Κ.Τ., του Ταμείου Συνοχής, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη (Νόμος 265/2014: 8077). Το νέο Ε.Σ.Π.Α. αποτελείται από 7 Τομεακά Προγράμματα και 13 Περιφερειακά Προγράμματα.

Τα Τομεακά Προγράμματα αφορούν ένα ή περισσότερους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και έχουν ως γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής όλη τη χώρα. Συγκεκριμένα τα Τομεακά Προγράμματα του Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020 είναι το Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία, το Ε.Π. Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη, το Ε.Π. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση, το Ε.Π. Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα, το Ε.Π. Τεχνική Βοήθεια, το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ε.Π. Αλιείας και Θάλασσας (Διαθέσιμο: <https://www.espa.com.gr/επιχειρησιακά-προγράμματα/τομεακά-επ./>, 29/06/2017).

Το Ε.Σ.Π.Α., εκτός από τα Τομεακά Προγράμματα, περιλαμβάνει 13 πολυτομεακά και πολυταμειακά Π.Ε.Π.. Κάθε μία από τις ελληνικές Περιφέρειες αποτελεί αντικείμενο ενός περιφερειακού προγράμματος, που περιλαμβάνει έργα και δράσεις περιφερειακής κλίμακας, αξιοποιεί τα τοπικά πλεονεκτήματα και χρηματοδοτείται από το Ε.Τ.Π.Α. και το Ε.Κ.Τ.. Τα 13 Π.Ε.Π. είναι το Π.Ε.Π. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, το Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας, το Π.Ε.Π. Δυτικής Μακεδονίας, το Π.Ε.Π. Ηπείρου, το Π.Ε.Π. Θεσσαλίας, το Π.Ε.Π. Ιονίων Νήσων, το Π.Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας, το Π.Ε.Π. Στερεάς Ελλάδας, το Π.Ε.Π. Αττικής, το Π.Ε.Π. Πελοποννήσου και το Π.Ε.Π. Βορείου Αιγαίου. Το κοινό σημείο των Π.Ε.Π. είναι η ενίσχυση της δυνατότητας των περιφερειακών και τοπικών αρχών να εφαρμόσουν ένα πλήρες φάσμα δράσεων, που στοχεύουν να εξυπηρετήσουν τις κύριες προτεραιότητες του Ε.Σ.Π.Α.. Επιπλέον, στις Περιφέρειες θα εκχωρηθεί η διαχείριση σημαντικών πόρων του Ταμείου Συνοχής για το περιβάλλον και κυρίως πόρων, που θα κατευθυνθούν στην κάλυψη των υποχρεώσεων της χώρας και των Περιφερειών για τα υγρά απόβλητα, ενώ στις 13 Περιφέρειες εκχωρείται επίσης από το Τομεακό Πρόγραμμα της Αγροτικής Ανάπτυξης η διαχείριση περίπου 30% των πόρων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (Διαθέσιμο: <https://www.espa.gr/el/Pages/staticRegionalOP.aspx>, 29/06/2017).

Στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής, η Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία αποτελεί βασικό εργαλείο για την ενδυνάμωση των χωρικών συνεργασιών στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, αλλά και με τρίτες χώρες και συνιστούν μια από τις κύριες επιλογές για την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Η Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία σε επίπεδο

κρατών-μελών της Ε.Ε. υλοποιείται μέσω προγραμμάτων διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας. Τα προγράμματα αυτά διακρίνονται σε διμερή και πολυμερή. Τα διμερή προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας στοχεύουν στο να αντιμετωπίσουν κοινές προκλήσεις, που αντιμετωπίζουν οι διασυνοριακές περιοχές, να αξιοποιήσουν τις προοπτικές ανάπτυξης και φυσικά να ενδυναμώσουν τη συνεργασία προς όφελος της αρμονικής πορείας της Ένωσης. Τα πολυμερή προγράμματα συμμετέχουν Περιφέρειες της χώρας μας, είναι το Αδριατικής-Ιονίου (διακρατικό), το MED (διακρατικό), το MED ENI CBC (διασυνοριακό), το Black Sea basin ENI CBC (διασυνοριακό), το INERREG EUROPE (διαπεριφερειακό) και το Balkan Mediterranean (διακρατικό). Στα Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας περιλαμβάνονται τα δίκτυα συνεργασιών URBACT και ESPON, καθώς και το INTERACT, το οποίο παρέχει τεχνική υποστήριξη σε όλα τα Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας στον ευρωπαϊκό χώρο (Αναπτυξιακή Δωδεκανήσου Α.Ε. Ο.Τ.Α., 2016: 37).

1.3 Αναπτυξιακή στρατηγική

Στην νέα προγραμματική περίοδο, η Ε.Ε. είναι σταθερά προσανατολισμένη στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, η οποία βασίζεται στη γνώση, στο ανθρώπινο δυναμικό, στην έρευνα και στην καινοτομία. Σύμφωνα με την στρατηγική «Ευρώπη 2020», που υιοθετήθηκε το 2010 από τα 27 κράτη- μέλη της Ε.Ε., το οραμά της είναι μια κοινωνική οικονομία της αγοράς στην Ευρώπη κατά την επόμενη δεκαετία.

Στόχος της στρατηγικής αυτής είναι:

- η έξυπνη ανάπτυξη, με τη θεμελίωση της οικονομίας στην εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία,
- η βιώσιμη ανάπτυξη, με την προώθηση μιας ανταγωνιστικής οικονομίας, που θα αξιοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους, που διαθέτει και θα περιορίζει τις επιπτώσεις στο περιβάλλον (εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, κλπ.) και
- η ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, η οποία θα προάγει μια οικονομία υψηλής απασχόλησης και θα οδηγεί σε κοινωνική και γεωγραφική συνοχή (Γ.Γ.Ε.Τ., 2015: 5).

Η αναπτυξιακή στρατηγική της Ελλάδας ταιριάζει απόλυτα με τους στόχους της νέας ευρωπαϊκής στρατηγικής (Ευρώπη 2020). Το αναπτυξιακό όραμα της Ελλάδας στοχεύει στην αναγέννηση της ελληνικής οικονομίας με ανάταξη και αναβάθμιση του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού της χώρας και τη δημιουργία και διατήρηση βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, έχοντας ως αιχμή την εξωστρέφει, καινοτόμο και ανταγωνιστική επιχειρηματικότητα και γνώμονα την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης (Δεληθέου, Δούρου & Σταυρακάκη, 2017: 45).

Για την πραγματοποίηση του οράματος αυτού επιλέγονται 5 κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων (ιδιαίτερα των ΜΜΕ), μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.
- Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού – ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση.
- Προστασία του περιβάλλοντος- μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον.

- Ανάπτυξη- εκσυγχρονισμός- συμπλήρωση υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.
- Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. (ΥΠΑΝΑ, 2014: 7).

Στο πλαίσιο της στρατηγικής αυτής, η Ελλάδα και οι Περιφέρειες της καλούνται να εντοπίσουν εκείνες τις δραστηριότητες, που παρουσιάζουν ή που είναι σε θέση να δημιουργήσουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και σε αυτές, που έχουν τους διαθέσιμους πόρους, ώστε να καταστεί δυνατή η επίτευξη σημαντικών αναπτυξιακών αποτελεσμάτων. Σε εθνικό επίπεδο έχουν προσδιοριστεί οκτώ κλάδοι στους οποίους θα δοθεί προτεραιότητα και αναμένεται να έχουν μεγαλύτερη συμμετοχή στην οικονομική μεγέθυνση. Οι κλάδοι αυτοί είναι οι εξής: Αγρο-διατροφή, Υγεία-φάρμακα, Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών, Ενέργεια, Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη, Μεταφορές, Υλικά-κατασκευές και Τουρισμός, πολιτισμός, δημιουργικές βιομηχανίες (Διαθέσιμο: <http://www.social-economy.com/espa.html>, 27/07/2017).

1.4 Θεματικοί στόχοι

Οι θεματικοί στόχοι της στρατηγικής του Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020 είναι οι εξής:

- 1 Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας.
- 2 Βελτίωση της πρόσβασης, χρήσης και ποιότητας των Τ.Π.Ε..
- 3 Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, του γεωργικού τομέα (για το Ε.Γ.Τ.Α.Α.) και του τομέα της αλιείας και των υδατοκαλλιεργειών (για το Ε.Τ.Θ.Α.).
- 4 Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών ρύπων (διοξειδίου του άνθρακα) σε όλους τους τομείς.
- 5 Προώθηση της προσαρμογής στις κλιματικές αλλαγές, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων.
- 6 Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων.
- 7 Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε σημαντικά δίκτυα υποδομών.
- 8 Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων.
- 9 Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και κάθε άλλης διάκρισης.
- 10 Επένδυση στην εκπαίδευση και κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και στη δια βίου μάθηση.
- 11 Ενίσχυση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης (Πατσάκη, 2012: 41).

Για την επίτευξη αυτών των στόχων θα υπάρξει ενισχυμένη εποπτείας σε επίπεδο Ε.Ε., για την αντιμετώπιση σημαντικών μακροοικονομικών προκλήσεων και θεματική προσέγγιση για την επιτάχυνση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού εξαμήνου. Σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, θα ενισχυθεί ο διάλογος, που θα φέρει τις προτεραιότητες της Ε.Ε. πιο κοντά στους πολίτες (ΥΠ.Α.Α.Ν., 2012: 13).

1.5 Χρηματοδότηση

1.5.1 Χρηματοδοτικά ταμεία

Τα Ε.Δ.Ε.Τ. είναι το Ε.Τ.Π.Α., το Ε.Κ.Τ., το Ταμείο Συνοχής, το Ε.Γ.Τ.Α.Α. και το Ε.Τ.Θ.Α.. Τα Ε.Δ.Ε.Τ. λειτουργούν βάσει ενός κοινού πλαισίου και χορηγούν ενίσχυση, μέσω πολυετών προγραμμάτων, η οποία συμπληρώνει την εθνική, περιφερειακή και τοπική παρέμβαση με στόχο την υλοποίηση της στρατηγικής της Ε.Ε. για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, καθώς επίσης και των ειδικών αποστολών των Ε.Δ.Ε.Τ. οι οποίες συνάδουν με τους στόχους, που περιλαμβάνουν την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές της Ευρώπης 2020 (Κανονισμός (Ε.Ε.) αριθμός 1303/2013: 341).

Το Ε.Τ.Π.Α. θα συμβάλλει σε όλους τους θεματικούς στόχους και θα εστιάσει σε τομείς επενδύσεων, που συνδέονται με το πλαίσιο εντός του οποίου λειτουργούν οι επιχειρήσεις (υποδομές, επιχειρηματικές υπηρεσίες, καινοτομία, έρευνα και Τ.Π.Ε.) και στην παροχή υπηρεσιών σε πολίτες σε ορισμένους τομείς (ενέργεια, εκπαίδευση, υγεία, κοινωνικές και ερευνητικές υποδομές, προσβασιμότητα και ποιότητα του περιβάλλοντος). Το Ε.Κ.Τ. στηρίζει έργα σχετικά με την απασχόληση και την κινητικότητα της εργασίας, την εκπαίδευση, την απόκτηση δεξιοτήτων και διά βίου μάθηση, την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, την καταπολέμηση της φτώχειας και την ανάπτυξη διοικητικής ικανότητας, ωστόσο θα συμβάλλει και σε άλλους θεματικούς στόχους. Οι χρηματοδοτήσεις του Ε.Τ.Π.Α. και του Ε.Κ.Τ. κυμαίνονται από 50% έως 85% ανάλογα με την κατηγορία των Περιφερειών. Το Ταμείο Συνοχής θα εστιάσει στη βελτίωση του περιβάλλοντος, στη διατηρήσιμη ανάπτυξη και στο διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών (χρηματοδοτεί το 85%). Το Ε.Γ.Τ.Α.Α. καλύπτει την μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας, την ανταγωνιστικότητα στην γεωργία, τη διαχείριση των φυσικών πόρων και της κλιματικής αλλαγής, καθώς και την χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών. Η χρηματοδότηση του Ε.Γ.Τ.Α.Α. κυμαίνεται μεταξύ του 53% και 85% (ορισμένες αυξήσεις είναι δυνατές υπό ορισμένες προϋποθέσεις). Το Ε.Τ.Θ.Α. εστιάζει στην χρηματοδότηση της βιωσιμότητας και της ανταγωνιστικότητας της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, ενώ παράλληλα στηρίζει την αειφορία του περιβάλλοντος (χρηματοδοτεί το 75%) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015: 15).

1.5.2 Κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων

Οι χρηματοδοτήσεις για την περίοδο 2014-2020 αναφέρονται σε όλες τις ευρωπαϊκές Περιφέρειες και όχι στις Περιφέρειες χαμηλής ανάπτυξης όπως ίσχυε στο παρελθόν, κάνοντας μόνον διάκριση ως προς το εύρος των επιλέξιμων στόχων και το ύψος των επιδοτήσεων, που θα είναι συνάρτηση του αναπτυξιακού επιπέδου τους (Παπαδάκη, χ.χ.). Όλες οι Περιφέρειες της Ε.Ε. είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από το Ε.Τ.Π.Α. και το Ε.Κ.Τ., αλλά μόνο οι λιγότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Συνοχής. Η χρηματοδότηση, που διατίθεται για την πολιτική σύγκλιση της Ε.Ε., για την περίοδο 2014-2020, ανέρχεται σε 351,8 δισ. ευρώ. Ακόμη δύο ταμεία, το Ε.Γ.Τ.Α.Α. με 99,5 δισ. ευρώ θα χρηματοδοτήσει το πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και το Ε.Τ.Θ.Α. με 5,7 δισ. ευρώ θα στηρίζει το πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής. Αυτά τα δύο ταμεία στοχεύουν συγκεκριμένα στις ανάγκες των αγροτικών και θαλάσσιων περιοχών, αντίστοιχα (Διαθέσιμο: http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/structural_cohesion_fund.html?locale=el, 16/07/2017).

Στο Παράρτημα Ι παρουσιάζονται οι συνολικές ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις ανά κατηγορία χορηγήσεων. Η χώρα, που θα λάβει την μεγαλύτερη ευρωπαϊκή χρηματοδότηση είναι η Πολωνία με 86,7 δισ. ευρώ. Ακολουθεί η Ιταλία (43,8 δισ. ευρώ), η Ισπανία (38 δισ. ευρώ), η Ρουμανία (31,2 δισ. ευρώ), η Γερμανία (28,9 δισ. ευρώ) και η Γαλλία (27,8 δισ. ευρώ). Ενώ την χαμηλότερη χρηματοδότηση θα έχει το Λουξεμβούργο, το οποίο θα πάρει μόνο 160,2 εκατ. ευρώ. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 10^η θέση του πίνακα και η ευρωπαϊκή χρηματοδότηση ανέρχεται στα 20,6 δισ. ευρώ. Τα 7 δισ. ευρώ θα τα λάβουν οι λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες, τα 2,3 δισ. ευρώ θα δοθούν στις Περιφέρειες μετάβασης και τα 2,5 δισ. ευρώ θα πάνε στις περισσότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες. Με τα 231,7 εκατ. ευρώ θα χρηματοδοτηθεί η Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία. Η Ελλάδα ακόμη θα λάβει χρηματοδοτικούς πόρους από το Ε.Γ.Τ.Α.Α. και το Ε.Τ.Θ.Α. (4,7 δισ. ευρώ και 388,2 εκατ. ευρώ αντίστοιχα).

Η χρηματοδότηση των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων της Ελλάδας για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 ανέρχεται στα 25,6 δισ. ευρώ (ποσό δημόσιας δαπάνης), εκ των οποίων τα 20,38 δισ. ευρώ είναι η κοινοτική συμμετοχή και τα 5,18 δισ. ευρώ είναι η εθνική συμμετοχή. Ο προϋπολογισμός των Τομεακών Προγραμμάτων είναι 19,8 δισ. ευρώ και αντιστοιχεί στο 77% των συνολικών χρηματοδοτικών πόρων των Ε.Π.. Τα 13 Π.Ε.Π. έχουν συνολικό προϋπολογισμό 5,7 δισ. ευρώ, δηλαδή το 23% των συνολικών χρηματοδοτικών πόρων των Ε.Π..

Πίνακας 1: Κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων ανά Ε.Π. στην Ελλάδα για το 2014-2020

Προγράμματα	Δημόσια Δαπάνη [€]	Συμμετοχή Ε.Ε. [€]	Εθνική Συμμετοχή [€]
ΤΟΜΕΑΚΑ			
Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	4.665.144.590	3.646.378.272	1.018.766.318
Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη	5.186.665.146	4.333.917.411	852.747.735
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση	2.667.494.916	2.104.926.538	562.568.378
Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα	486.913.888	377.228.416	109.685.472
Τεχνική Βοήθεια	401.870.438	317.612.097	84.258.341
Αγροτική Ανάπτυξη	5.880.192.246	4.718.291.793	1.161.900.453
Αλιεία & Θάλασσα	523.406.309	388.777.914	134.628.395
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ			
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	507.739.340	406.191.468	101.547.872
Κεντρική Μακεδονία	964.864.185	771.891.345	192.972.840
Θεσσαλία	401.130.674	320.904.539	80.226.135
Ήπειρος	325.846.893	260.677.513	65.169.380
Δυτική Ελλάδα	490.985.732	392.788.583	98.197.149
Δυτική Μακεδονία	330.737.741	264.590.187	66.147.554
Στερεά Ελλάδα	190.052.422	95.026.211	95.026.211
Πελοπόννησος	270.342.339	216.273.871	54.068.468
Ιόνια Νησιά	226.924.700	181.539.758	45.384.942
Βόρειο Αιγαίο	301.669.500	241.335.599	60.333.901
Κρήτη	434.883.125	347.906.498	86.976.627
Αττική	1.139.966.974	911.973.576	227.993.398
Νότιο Αιγαίο	168.170.562	84.085.281	84.085.281

Σύνολο (Τομεακά & Περιφερειακά)	25.565.001.720	20.382.316.870	5.182.684.850
--	-----------------------	-----------------------	----------------------

Πηγή: Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020.

1.6 Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020 και Τοπική Αυτοδιοίκηση

Η Αυτοδιοίκηση αναφέρεται στην σύσταση και στην λειτουργία άλλων νομικών προσώπων πέραν του Κράτους, που έχουν δική τους νομική υπόσταση και δικά τους όργανα (Ψυχάρης & Σιμάτου, 2003: 648). Η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι η άσκηση δημόσιας εξουσίας εντός ορισμένου χώρου από τοπικά όργανα, εκλεγμένα από το τοπικό εκλογικό σώμα (Τσαφαντάκης, 2006: 3).

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει πολιτικό, διοικητικό και αναπτυξιακό ρόλο. Ο πολιτικός ρόλος της βασίζεται στην πολιτική νομιμοποίηση, που της δίνει η εκλογή των οργάνων της από τους πολίτες σε ένα τόπο με άμεση και καθολική ψηφοφορία. Ο διοικητικός ρόλος της συνίσταται μετέχοντας στο ενιαίο διοικητικό σύστημα της χώρας, ασκεί τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων, τηρεί τα στοιχεία, που αφορούν τη δημοτική κατάσταση των πολιτών και παρέχει διοικητικές υπηρεσίες στους πολίτες (πληροφόρηση, βεβαιώσεις κλπ.). Ο αναπτυξιακός ρόλος της προσδιορίζεται από τις αρμοδιότητες, που της δίνει ο νόμος σε θέματα οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης, δηλαδή από τον ρόλο της στην τοπική ανάπτυξη (Μαϊστρος, 2011).

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Καλλικράτης (Νόμος 3852/2010), η Τοπική Αυτοδιοίκηση⁵ οργανώνεται σε δύο βαθμούς, οι οποίοι είναι οι Ο.Τ.Α. α' βαθμού (Δήμοι) και οι Ο.Τ.Α. β' βαθμού (Περιφέρειες). Στους Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού ανήκει η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων, καθώς επίσης αναγνωρίζεται η διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια τους. Οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία (Αθανασόπουλος, 2007: 47). Στους Ο.Τ.Α. ασκεί εποπτεία το Κράτος, η οποία συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας (Δεληθέου, 2017). Η δομή αυτής της οργάνωσης τα τελευταία χρόνια αναμορφώθηκε με στόχο η Αυτοδιοίκηση να γίνει πιο αποδοτική, αποτελεσματική, λειτουργική, υπεύθυνη και πλέον διαφανής τόσο ως προς την λειτουργία της όσο και ως προς τις υπηρεσίες της στους πολίτες (Υπουργείο Εσωτερικών, 2012: 8).

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση α' βαθμού, λόγω της αρχής επικουρικότητας και του τεκμηρίου εγγύτητας, καλείται να βρει διέξοδο σε μια σειρά προκλήσεων, που αντιμετωπίζει η τοπική κοινωνία και οικονομία. Οι προκλήσεις αφορούν την αναβάθμιση και προσαρμογή των δικτύων και υλικοτεχνικών υποδομών, την προστασία του περιβάλλοντος, την βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών, την κάλυψη των αναγκών για κοινωνικές υπηρεσίες (φροντίδα και προστασία, υγεία και εκπαίδευση κ.ά.) και την αύξηση της δημογραφικής γήρανσης (Χλέπας, 2014).

Οι Δήμοι επηρεάστηκαν σε σημαντικό βαθμό από την οικονομική κρίση. Κατά το διάστημα 2009-2013, οι κρατικές επιχορηγήσεις μειώθηκαν σε ποσοστό 60%. Έπειτα την εφαρμογή του Προγράμματος Καλλικράτη, οι Δήμοι και οι δημοτικοί φορείς τους

⁵ Οι πηγές χρηματοδότησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης να ταξινομηθούν σε δύο κατηγορίες, οι οποίες είναι τα έσοδα υπέρ της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που εισπράττονται από το Κράτος και κατανέμονται στους Ο.Τ.Α. και τα έσοδα από τους αυτοτελείς πόρους, που εισπράττουν κατευθείαν οι Ο.Τ.Α.. Στην πρώτη κατηγορία, τα μεγαλύτερα ποσά μεταβιβάζονται προς του Ο.Τ.Α. με την μορφή Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων. Εκτός από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους, το Κράτος μεταβιβάζει ορισμένα ποσά στους Ο.Τ.Α., τα οποία εισπράττονται με την μορφή φόρων υπέρ τρίτων, τελών, δικαιωμάτων ή παραβόλων. Στην δεύτερη κατηγορία εμπίπτουν οι φόροι, που έχουν επιβληθεί με νόμο και εισπράττονται απευθείας από του Ο.Τ.Α., και τα ανταποδοτικά τέλη, που εισπράττονται από τους Ο.Τ.Α. για τις υπηρεσίες τις οποίες ατοί παρέχουν (Πετράκος & Ψυχάρης, 2016: 458).

έχασαν θέσεις εργασίας, κυρίως λόγω των συνταξιοδοτήσεων και των απολύσεων, που έγιναν. Παρά την δύσκολη οικονομική κατάσταση, οι Δήμοι κατάφεραν με πολλές και ευρηματικές πρωτοβουλίες να επιβιώσουν επιτυχώς, καθώς και να ενισχύσουν τον ρόλο τους στην κοινωνική αλληλεγγύη (Χλέπας, 2014: 4). Μια τέτοια διέξοδος αποτελεί και το Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020.

Το νέο Ε.Σ.Π.Α. είναι ένα ανταγωνιστικό στρατηγικό σχέδιο, που έχει σύνθετες τεχνικές, επιστημονικές και διοικητικές απαιτήσεις. Για τον λόγο αυτό και σε συνδυασμό με το Πρόγραμμα Καλλικράτης, ο ρόλος των Περιφερειών και των Δήμων επαναπροσδιορίστηκε. Οι Περιφέρειες αναλαμβάνουν έναν αποφασιστικό ρόλο στο σχεδιασμό των πολιτικών για την ανάπτυξη και την απασχόληση, μέσα από τα Π.Ε.Π., που διαχειρίζονται. Ακόμη οι Περιφέρειες με τις προσκλήσεις τους θα βοηθήσουν στην αξιοποίηση των νέων χρηματοδοτικών εργαλείων (Διαθέσιμο: https://www.epoli.gr/synergeies-dimwn-perifereiwn-espa-a-86218.html?category_id=94, 17/12/2017).

Ο ρόλος των Δήμων γίνεται σημαντικότερος τόσο στον σχεδιασμό, όσο και στην υλοποίηση της στρατηγικής των χρηματοδοτικών εργαλείων. Οι Δήμοι καλούνται να συνεργαστούν τόσο με τον ιδιωτικό τομέα, όσο και με τους πολίτες για την προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση κάθε αναπτυξιακού σχεδίου, που έχει επιλέξει ο Δήμος. Επίσης πρέπει να συνεργαστούν με τις τοπικές κοινότητες να καθορίσουν την στρατηγική ανάπτυξης της περιοχής, να περιγράψουν τους στόχους και να διαμορφώσουν συγκεκριμένο Σχέδιο Δράσης και συγκεκριμένα έργα. Τέλος, οι Δήμοι θα πρέπει να ενημερώσουν τους εταίρους, να συντονίσουν το διάλογο μεταξύ όλων των μερών και να διευκολύνουν τις συνεργασίες και τις συμφωνίες (Διαθέσιμο: <http://www.everodopi.gr/articles/details/169/o-rolos-ton-dimon-sto-neo-espa>, 18/12/2017).

1.7 Η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη στο πλαίσιο του νέου Ε.Σ.Π.Α.

Δύο νέα σημαντικά στοιχεία του Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020 είναι οι Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση και η νέα προσέγγιση για την Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη. Οι Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση στοχεύουν σε έναν αναπτυξιακό και οικονομικό μετασχηματισμό με χωρική διάσταση μέσω της εστίασης της στήριξης της πολιτικής και των επενδύσεων σε κύριες εθνικές και περιφερειακές προτεραιότητες, προκλήσεις και ανάγκες για ανάπτυξη βασισμένη στη γνώση, της αξιοποίησης των δυνατοτήτων και των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων κάθε Περιφέρειας ή χώρας, της στήριξης της τεχνολογικής και πρακτικής καινοτομίας, της τόνωσης των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα, της επίτευξης πλήρους συμμετοχής των εμπλεκόμενων παραγόντων και ενθάρρυνσης της καινοτομίας και του πειραματισμού, καθώς και των σχεδίων, που βασίζονται σε εύρωστα συστήματα παρακολούθησης και αξιολόγησης (Διαθέσιμο: <https://www.espa.gr/el/Pages/staticEUPolicies.aspx>, 18/07/2017).

Η νέα ολοκληρωμένη προσέγγιση για την χωρική ανάπτυξη αφορά τρεις τύπους παρεμβάσεων, οι οποίοι είναι το Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ., η Β.Α.Α. και οι Ο.Χ.Ε.. Αυτές οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στοχεύουν στην αντιμετώπιση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, δηλαδή επικεντρώνονται εκεί, που εκδηλώνονται οι ανισότητες και στηρίζονται στην ενεργοποίηση του ενδογενούς δυναμικού των συγκεκριμένων περιοχών (Παπαδασκαλόπουλος & Χριστοφάκης, 2016: 308).

Κεφάλαιο 2^ο: Ολοκληρωμένη προσέγγιση για την χωρική ανάπτυξη

2.1 Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη

Η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη καλείται να συμπληρώσει και να μεγιστοποιήσει τα οφέλη από την άσκηση των τομεακών πολιτικών και των προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης. Η διαπίστωση του σύγχρονου περιφερειακού προβλήματος (με τις ενδείξεις περιορισμού των διαπεριφερειακών ανισοτήτων και έντασης των ενδοπεριφερειακών και γεωγραφικών ανισοτήτων, την εκτεταμένη αποβιομηχάνιση και την αποδιάρθρωση τοπικών και περιφερειακών παραγωγικών συστημάτων), και του ελληνικού αστικού παράδοξου (άνισο αστικό ιεραρχικό σύστημα και μονοκεντρικότητα, αστική διάχυση και εγκατάλειψη των κέντρων των πόλεων, υποβάθμιση του φυσικού και δομημένου αστικού περιβάλλοντος) αλλά και η γεωγραφία της χώρας όσον αφορά στη θέση της στην Ευρώπη και τον κόσμο, καθορίζουν την αντίληψη και τις κύριες χωρικές αναπτυξιακές επιλογές των επόμενων χρόνων (Διαθέσιμο: <http://www.eleftheria.gr/αγροτικά/item/168257-εκδόθηκε-η-πρόσκληση-για-το-νέο-πρόγραμμα-leader.html>, 19/07/2017).

Η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη είναι η χωρική στρατηγική για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και τη διερεύνηση των τοπικών αναπτυξιακών δυνατοτήτων των διαφορετικών περιοχών (υπο-περιφερειακές, διαπεριφερειακές, αστικές και αγροτικές, λειτουργικές), με τον συνδυασμό των διαφορετικών παρεμβάσεων, μετά από την πρωτοβουλία των τοπικών δυνάμεων. Οι στρατηγικοί στόχοι της είναι η προώθηση της απασχόλησης, η επίτευξη της κοινωνικής συνοχής (καταπολέμηση της ανεργίας) και η διατήρηση των πόρων, εστιάζοντας στις δυνατότητες και στις ανάγκες των επιμέρους χωρικών ενοτήτων και χρησιμοποιώντας ως κινητήρες την ανταγωνιστικότητα και την τοπική επιχειρηματικότητα. Επίσης στοχεύει στην εξασφάλιση της παραγωγικής ανασυγκρότησης και στη απόκτηση ανταγωνιστικότητας, με συνδυασμό όλων των αναπτυξιακών παρεμβάσεων, που αναφέρονται στην ίδια χωρική ενότητα και την συνευθύνη των εμπλεκόμενων φορέων (Ορφανού, 2015: 3).

Στο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020, η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη δομείται ως εξής:

1. Οι Περιφέρειες ορίζουν τις συγκεκριμένες στρατηγικές τους με βάση τα προβλήματα και τις προκλήσεις, που αντιμετωπίζουν οι Περιφέρειες και τους συγκεκριμένους τύπους χωρικών ενοτήτων στο εσωτερικό τους ή ακόμη και διαπεριφερειακές ενότητες.
2. Τα Π.Ε.Π. επιλέγουν τα εργαλεία (Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ., Β.Α.Α., Ο.Χ.Ε.) με τα οποία θα υλοποιήσουν τη στρατηγική τους σε ότι αφορά τους πόρους του Ε.Τ.Π.Α. και του Ε.Κ.Τ., καθώς επίσης ορίζουν τους τύπους χωρικών ενοτήτων, τα κριτήρια επιλογής τους, το αναγκαίο ελάχιστο περιεχόμενο των τοπικών σχεδίων και τα κριτήρια αξιολόγησης, τους θεματικούς στόχους, τις επενδυτικές προτεραιότητες και τους τύπους δράσεων, που θα καλύπτονται από τη στρατηγική ανά εργαλείο, καθώς και τη χρηματοδότηση της στρατηγικής συνολικά και ανά εργαλείο.
3. Τα Τομεακά Προγράμματα ορίζουν τους ειδικούς στόχους, τους τύπους δράσεων και τις επενδυτικές προτεραιότητες κατά θεματικό στόχο στους άξονες προτεραιότητάς τους, καθώς και τους πόρους των Διαρθρωτικών

- Ταμείων, οι οποίοι στηρίζουν την ολοκληρωμένη προσέγγιση στις Περιφέρειες, συνεργώντας με τα ενιαία εργαλεία, που ορίζονται στα Π.Ε.Π..
4. Ως ολοκληρωμένη, η προσέγγιση στη χωρική ανάπτυξη πρέπει να διαθέτει θεματική επικέντρωση για να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη αποδοτικότητα στη χρήση των πόρων, είναι δυνατόν, κατά περίπτωση, να επεκτείνεται σε περισσότερους θεματικούς στόχους και επενδυτικές προτεραιότητες, ώστε να καλύπτουν εκείνους τους τύπους δράσεων, που η συγκεκριμένη στρατηγική ανά εργαλείο και χωρική ενότητα τεκμηριωμένα υποδεικνύει ως αναγκαίους και κατάλληλους.
 5. Τα Ε.Δ.Ε.Τ. υποστηρίζουν χρηματοδοτικά τα εργαλεία της ολοκληρωμένης προσέγγισης στις περιοχές, που επιλέγονται, κατ' αναλογία των επενδυτικών προτεραιοτήτων, περιοχών εστίασης, θεματικών στόχων και θεματικών πεδίων, που τους αντιστοιχούν, δια των Π.Ε.Π. και δια των Τομεακών Προγραμμάτων.
 6. Σε προγράμματα, όπου η αναγνώριση των προκλήσεων και ο σχεδιασμός της κατάλληλης στρατηγικής για την αντιμετώπιση τους διαθέτουν την αναγκαία ωριμότητα, ορίζονται οι συγκεκριμένες χωρικές ενότητες για την εφαρμογή των εργαλείων και οι απαιτήσεις περιεχομένου, επενδυτικών προτεραιοτήτων και τύπων δράσεων, φορέα υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης, χρηματοδότησης από το πρόγραμμα και μόχλευσης πόρων. Στα λοιπά προγράμματα, ορίζεται σταδιακή, χρονικά προσδιορισμένη, διαδικασία εφαρμογής των εργαλείων (Διαθέσιμο: http://evia2020.blogspot.gr/2014/06/blog-post_28.html, 19/07/2017).

Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, τα εργαλεία υλοποίησης της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης είναι το Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ., η Β.Α.Α. και οι Ο.Χ.Ε. και έχουν ως στόχο την αντιμετώπιση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.

2.2 Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων

Ένα από τα εργαλεία εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης είναι το Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ. (CLLD). Το Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ. αποτελεί ένα εργαλείο για χρήση σε υποπεριφερειακό επίπεδο, το οποίο δρα συμπληρωματικά στην υπόλοιπη αναπτυξιακή υποστήριξη και έχει ως στόχο να εστιάσει σε ειδικές υποπεριφερειακές ζώνες, καθώς και να εμπλέξει τοπικές κοινότητες και οργανώσεις. Παρέχει τη δυνατότητα για χρηματοδότηση όχι μόνο για τις αγροτικές περιοχές, αλλά και για αστικά συγκροτήματα και άλλες μικτού χαρακτήρα περιοχές (Γιανναράκης, 2017: 5).

Οι παρεμβάσεις Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ. έχουν ως κοινό στόχο την προώθηση του σχεδιασμού και της υλοποίησης της τοπικής ευθύνης, συμμετοχής και πρωτοβουλίας. Οι παρεμβάσεις Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ. εφαρμόζονται είτε στον αστικό μέσω του Ε.Τ.Π.Α. και του Ε.Κ.Τ. είτε στον αγροτικό ή αλιευτικό χώρο μέσω του Ε.Γ.Τ.Α.Α. και του Ε.Τ.Θ.Α. αντίστοιχα, το Ε.Σ.Π.Α. προβλέπει ρητά την πολυταμειακότητα δίνοντας τη δυνατότητα παρέμβασης και άλλων ταμείων (Ε.Υ.Δ.Ε.Π. Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, 2016: 5).

Οι θεματικοί στόχοι, που αφορούν στην εφαρμογή του Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ., τόσο στον αγροτικό χώρο όσο και στον αστικό χώρο, είναι οι ακόλουθοι: η προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας (ΘΣ9), η προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού (ΘΣ8), η προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση αποδοτικής χρήσης πόρων (ΘΣ6) και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων,

συμπεριλαμβανομένων και του γεωργικού τομέα (για το Ε.Γ.Τ.Α.Α.) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το Ε.Τ.Θ.Α.) (ΘΣ3), η υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς (ΘΣ4), η προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και η άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων (ΘΣ7), η προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων (ΘΣ5), η επένδυση στην εκπαίδευση, στην απόκτηση δεξιοτήτων και στη δια βίου μάθηση (ΘΣ10), η βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΘΣ2) (Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε., 2015: 24).

2.2.1 Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020

Στο πλαίσιο του Π.Α.Α. 2014-2020 και σύμφωνα με τον Κανονισμό (Ε.Ε.) 1303/2013, τον Κανονισμό (Ε.Ε.) 1305/2013 και με τα οριζόμενα στο Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020 προβλέπεται η εφαρμογή του Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ. στον αγροτικό χώρο. Συγκεκριμένα το Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ. εφαρμόζεται στο πλαίσιο του Μέτρου 19 «Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του Leader (Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ.- Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων)» του Π.Α.Α. 2014-2020 (Νόμος 1435/2016: 20881).

Το Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ. (βασισμένη στην προσέγγιση LEADER) αποτελεί μια μέθοδο σχεδιασμού και υλοποίησης τοπικών ολοκληρωμένων αναπτυξιακών στρατηγικών, με τη συμμετοχή των εταίρων σε τοπικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας των πολιτών, των τοπικών οικονομικών και κοινωνικών φορέων, προκειμένου να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές και δημογραφικές προκλήσεις, που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές. Η προσέγγιση αυτή είναι ένα ιδιαίτερα ισχυρό εργαλείο, ειδικά σε περιόδους κρίσης, που ευελπιστεί να αναδείξει, ότι οι τοπικές κοινότητες μπορούν να κάνουν σταθερά βήματα προς πιο αποτελεσματικές μορφές οικονομικής, βιώσιμης και «χωρίς αποκλεισμούς» ανάπτυξης, σύμφωνα με τη στρατηγική Ορίζοντας 2020, να καινοτομήσουν όχι αποκλειστικά σε όρους τεχνολογικούς αλλά κυρίως σε όρους αντιμετώπισης των τοπικών προβλημάτων, καθώς και να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή στις αγροτικές περιοχές (Διαθέσιμο: http://www.ankoleader.gr/attachments/article/5/Analisi_m19.pdf, 22/07/2017).

2.2.2 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας 2014-2020

Το εργαλείο του Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ. εφαρμόζεται στο πλαίσιο της προτεραιότητας 4 «Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής» του Ε.Π.Α.Θ. 2014-2020. Το Ε.Π.Α.Θ. 2014-2020 καταρτίστηκε με την εφαρμογή του Κανονισμού (Ε.Ε.) 508/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ε.Τ.Θ.Α. και για την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 2328/2003, (ΕΚ) 861/2006, (ΕΚ) αριθ. 1198/2006 και (ΕΚ) αριθ. 791/2007 και του Κανονισμού (Ε.Ε.) αριθ. 1255/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και ειδικότερα των άρθρων 6 και 17 (ΥΠ.Α.Α.Τ, 2016: 7).

Το Ε.Π.Α.Θ. 2014-2020 αξιοποιώντας τους πόρους του Ε.Τ.Θ.Α., θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», στην επίτευξη των στόχων της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής και της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής. Οι βασικές στρατηγικές επιλογές της χώρας για την ενίσχυση του τομέα της αλιείας στοχεύουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης των προϊόντων τους, καθώς και στην προστασία του περιβάλλοντος και στην προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων. Η

δομή του Ε.Π.Α.Θ. 2014-2020 αναπροσαρμόζεται γύρω από τις 6 βασικές προτεραιότητες της Ε.Ε. για την ανάπτυξη της αλιείας, οι οποίες είναι η προώθηση περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, η ενίσχυση της εφαρμογής της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, η αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής, η ενίσχυση της εμπορίας και μεταποίησης και η ενίσχυση της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής (ΥΠ.Α.Α.Τ, χ.χ.: 2).

2.3 Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη

Από το Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020 προτείνεται η εφαρμογή του εργαλείου της Β.Α.Α. για την αντιμετώπιση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές, καθώς και για την αντιμετώπιση των συνεπειών της κρίσης (Χαραλαμπίδου, 2014: 28).

Οι κύριες προκλήσεις για τη Β.Α.Α. εντοπίζονται:

- Στην ολοκληρωμένη και στοχευμένη αναπτυξιακή παρέμβαση στα αστικά κέντρα με στόχο την αποκατάσταση του οικονομικού τους ιστού και τη λειτουργία τους ως κινητήριες δυνάμεις στην ευρύτερη περιοχή επιρροής τους.
- Στην αντιστροφή της κοινωνικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης των αστικών περιοχών, ιδίως των περιοχών συγκέντρωσης μειονεκτικών κοινωνικών ομάδων, των υποβαθμισμένων εμπορικών κέντρων των μεγάλων πόλεων και των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών- βιοτεχνικών ζωνών.
- Στην άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης, με την αναζωογόνηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης και την ανασυγκρότηση των κοινωνικών υποδομών.
- Στην προώθηση της σύνδεσης καινοτομίας και επιχειρηματικότητας στο αστικό περιβάλλον, με αιχμή την στρατηγική της Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Στην αντιστροφή της αστικής διάχυσης μέσω της προώθησης της αρχής «συμπαγούς πόλης» και παράλληλα η ένταξη του κεντρικού πυρήνα, της περιαστικής ζώνης, των περιμετρικών περιοχών και της άμεσα επηρεαζόμενης υπαίθρου σε ενιαίες τοπικές στρατηγικές αναβάθμισης και ανάπτυξης.
- Στην ανάκτηση του δημόσιου χώρου και η ανάπτυξη δομών κοινωνικής οικονομίας και στέγασης με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών (Γιαννούση, 2016: 22).

Οι στρατηγικές της Β.Α.Α. ταιριάζουν με τους θεματικούς στόχους του Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020 και ορίζονται κατά σειρά προτεραιότητας για την τελική επιλογή των προτεινόμενων στρατηγικών από τις Διαχειριστικές Αρχές. Επομένως, οι θεματικοί στόχοι, που αφορούν την εφαρμογή της Β.Α.Α. είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του γεωργικού τομέα και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (ΘΣ3), η προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας (ΘΣ9), η προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας της εργασίας (ΘΣ8), η προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων (ΘΣ7), η προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων (ΘΣ6) και η βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΘΣ2). Η Β.Α.Α. είναι δυνατόν να επεκτείνεται κατά περίπτωση σε μεγαλύτερο αριθμό θεματικών στόχων και επενδυτικών, που

καλύπτουν εκείνους τους τύπους δράσεων, που η εκάστοτε στρατηγική τεκμηριωμένα θα υποδεικνύει ως αναγκαίους και κατάλληλους (Δέτση, 2015: 11).

Προτεραιότητα θα δοθεί σε στρατηγικές, που προωθούν ολοκληρωμένο μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό της πόλης και της ευρύτερης περιοχής, σύμφωνα με την αρχή της συμπαγούς πόλης και προωθούν την ολοκληρωμένη ενταξή της σε ενιαίο σχεδιασμό μικτών χρήσεων γης και μετακινήσεων, την ενεργοποίηση του οικιστικού δυναμικού για παραγωγικές δραστηριότητες και την εξοικονόμηση ενέργειας, τη μείωση των εκπομπών ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου, τη στοχευμένη καταπολέμηση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής και τις κοινωνικές λειτουργίες και εξυπηρετήσεις (Διαθέσιμο: <https://www.slideshare.net/otsgr/ots-roadshow-20142020,03/08/2017>).

Οι κατηγορίες των περιοχών, που θα εφαρμοστεί η Β.Α.Α. είναι οι εξής:

- Περιοχές εφαρμογής Ρυθμιστικού Σχεδίου ή περιοχές, που έχουν προσδιοριστεί ως περιοχές παρεμβάσεων αστικής ανασυγκρότησης στα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, στα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια ή σε Σχέδια Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης.
- Περιοχές, που ορίζονται με βάση τα όρια Δημοτικής Ενότητας ή όρια Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου ή Ρυθμιστικού Σχεδίου και ο πληθυσμός τους ξεπερνά τους 10.000 κατοίκους.
- Περιοχές, που αντιμετωπίζουν έντονες προκλήσεις: οικονομικές, περιβαλλοντικές, δημογραφικές, κλιματικής αλλαγής και λειτουργικής οργάνωσης της πόλης.
- Περιοχές, που περιλαμβάνουν ζώνες αποβιομηχάνισης, που δοκιμάζονται περισσότερο από την οικονομική κρίση με τα συνακόλουθα φαινόμενα αστικής φτώχειας και υψηλών ποσοστών ανεργίας και κοινωνικού αποκλεισμού, ή περιοχές αλλαγών χρήσεων γης και αυθαίρετης δόμησης (Παυλέας, χ.χ.: 9).

Στις περιοχές αυτές η προσέγγιση της Β.Α.Α. θα εφαρμοστεί μέσω του εργαλείου των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων. Για περιοχές μικρότερης κλίμακας, όπως είναι οι υποβαθμισμένες κεντρικές περιοχές, οι ζώνες αλλαγών χρήσεων και αστικής διάχυσης, οι ζώνες άναρχης αστικής δόμησης, οι θύλακες φτώχειας και συγκέντρωσης ομάδων, που εκτίθενται σε υψηλό κίνδυνο διακρίσεων και αποκλεισμού, οι ζώνες με ιδιαίτερα οξυμένα προβλήματα εκπομπών διοξειδίου άνθρακα και ανάγκη προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή κ.ά., η Β.Α.Α. μπορεί να εφαρμοστεί και στο πλαίσιο του Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ. (Γκέκα, 2014).

Η Β.Α.Α. θα χρηματοδοτηθεί μέσω των Π.Ε.Π. με τη συμπλήρωση πόρων, που θα διαθέσουν στις Περιφέρειες ενδεικτικά τα Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία». Η χρηματοδότηση θα γίνει προς ενιαίες Ολοκληρωμένες Στρατηγικές Β.Α.Α.. Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση των στρατηγικών Β.Α.Α. θα γίνει στο πλαίσιο ανταγωνιστικής διαδικασίας, με κριτήρια, που αφορούν την καταλληλότητα της στρατηγικής, την συμβολή τους στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του προγράμματος, την διαχειριστική επάρκεια, την τεχνική ετοιμότητα και την ικανότητα μόχλευσης πόρων του φορέα (Ε.Υ.Δ.Ε.Π. Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, χ.χ.: 5).

2.4 Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις

Οι Ο.Χ.Ε. αποτελούν ένα από τα εργαλεία για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών και μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τα

ταμεία Ε.Κ.Τ., Ε.Τ.Π.Α. και Ταμείο Συνοχής, μέσω συνδυασμένων επενδύσεων από διαφορετικούς θεματικούς στόχους ενός ή περισσότερων Ε.Π. (Περιφερειακά και Τομεακά) (Διαθέσιμο: http://www.corfu.gr/web/guest/espa_actions/oxe, 29/07/2017). Ακόμη, οι Ο.Χ.Ε. μπορούν να χρηματοδοτηθούν από το Ε.Γ.Τ.Α.Α. και το Ε.Τ.Θ.Α., όπου κρίνεται απαραίτητο. Για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των Ο.Χ.Ε. ακολουθούνται οι διατάξεις του θεσμικού πλαισίου των Ε.Δ.Ε.Τ..

Οι κύριοι στόχοι για την προώθηση των Ο.Χ.Ε. είναι η δημιουργία κινήτρων ανάπτυξης των Περιφερειών ή κινήτρων αξιοποίησης κοινών δυνατοτήτων και αντιμετώπισης κοινών προκλήσεων πολυτομεακού χαρακτήρα, η αξιοποίηση τους για τη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση πόρων και τη μέγιστη δυνατή αποδοτικότητα των διαθέσιμων δημόσιων πόρων σε χωρικό επίπεδο, καθώς και η σύνδεση των παρεμβάσεων σε ενιαίο στρατηγικό ορίζοντα, οι οποίες είναι τοπικά αναγκαίες για την αντιμετώπιση των οξύτερων εκδηλώσεων της κρίσης και αυτών, που είναι αναγκαίες για την καταπολέμηση των παραγόντων, οι οποίοι δημιουργούν τις μακροπρόθεσμες στενώσεις (Αυδίκος, 2017: 56).

Οι αρμόδιοι φορείς των Ο.Χ.Ε. είναι οι Διαχειριστικές Αρχές των προγραμμάτων, που είναι αρμόδιες αρχές για την διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής των στρατηγικών Ο.Χ.Ε., οι Αστικές Αρχές είναι οι δημοτικές αρχές ή τα δίκτυα Δήμων ή τα εταιρικά σχήματα με επικεφαλής δημοτική αρχή, οι Ενδιάμεσοι Φορείς μπορούν να οριστούν οι κεντρικοί φορείς, οι περιφερειακές ή υποπεριφερειακές αρχές, οι αστικές αρχές ή οι τοπικοί αναπτυξιακοί φορείς, καθώς και η Εθνική Αρχή Συντονισμού και ειδικότερα η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης, που είναι η αρμόδια υπηρεσία για την έκδοση κατευθύνσεων και τον συντονισμό του Δικτύου Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (ΥΠ.ΟΙ.ΑΝ., χ.χ). Οι Ο.Χ.Ε. θα παρουσιαστούν αναλυτικότερα στο επόμενο κεφάλαιο.

Κεφάλαιο 3^ο: Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις

3.1 Θεσμικό πλαίσιο

Γενικό Πλαίσιο για τις Ο.Χ.Ε.

Γενικός Κανονισμός περί καθορισμού κοινών διατάξεων για τα Ε.Δ.Ε.Τ. 1303/2013:

- Άρθρο 15 (2) (α) (i) περί του περιεχομένου της Εταιρικής Σχέσης σε ότι αφορά στις Ο.Χ.Ε.,
- Άρθρο 36 νομική βάση της χρήσης των Ο.Χ.Ε.,
- Άρθρο 96 (3) (β, γ) περιεχόμενο των Ε.Π. σε ότι αφορά στις Ο.Χ.Ε.,
- Άρθρο 123 (6) (7) περί του ορισμού Ενδιάμεσου Φορέα
- Παράρτημα Ι (3.3) ενθάρρυνση ολοκληρωμένων προσεγγίσεων
- Παράρτημα Ι (6) ρυθμίσεις για να αντιμετωπιστούν καίριες εδαφικές προκλήσεις.

Ειδικό Πλαίσιο για τις Ο.Χ.Ε.- Β.Α.Α.

Κανονισμός Ε.Τ.Π.Α. 1301/2013:

- Άρθρο 7 περί Β.Α.Α.,
- Άρθρο 8 περί καινοτόμων δράσεων στον τομέα της Β.Α.Α.,
- Άρθρο 9 περί δικτύου αστικής ανάπτυξης.

Κανονισμός Ε.Κ.Τ. 1304/2013:

- Άρθρο 12 προβλέψεις για αστική ανάπτυξη.

Κανονισμός Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας 1299/2013:

- Άρθρο 2 (3) (β) ανταλλαγής εμπειριών στη Β.Α.Α..

Νόμος για το Σύστημα Διαχείρισης, Ελέγχου και Εφαρμογής

- Ν. 4314/2014, άρθρο 13.

Οδηγοί Ευρωπαϊκής Επιτροπής

- Guidance for Member States, Programme Authorities and Cities, “Article 7 on Integrated Sustainable Urban Development of the Regulation 1301/2013 on the ERDF,
- ITI Scenarios (Μελέτη, που ανέθεσε η DG Regional and Urban Policy σε εξωτερικούς συνεργάτες και αναφέρεται σε πιθανές περιπτώσεις Ο.Χ.Ε.) (Ε.Υ.Δ.Ε.Π. Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, 2016: 28).

3.2 Ορισμός και προκλήσεις

Οι Ο.Χ.Ε. αποτελούν εργαλείο της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης. Σύμφωνα με το Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020, οι Ο.Χ.Ε. είναι το εργαλείο για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών σε συγκεκριμένες χωρικές ενότητες. Οι περιοχές αυτές είτε παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα, που πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνολικό τρόπο, είτε διακρίνονται από σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες, οι οποίες είναι δυνατόν να αξιοποιηθούν και να μεγιστοποιηθούν με βάση ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο (Ε.Υ.Δ.Ε.Π. Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, 2016: 3). Επομένως, οι στρατηγικές των ΟΧΕ διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, δηλαδή στις Ο.Χ.Ε. για Β.Α.Α. και στις Ο.Χ.Ε. για άλλες χωρικές στρατηγικές.

Η επιλογή των Ο.Χ.Ε. στοχεύει στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων στις χωρικές ενότητες με ομοιογενή χαρακτηριστικά γνωρίσματα, σε

ότι αφορά τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες, που παρουσιάζονται και πλήττονται από την φτώχεια, και απαιτούν παρεμβάσεις ολοκληρωμένου χαρακτήρα. Η έννοια του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων αναφέρεται στην εξασφάλιση των απαραίτητων συνεργιών και την συμπληρωματικότητα των δράσεων, καθώς και τον συνδυασμό αναπτυξιακών παρεμβάσεων (PLAS A.E., 2015: 11).

Με την εφαρμογή των Ο.Χ.Ε. επιδιώκεται η αντιμετώπιση ορισμένων προκλήσεων, οι οποίες είναι η προώθηση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας με τελικό στόχο την επίτευξη απασχόλησης, κοινωνικής συνοχής και διατήρησης των πόρων, η παραγωγική ανασύνταξη σε περιοχές, που παρουσιάζουν εκτεταμένη αποδιάρθρωση των τοπικών και περιφερειακών παραγωγικών συστημάτων, η εξισορρόπηση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και της μονοκεντρικότητας του ελληνικού οικονομικού και κοινωνικού χώρου, καθώς και η καταπολέμηση της ανοργάνωτης αστικής διάχυσης και των παραδοσιακών ανισοτήτων, που σχετίζονται με τα ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά και μειονεκτήματα (Περιφερειακό Συμβούλιο Δυτικής Ελλάδας, 2016: 5).

Η κατάρτιση και η εφαρμογή της στρατηγικής Ο.Χ.Ε. είναι ευθύνη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ βαθμού. Ο βασικός στόχος αυτού είναι να σταματήσει η κατασπατάληση πόρων σε έργα, που δεν ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των τοπικών κοινωνιών, καθώς και οι κακές πρακτικές, που επικρατούσαν μέχρι σήμερα για την υλοποίηση έργων, που δεν συνδέονται μεταξύ τους. Επίσης, γίνονται προσπάθειες να καλλιεργηθεί η κουλτούρα συνεργασίας και δικτύωσης μεταξύ των φορέων της Αυτοδιοίκησης α΄ και β΄ βαθμού, καθώς και η ενίσχυση των μικρών προπάντων Δήμων ως προς την ικανότητά τους να διαχειρίζονται και να υλοποιούν έργα κατά τη νέα περίοδο (Διαθέσιμο: <http://www.mindev.gov.gr/index.php/γραφειο-τυπου/δελτία-τύπου/3676-2016-09-30-10-33-39>, 29/11/2017).

3.3 Περιοχές εφαρμογής

Στο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020, η Ο.Χ.Ε. μπορεί να εφαρμοστεί σε τρεις κατηγορίες χωρικών ενότητων. Στην πρώτη κατηγορία είναι οι υποπεριφερειακές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις, όπου την πρωτοβουλία του σχεδιασμού αναλαμβάνει η Περιφέρεια. Η δεύτερη κατηγορία αναφέρεται στις διαπεριφερειακές περιοχές με ομοιογενή χαρακτηριστικά και κοινές προκλήσεις, αλλά και προβλήματα, που απαντώνται στις μειονεκτικές γεωγραφικές περιοχές του ελληνικού χώρου, όπου το σχεδιασμό αναλαμβάνει κεντρικός φορέας ή διαπεριφερειακό συντονιστικό όργανο. Η τελευταία κατηγορία σχετίζεται με τις περιοχές επιρροής τομεακών παρεμβάσεων και δράσεων, που όμως εντάσσονται σε ολοκληρωμένη τοπική στρατηγική, όπου το σχεδιασμό αναλαμβάνει κεντρικός φορέας (Ε.Α.Τ.Α., 2014: 14).

3.4 Θεματικοί στόχοι

Οι θεματικοί στόχοι, που αφορούν στην εφαρμογή των Ο.Χ.Ε. (εκτός της Β.Α.Α.) ορίζονται κατά σειρά προτεραιότητας για την τελική επιλογή τους και είναι οι εξής: η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του γεωργικού τομέα (για το Ε.Γ.Τ.Α.Α.) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το Ε.Τ.Θ.Α.) (ΘΣ3), η προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων (ΘΣ6), η προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων (ΘΣ7) και η προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας της εργασίας (ΘΣ8).

Οι συνοδευτικοί θεματικοί στόχοι των Ο.Χ.Ε. είναι η ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας (ΘΣ1), η υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς (ΘΣ4), η βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΘΣ2) και η προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων (ΘΣ5). Οι Ο.Χ.Ε. μπορούν να περιλαμβάνουν μεγαλύτερο αριθμό θεματικών στόχων, εφόσον η στρατηγική τους τεκμηριώνει και τους υποδεικνύει ως αναγκαίους και κατάλληλους (Γκέκας, 2014).

3.5 Χρηματοδότηση

Το εργαλείο των Ο.Χ.Ε. θα χρηματοδοτηθεί μέσω των Π.Ε.Π. και των πόρων, που θα διαθέσουν, ενδεικτικά και όχι αποκλειστικά, τα Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» στις Περιφέρειες. Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση των στρατηγικών των Ο.Χ.Ε. θα γίνει στο πλαίσιο διαβούλευσης περιφερειακών και εθνικών αρχών, με κριτήρια, που έχουν να κάνουν με την καταλληλότητα της στρατηγικής για κάθε Ο.Χ.Ε., την συμβολή της στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του προγράμματος, την διαχειριστική επάρκεια, την τεχνική ετοιμότητα και την ικανότητα μόχλευσης πόρων του φορέα. Θα είναι υπό την διαχειριστική ευθύνη της Διαχειριστικής Αρχής του Π.Ε.Π. με την κατάλληλη συμμετοχή αρχών του τομειακών προγραμμάτων (ΥΠ.ΑΝ.Α., 2014: 168).

3.6 Αρμόδιοι φορείς

Η Εθνική Αρχή Συντονισμού και συγκεκριμένα η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης είναι η αρμόδια υπηρεσία για την έκδοση κατευθύνσεων και οδηγιών εφαρμογής, για τις σχετικές εκθέσεις προόδου και το συντονισμό του δικτύου Ο.Χ.Ε..

Η Διαχειριστική Αρχή είναι η αρμόδια αρχή για τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής των στρατηγικών των Ο.Χ.Ε.. Μέσα στις αρμοδιότητες της Διαχειριστικής Αρχής είναι η εξειδίκευση των βασικών κατευθύνσεων για την εφαρμογή των Ο.Χ.Ε., ο προσδιορισμός των φορέων, που θα εμπλακούν στο σχεδιασμό των στρατηγικών Ο.Χ.Ε., το επίπεδο εμπλοκής τους στην εφαρμογή και υλοποίηση των στρατηγικών της και των επί μέρους δράσεων- πράξεων, η διαβούλευση με τις τοπικές αρχές και τους τοπικούς φορείς για την ωρίμανση των Ο.Χ.Ε., η επιλογή του τρόπου εφαρμογής των στρατηγικών Ο.Χ.Ε., η διαμόρφωση μεθοδολογίας και κριτηρίων επιλογής τόσο των Ο.Χ.Ε. όσο και των επί μέρους δράσεων- πράξεων, καθώς και οι ενέργειες δημοσιότητας και προώθησης των Ο.Χ.Ε. (Ανώνυμος, 2017).

Οι Αστικές Αρχές μπορούν να είναι οι δημοτικές αρχές, τα εταιρικά σχήματα με επικεφαλής δημοτική αρχή και τα δίκτυα Δήμων σε σχήματα ή συμπράξεις, που θα δημιουργήσουν οι ίδιοι Δήμοι, θέτοντας ως επικεφαλής έναν από τους Δήμους, όταν η περιοχή εφαρμογής αφορά στο σύνολο των Δήμων ή σε τμήματά τους. Σε περιπτώσεις, που τα σχήματα ή οι συμπράξεις των Δήμων έχουν λάβει μορφή νομικού προσώπου, τον ρόλο της Αστικής Αρχής αναλαμβάνει το νομικό πρόσωπο. Τέλος, ως Αστική Αρχή μπορεί να οριστεί η Μητροπολιτική Περιφέρεια Αττικής και η Μητροπολιτική Ενότητα Θεσσαλονίκης, οι οποίες σύμφωνα με το άρθρο 210 του νόμου 3852/2010 για την Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της

Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα Καλλικράτης επιφορτίζονται και με αρμοδιότητες μητροπολιτικού χαρακτήρα (Ε.Υ.Δ.Ε.Π. Περιφέρειας Αττικής, 2017: 62).

Οι Ενδιάμεσοι Φορείς μπορούν να είναι οι κεντρικοί φορείς, οι περιφερειακές ή υποπεριφερειακές αρχές, οι αστικές αρχές ή οι τοπικοί αναπτυξιακοί φορείς (οργανισμοί και νομικά πρόσωπα του ΟΤΑ) (ΥΠ.ΟΙ.ΑΝ.Τ., χ.χ.: 17).

3.7 Στάδια σχεδιασμού και εφαρμογής

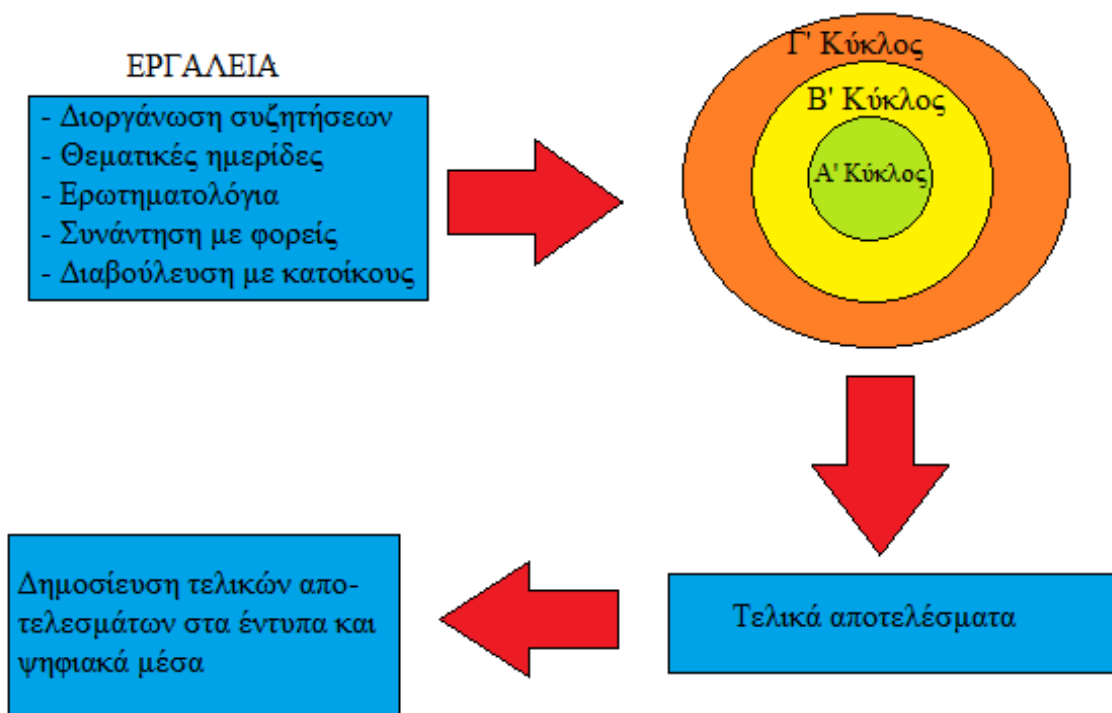
Η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης εκδίδει την εγκύκλιο, η οποία περιέχει οδηγίες για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση των Ο.Χ.Ε..

Για να διαμορφωθεί η στρατηγική των Ο.Χ.Ε. είναι απαραίτητη η αποτύπωση, από την Διαχειριστική Αρχή, των κύριων προκλήσεων (οικονομικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά και πολιτισμικά προβλήματα), που αντιμετωπίζουν οι προτεινόμενες χωρικές ενότητες. Για την προετοιμασία των Ο.Χ.Ε., η Διαχειριστική Αρχή στο Έγγραφο Εξειδίκευσης περιλαμβάνει τον εντοπισμό του τοπικού αναπτυξιακού δυναμικού και την διαμόρφωση των κύριων επιλογών για τη χρήση του εργαλείου των Ο.Χ.Ε., συνυπολογίζοντας στοιχεία όπως οι κύριες αναπτυξιακές επιλογές του Π.Ε.Π. και της περιφερειακής στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και ο χωροταξικός σχεδιασμός. Η Διαχειριστική Αρχή καλεί τις αρμόδιες αρχές να υποβάλουν τη στρατηγική Ο.Χ.Ε. με το ακριβές και αναλυτικό περιεχόμενο, τον αναλυτικό προϋπολογισμό των δράσεων, την συμπληρωματικότητα με χρηματοδοτικά εργαλεία και την συμμετοχή άλλων προγραμμάτων. Σε περίπτωση, που στο Π.Ε.Π. ή στο Έγγραφο Εξειδίκευσης δεν αναφέρονται οι περιοχές εφαρμογής των Ο.Χ.Ε., τότε η Διαχειριστική Αρχή καλεί τους αρμόδιους φορείς να καταθέσουν προτάσεις Ο.Χ.Ε. με σύντομη περιγραφή του περιεχομένου, του αρχικού προϋπολογισμού και του χρονοδιαγράμματος (Ε.Υ.Δ.Ε.Π. Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, 2016: 8). Έπειτα πραγματοποιείται η επιλογή των Ο.Χ.Ε. μέσα από διάφορα κριτήρια, που συντάσσει η Διαχειριστική Αρχή. Η επιλογή των προτάσεων γίνεται είτε με ανταγωνιστική διαδικασία είτε με απευθείας ανάθεση.

Το σημαντικότερο στοιχείο για την σχεδίαση των Ο.Χ.Ε. είναι η δημόσια διαβούλευση. Η διαβούλευση είναι δημοκρατική και διαδραστική διαδικασία συμμετοχής των τοπικών θεσμών, φορέων και κοινωνικών ομάδων με στόχο την μέγιστη αποδοχή των προτεινόμενων δράσεων. Η διαβούλευση δεν είναι απλώς μια διαπραγμάτευση, που έχει ως σκοπό την αντιμετώπιση των διαφορών μεταξύ των εμπλεκόμενων, αλλά έχει ως στόχο την δημιουργία νέων και χρήσιμων πολιτικών. Στην διαβούλευση πρέπει να συμμετέχουν όσο τον δυνατόν περισσότεροι πολίτες. Οι Δημοτικές Αρχές πρέπει να επιλέξουν την κατάλληλη μεθοδολογία, που θα ανταποκρίνεται στους στόχους των Ο.Χ.Ε. και στα δεδομένα των Δήμων, ώστε να επιτευχθούν καλύτερα αποτελέσματα. Επομένως, κατά την εξέλιξη του έργου οργανώνονται τρεις κύκλοι συζητήσεων υπό την ευθύνη των Δημοτικών Συμβουλίων και την Δημοτική Επιτροπή Διαβούλευσης. Κάθε κύκλος συζητήσεων διαρκεί περίπου τρεις μήνες, ενώ για τη διοργάνωση των κύκλων αυτών θα χρησιμοποιηθούν όλα τα διαθέσιμα εργαλεία. Οι κύκλοι αυτοί θα ολοκληρώνονται με συγκεκριμένα κάθε φορά παραδοτέα, στα οποία θα αποτυπώνονται το μεθοδολογικό σχέδιο, η συμμετοχή, ο διάλογος, οι αποκλίνοσες και οι συγκλίνουσες θέσεις, οι κατατεθειμένες εναλλακτικές προτάσεις, η τελική αποδοχή, απόρριψη, επιφύλαξη

των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων. Τέλος, τα αποτελέσματα δημοσιεύονται στα έντυπα και ψηφιακά μέσα (Ε.Υ.Δ.Ε.Π. Περιφέρειας Αττικής, 2017: 64).

Εικόνα 1: Διαδικασία διαβούλευσης

Πηγή: Μπελαβίλας, Ν., 2017, Στρατηγική Ο.Χ.Ε. στην Περιφέρεια Αττικής, ίδια επεξεργασία.

Η υλοποίηση των Ο.Χ.Ε. πραγματοποιείται από τις Αστικές Αρχές και τους Φορείς Στρατηγικής. Αυτές οι αρχές διαθέτουν την ιδιότητα του Ενδιάμεσου Φορέα, αφού με την κατάθεση της πρότασης προτείνουν και πράξεις. Στους Ενδιάμεσους Φορείς ανατίθεται η συνολική ή η τμηματική εφαρμογή των Ο.Χ.Ε. με απόφαση της Διαχειριστικής Αρχής. Οι Ενδιάμεσοι Φορείς θα αξιολογηθούν, από την Διαχειριστική Αρχή, για τη διαχειριστική τους επάρκεια, την τεχνική τους ετοιμότητα και την ικανότητα μόχλευσης πόρων. Η Διαχειριστική Αρχή και ο Ενδιάμεσος Φορέας συντάσσουν ένα σύμφωνο, το οποίο περιλαμβάνει τους όρους και τις υποχρεώσεις των δύο μερών, όπως τη διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης. Σε κάθε περίπτωση, η Διαχειριστική Αρχή έχει τη δυνατότητα να ανακαλέσει την εκχώρηση της υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης των Ο.Χ.Ε. από τον Ενδιάμεσο Φορέα και να έχει η ίδια την ευθύνη της πλήρους διαχείρισης των Ο.Χ.Ε. (Μπούτλας, 2015: 37).

Η παρακολούθηση της υλοποίησης της στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης των Ο.Χ.Ε. πραγματοποιείται από τον Ενδιάμεσο Φορέα, όταν αυτός ο φορέας αναλαμβάνει διαχειριστικές αρμοδιότητες. Στην περίπτωση της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, η Διαχειριστική Αρχή θα παρακολουθεί την κάλυψη του ποσοστού, που έχει δεσμευτεί στο Ε.Π.. Ο Ενδιάμεσος Φορέας ετοιμάζει τις ετήσιες εκθέσεις, που δείχνουν την πορεία της υλοποίησης και της εκπλήρωσης των αναμενόμενων αποτελεσμάτων σε μορφή κειμένου, που θα έχει υποδειχθεί από τη Διαχειριστική Αρχή του Ε.Π., ενώ προβλέπεται και συζήτηση της πορείας υλοποίησης των Ο.Χ.Ε. στην Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π.. Η παρακολούθηση θα γίνεται σύμφωνα με τους βασικούς δείκτες (εκροών και αποτελέσματος), που αναφέρονται στο Σχέδιο

Δράσης των Ο.Χ.Ε. και οι οποίοι θα πρέπει να ταιριάζουν με τους αντίστοιχους, που προβλέπονται στο Ε.Π. (ΥΠ.ΟΙ.ΑΝ., 2015: 17).

Πίνακας 2: Η διαδικασία εφαρμογής των Ο.Χ.Ε.

Φορέας συντονισμού	Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης (Εθνική Συντονιστική Αρχή)	
	Ο.Χ.Ε. για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη	Ο.Χ.Ε. για άλλες χωρικές στρατηγικές
Φορέας διαχείρισης	Διαχειριστική Αρχή του Π.Ε.Π.	Διαχειριστική Αρχή του Π.Ε.Π.
Φορέας πρότασης	Αστική Αρχή: 1. Δημοτικές Αρχές 2. Δίκτυα Δήμων 3. Εταιρικά σχήματα με επικεφαλής Δημοτική/ές Αρχή/ες 4. Μητροπολιτική Περιφέρεια Αττικής 5. Μητροπολιτική Ενότητα Θεσσαλονίκης	Φορέας Στρατηγικής: 1. Υπο-περιφερειακές αρχές 2. Εταιρικά σχήματα 3. Κεντρικός ή περιφερειακός φορέας
Φορέας υλοποίησης	Διαχειριστική Αρχή- Αστική Αρχή- Ενδιάμεσος Φορέας	Διαχειριστική Αρχή- Φορέας Στρατηγικής- Ενδιάμεσοι φορείς
Φορέας παρακολούθησης	Επιτροπή Παρακολούθησης	

Πηγή: Μπούτλας, Γ., 2015, σ. 38.

3.8 Οι Ο.Χ.Ε. ως εργαλείο τοπικής ανάπτυξης

Η ανάπτυξη είναι μια διαδικασία, που στοχεύει στην αύξηση του Α.Ε.Π. και μέσα απ' αυτή επιτυγχάνεται η βελτίωση της κατοικίας, υγείας, παιδείας, απασχόλησης και τρόπου ζωής, η διάσωση του περιβάλλοντος κ.ά.. Ως βιώσιμη ανάπτυξη ορίζεται η ανάπτυξη, που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, δίχως να μειώνει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών ανθρώπων να ικανοποιήσουν τις δικές τους (Δεληθέου, 2008: 34).

Εικόνα 2: Βιώσιμη ανάπτυξη

Πηγή: http://oryktos.blogspot.gr/2010/06/blog-post_2964.html?view=flipcard, 23/12/2017.

Η τοπική ανάπτυξη είναι η διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης και διαρθρωτικών αλλαγών σε μια χωρική ενότητα, η οποία αποσκοπεί στην βελτίωση του επιπέδου ζωής των πολιτών. Η διαδικασία αυτή έχει οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική-διοικητική διάσταση. Η στρατηγική της τοπικής ανάπτυξης αντιμετωπίζει κάθε χωρική ενότητα με διαφορετικό τρόπο, σύμφωνα με το επίπεδο ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας, της δομής και λειτουργίας του παραγωγικού συστήματος, της αγοράς εργασίας και των χαρακτηριστικών, που προσδιορίζουν την τοπική κουλτούρα (Delitheou & Georgakopoulou, 2017: 174).

Η πολιτική της Ευρώπης για την νέα προγραμματική περίοδο επιδιώκει την ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης μέσω των χρηματοδοτικών εργαλείων, όπως οι Ο.Χ.Ε.. Οι Ο.Χ.Ε. είναι ένα εργαλείο χωρικής ανάπτυξης, που υιοθετεί πολλά από τα χαρακτηριστικά των καλών πρακτικών της τοπικής ανάπτυξης. Οι Ο.Χ.Ε. στοχεύουν στην ανάδειξη του εδαφικού κεφαλαίου της κάθε χωρικής ενότητας. Για τον λόγο αυτό, υποδεικνύει δράσεις, που αφορούν περιοχές με αναπτυξιακή δυναμική αλλά και περιοχές, που εμφανίζουν ένα σύνολο προβλημάτων. Αξιοποιούν στο μέγιστο τους διαθέσιμους πόρους, επιδιώκοντας πολυεπίπεδες παρεμβάσεις, που δημιουργούν προϋποθέσεις περιορισμού του φαινομένου της μονοκεντρικότητας. Εκτός από την αποτελεσματικότητα των πόρων, δίνει έμφαση στην διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και στην προστασία του περιβάλλοντος με σκοπό την ανάδειξη του βιώσιμου χαρακτήρα της τοπικής ανάπτυξης (Παπαηλιοπούλου, 2017: 100).

Κεφάλαιο 4^ο: Η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στον Δήμο Πειραιά

4.1 Τοπωνύμιο

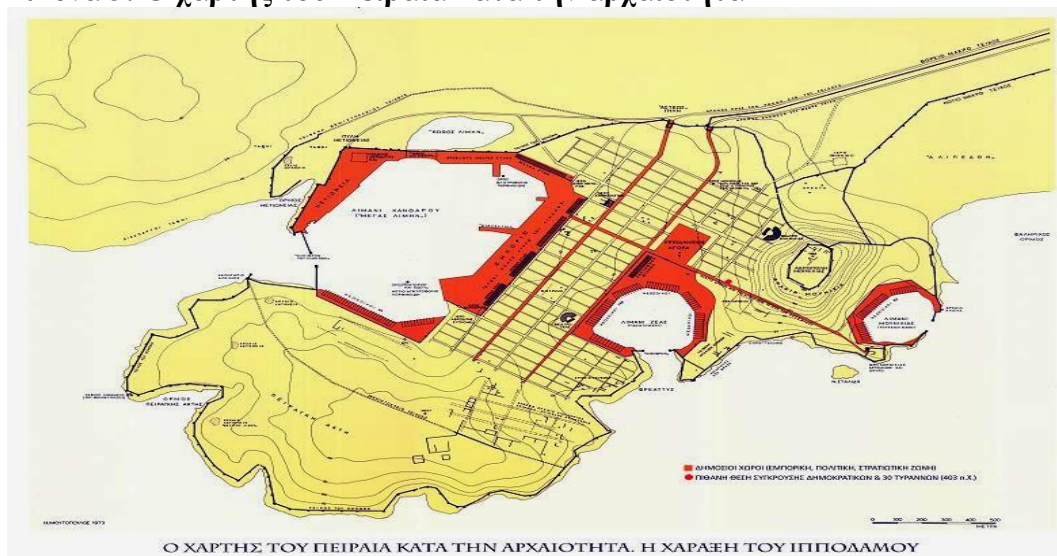
Το όνομα Πειραιάς οφείλεται στην ελώδη περιοχή (βάλτος), που εκτεινόταν στην χερσόνησο «Αλίπεδον» και που κατά τα προϊστορικά χρόνια αποτελούσε θαλάσσια λωρίδα από την οποία περνούσαν τα πλοία, όταν ήθελαν να διαπεραιωθούν από την Αττική ακτή προς το νησί, που αργότερα ενώθηκε μ' αυτή. Επομένως το τοπωνύμιο Πειραιά πρόεκυψε από την λέξη «περαιεύς», που σημαίνει πορθμέας (περαιώ = διαπορθμεύω). Το τοπωνύμιο αυτό εξακολούθησε να ισχύει ακόμη και όταν το νησί μετασηματίστηκε σε χερσόνησο κατά τους ιστορικούς χρόνους (Γενική Εγκυκλοπαίδεια Σύγχρονων Γνώσεων, 1990: 3128).

4.2 Ιστορική αναδρομή

Η περιοχή του Πειραιά κατοικήθηκε γύρω στα μέσα του 3000 π.Χ., όπως δείχνουν τα κατάλοιπα κτισμάτων και τα εργαλεία, που έχουν βρεθεί στην Παλιά Κοκκινιά, στο Κερατσίνι, στην περιοχή της Μουνιχίας και στην Σταλίδα. Οι πρώτοι κάτοικοι του Πειραιά ήταν οι Πελασγοί, οι Κάρες, Λέλεγες, Κρήτες, Θράκες, Φοίνικες και κυρίως οι Μινύες. Οι Μινύες ξεκίνησαν από τον Ορχομενό της Βοιωτίας και εγκαταστάθηκαν στον Πειραιά γύρω στα τέλη του 13^{ου} αιώνα π.Χ.. Ο οικισμός τους είχε ιδρυθεί στον λόφο της Μουνιχίας (λόφος Προφήτη Ηλία) (Διαθέσιμο: <http://www.balcinet.org/18F94454.el.aspx>, 23/10/2017).

Τους πρώτους ιστορικούς χρόνους, οι κάτοικοι του τόπου ήταν ελάχιστοι και το λιμάνι του Πειραιά δεν χρησιμοποιήθηκε από τους Αθηναίους. Οι Αθηναίοι χρησιμοποιούσαν ως επίνειο το Φάληρο και για το εξαγωγικό εμπόριο τα λιμάνια των ανατολικών ακτών της Αττικής και κυρίως τις Πρασιές (το σημερινό Πόρτο Ράφτη). Οπότε ο Πειραιάς έμεινε για αρκετούς αιώνες ασήμαντος τόπος (Καραϊσκος, 2009: 3). Στο μεγαλύτερο σημείο ακμής έφτασε ο Πειραιάς, όταν ανακηρύχθηκε για πρώτη φορά σε δήμος το 517 π.Χ., αποτελώντας συγκεκριμένα έναν από τους Δήμους της αρχαίας Αθήνας, και επιλέχθηκε ως το λιμάνι της αθηναϊκής πόλης-κράτους. (Διαθέσιμο: <http://zostonpirea.gr/index.php/mycity/history.html>, 23/10/2017).

Εικόνα 3: Ο χάρτης του Πειραιά κατά την αρχαιότητα

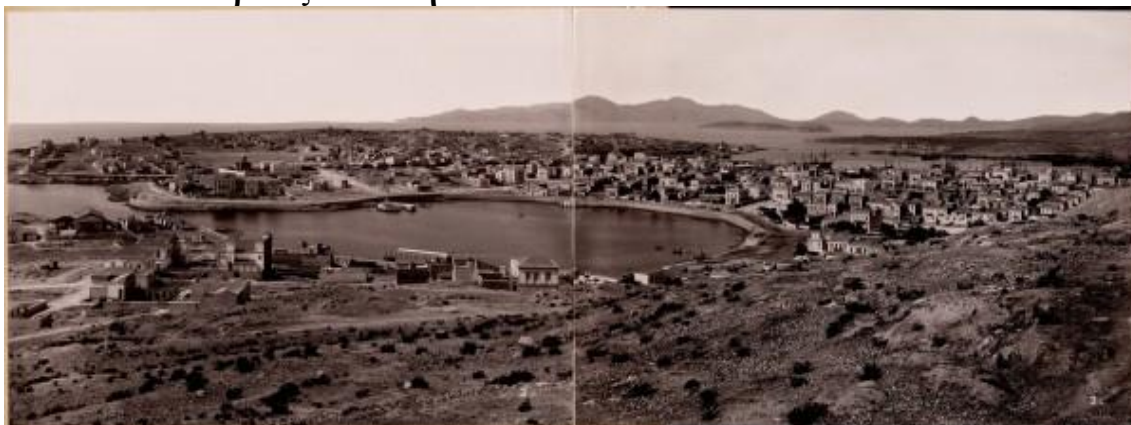

Πηγή: http://alexiouarchitects.blogspot.gr/2015/03/blog-post_17.html, 23/10/2017.

Ακολούθησε μια μακρά περίοδος παρακμής, όπου ο Πειραιάς ερημώθηκε κατά καιρούς, φτάνοντας μέχρι τον 19^ο αιώνα. Το 1834 μετά την απελευθέρωση, η πρωτεύουσα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους μεταφέρθηκε από το Ναύπλιο στην Αθήνα, οπότε ξεκίνησε μια περίοδος ανάπτυξης της πόλης, με την σταδιακή αύξηση του πληθυσμού της και τον άρτιο πολεοδομικό της σχεδιασμό με βάση το σύστημα, που εφάρμοσε ο Ιππόδαμος ο Μιλήσιος στον σχεδιασμό του αρχαίου Πειραιά, που αποτελεί πρότυπο πολεοδομικού σχεδιασμού μέχρι και σήμερα. Μάλιστα ο Πειραιάς είχε προταθεί το 1832 από τον Gutensohn, αρχιτέκτονα του Λουδοβίκου Α΄ της Βαυαρίας, για πρωτεύουσα της Ελλάδας η οποία θα επεκτεινόταν σταδιακά προς την Αθήνα, αλλά τελικά έγινε το αντίστροφο αφού επιλέχθηκε η Αθήνα για πρωτεύουσα και ο Πειραιάς αργότερα ενσωματώθηκε στην Περιφέρεια της πρωτεύουσας (Διαθέσιμο: <http://www.pireasnet.gr/ΟΠειραιάς/ΗΠόλη/tabid/979/Default.aspx>, 21/10/2017).

Κατά την περίοδο του 1860-1875, ο Πειραιάς κατάφερε από ναυτιλιακό και εμπορικό κέντρο να εξελιχθεί σε σημαντικό βιομηχανικό κέντρο και στην πρώτη βιομηχανική πόλη της Ελλάδας. Από το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, στην πόλη του Πειραιά άρχισαν να αναπτύσσονται οι πρώτες μεταποιητικές επιχειρήσεις (μεταξουργία, ναυπηγεία, μηχανουργεία, κλωστοϋφαντουργεία, κεραμοποιεία, ποτοποιία και αλευρόμυλοι). Η οικονομική ανάπτυξη συνεχίστηκε μέχρι τις πρώτες τέσσερις δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα. Από το 1900-1930 σημειώθηκε σημαντική αύξηση του πληθυσμού λόγω των Βαλκανικών Πολέμων, του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου και της Μικρασιατικής Καταστροφής. Η πληθυσμιακή συγκέντρωση οδήγησε στην επέκταση του κεντρικού Πειραιά προς το Χατζηκυριάκειο και το λόφο του Προφήτη Ηλία, ενώ οι προσφυγικοί οικισμοί εγκαταστάθηκαν στο Μικρολίμανο. Αυτή την μεγάλη οικονομική ανάπτυξη του Πειραιά ήρθε να λήξει η κήρυξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Ο Πειραιάς δέχτηκε δύο βομβαρδισμούς, που είχαν ως αποτέλεσμα την μαζική εγκατάλειψη της πόλης και την καταστροφή των υποδομών. Η αναγέννηση του Δήμου Πειραιά μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο είχε ως συνέπεια τον εκσυγχρονισμό του δευτερογενή τομέα δηλαδή την προσθήκη νέων μονάδων ελαφριάς και βαριάς βιομηχανίας, καθώς και την ανάπτυξη του τριτογενή τομέα (Μυωφά, 2007: 62).

Εικόνα 4: Ο Πειραιάς στα τέλη του 19^{ου} αιώνα

Πηγή: Περρού, Κ., 2016, σ. 31.

Ο Πειραιάς στην σύγχρονη εποχή είναι το μεγαλύτερο βιομηχανικό κέντρο της χώρας, ενώ διαθέτει το μεγαλύτερο λιμάνι της Ευρώπης και το τρίτο στον κόσμο σε επιβατική κίνηση, που το καθιστά ως το μεγαλύτερο εμπορικό κέντρο της ελληνικής οικονομίας (Δρακοπούλου, 2013: 22).

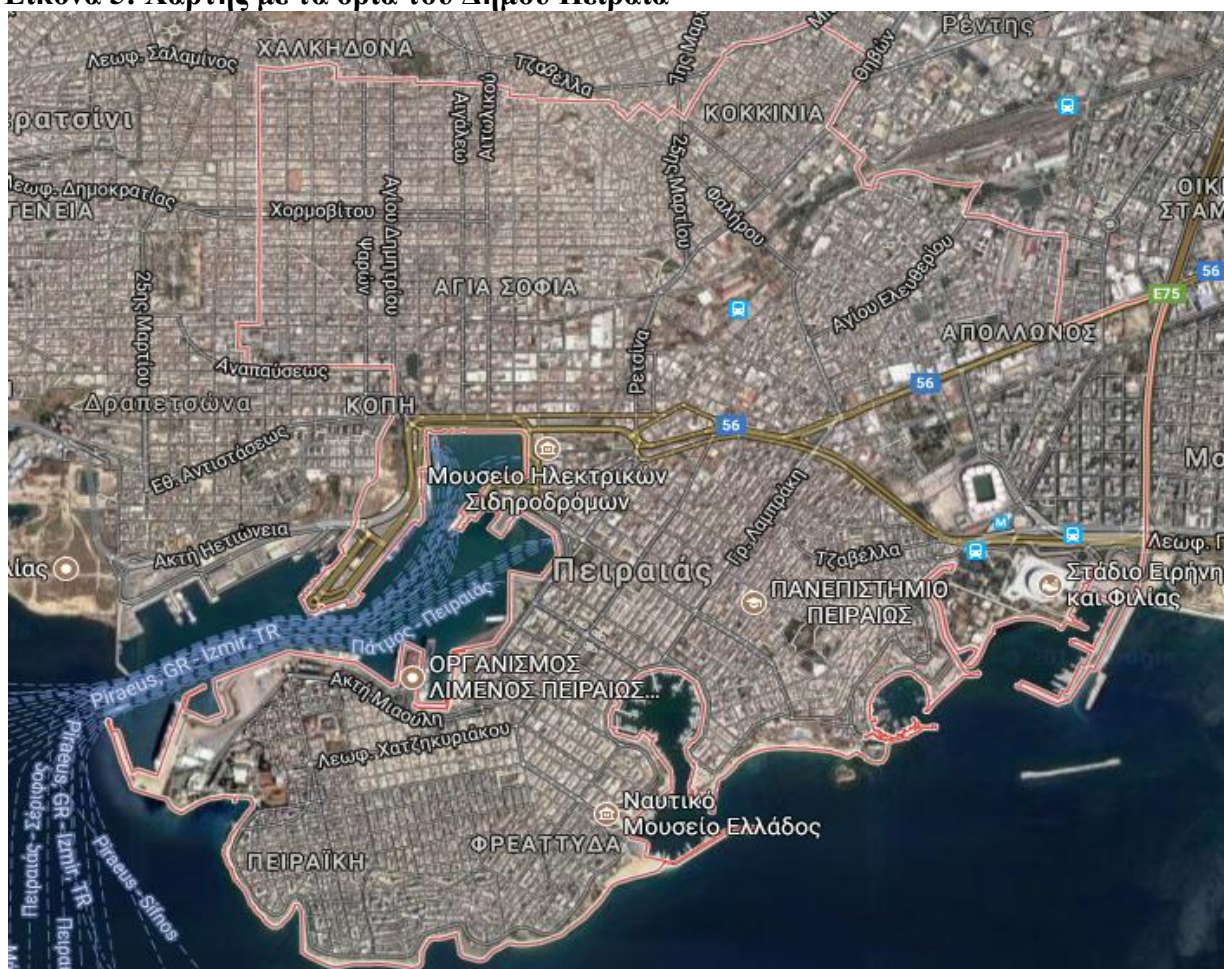
4.3 Φυσικά χαρακτηριστικά

Ο Δήμος Πειραιά βρίσκεται 12 χλμ. νοτιοδυτικά του κέντρου της Αθήνας και καταλήγει προς τις βορειοανατολικές ακτές του Σαρωνικού κόλπου. Εκτείνεται από τον κόλπο της Ελευσίνας μέχρι τον όρμο του Φαλήρου, απέναντι από το νησί της Σαλαμίνας (Διαθέσιμο: <http://www.destinationpiraeus.com/gr/content/3/με-μια-ματια-πειραιας>, 03/11/2017). Βασικό γεωγραφικό του στοιχείο αποτελεί η Πειραιϊκή Χερσόνησος, στην οποία βρίσκονται διάφορα υψώματα και λόφοι, με βασικότερο εκείνο του Προφήτη Ηλία (λόφος Μουνιχίας ή Καστέλλα), ο οποίος έχει υψόμετρο 87 μ. (Δήμος Πειραιά, 2016: 36).

Η παράκτια γραμμή είναι το σημαντικό χαρακτηριστικό της γεωμορφολογίας της περιοχής. Το λιμάνι του Πειραιά είναι ανάμεσα στην Πειραιϊκή χερσόνησο και στον Δήμο Δραπετσώνας, ο λιμένας της Ζέας στ' ανατολικά του, ανάμεσα στις βορειοανατολικές ακτές της Πειραιϊκής Χερσονήσου και τις νοτιοδυτικές της Καστέλας και του Μικρολίμανου, στα νοτιοανατολικά του λόφου της Καστέλας, αποτελούν τα τρία φυσικά λιμάνια της περιοχής (Συρανίδης, 2012: 8).

Ο Δήμος Πειραιά είναι μια αστική πεδινή περιοχή. Το κλίμα της περιοχής, όπως και της υπόλοιπης Αττικής, είναι ξηρό μεσογειακού τύπου και ήπιο, λόγω της γεωγραφικής θέσης. Η ξηρότητα της ατμόσφαιρας και οι περιορισμένες βροχοπτώσεις είναι τα κύρια γνωρίσματα του (Συρανίδης, 2012: 8).

Εικόνα 5: Χάρτης με τα όρια του Δήμου Πειραιά

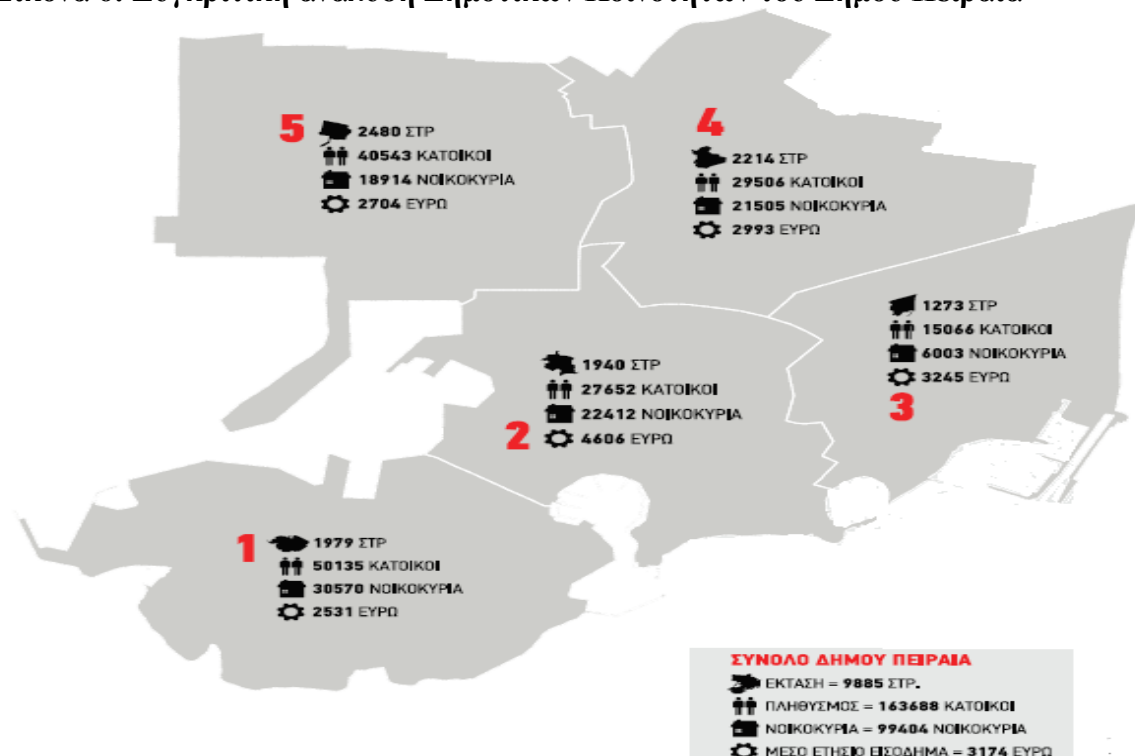

Πηγή: <https://earth.google.com>, 04/11/2017.

4.4 Διοικητική διαίρεση

Με την ψήφιση του προγράμματος «Καλλικράτη», οι Δήμοι της Ελλάδας μειώθηκαν από 910 σε 325 και αποτελούν τον Α΄ βαθμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ωστόσο μερικοί Δήμοι παρέμειναν ίδιοι με την ψήφιση του νόμου αυτού. Ένας από τους αμετάβλητους Δήμους είναι και ο Δήμος Πειραιά. Ο Δήμος Πειραιά είναι η έδρα της Περιφερειακής Ενότητας Πειραιά, η οποία περιλαμβάνει τους Δήμους Νίκαιας-Αγίου Ιωάννου Ρέντη, Κορυδαλλού, Κερατσινίου- Δραπετσώνας και Περάματος (Νόμος 3852/2010: 1786).

Εικόνα 6: Συγκριτική ανάλυση Δημοτικών Κοινοτήτων του Δήμου Πειραιά

Πηγή: Παπαηλιοπούλου, Ι., 2017, σ. 69.

Ο Δήμος Πειραιά αποτελείται από πέντε Δημοτικές Κοινότητες. Οι Δ.Κ. είναι οι ακόλουθες:

- Η Α΄ Δ.Κ. Πειραιά εκτείνεται στην Πειραιϊκή χερσόνησο και περιλαμβάνει τις συνοικίες Φρεαττύδα, Καλλίπολη, Χατηζκυριάκειο και Βρυώνη. Ο πληθυσμός της Κοινότητας ήταν 50.135 άτομα, σύμφωνα με την απογραφή του 2011. Η Α΄ Δ.Κ. είναι η πιο πυκνοκατοικημένη κοινότητα του Δήμου Πειραιά.
- Η Β΄ Δ.Κ. είναι το Κέντρο Πειραιά- Καστέλα, η οποία περιλαμβάνει τις συνοικίες Γούβα του Βάβουλα, Ευαγγελίστρια, Καστέλα, Πασαλιμάνι, Τερψιθέα και το Κέντρο της πόλης. Ο πληθυσμός της ανερχόταν στα 27.652 άτομα (απογραφή 2011). Σε αυτή την Κοινότητα βρίσκεται το Δημαρχείο Πειραιά και άλλα κτίρια, που στεγάζουν διοικητικές και τεχνικές υπηρεσίες.
- Η Γ΄ Δ.Κ. είναι το Νέο Φάληρο. Η περιοχή αυτή φτάνει μέχρι τον ποταμό Κηφισό. Η Γ΄ Δ.Κ. έχει την μικρότερη πληθυσμιακή πυκνότητα και ο πληθυσμός της ήταν 15.066 άτομα κατά την απογραφή του 2011. Η συγκεκριμένη Δ.Κ. παρουσιάζει υψηλό ποσοστό βιομηχανιών σε σχέση με τις υπόλοιπες Κοινότητες.
- Η Δ΄ Δ.Κ. είναι τα Καμίνια. Η κοινότητα αυτή περιλαμβάνει την συνοικία Απόλλων και την Παλιά Κοκκινιά. Ο πληθυσμός της Κοινότητας ανέρχεται στα

29.506 άτομα για το έτος 2011. Η Δ' Δ.Κ. συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό εγκαταστάσεων μαζικών μεταφορών.

- Η Ε' Δ.Κ. εκτείνεται στα Ταμπούρια και περιλαμβάνει τις συνοικίες Λόφος του Βώκου, Ταμπούρια και Μανιάτικα- Αγία Σοφία. Κατά την απογραφή του 2011, η Κοινότητα αυτή είναι η δεύτερη μεγαλύτερη σε πληθυσμό κοινότητα με 40.543 άτομα. Η περιοχή παρουσιάζει υψηλό ποσοστό βιοτεχνιών και χονδρεμπορίου σε σχέση με τις υπόλοιπες Κοινότητες. (Πέρρου, 2016: 35)

4.5 Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Ο πληθυσμός του Δήμου Πειραιά ανερχόταν σε 163.688 κατοίκους κατά την απογραφή του 2011, ενώ η συνολική έκταση του ήταν 10.685 τ.χλμ.. Η κατανομή του πληθυσμού κατά φύλο είναι οι άντρες, που αποτελούν το 47,8% (49,0% για το σύνολο της χώρας) του συνολικού πληθυσμού στον Δήμο, έναντι 52,2% των γυναικών (51,0% στο σύνολο της επικράτειας) (βλ. Παράρτημα II).

Πίνακας 3: Εξέλιξη του πληθυσμού του Δήμου Πειραιά (1971 -2011)

Χωρικές Ενότητες	Πληθυσμός			Ποσοστιαία Εξέλιξη (%)		
	1991	2001	2011	1991-2001	2001- 2011	1991-2011
Ελλάδα	10.223.392	10.934.097	10.816.286	7,0	-1,08	5,80
Περιφέρεια Αττικής	3.594.817	3.894.573	3.828.434	8,3	-1,70	6,50
Περιφερειακή Ενότητα Πειραιώς	467.631	482.356	448.997	3,15	-6,92	-3,98
Δήμος Πειραιά	187.399	181.933	163.688	-2,92	-10,03	-12,65

Πηγή: Δ/ση Καθαριότητας και Ανακύκλωσης του Δήμου Πειραιά, 2015, σ. 11.

Από το 1991- 2011, ο Δήμος Πειραιά είχε μια σημαντική μείωση του πληθυσμού (ποσοστό -12,65%). Συγκεκριμένα την δεκαετία 1991-2001 ο πληθυσμός μειώθηκε κατά 2,92% και την δεκαετία 2001-2011 είχε μια μείωση κατά 10,03%. Παρά τη συνεχή μείωση του πληθυσμού, ο Δήμος Πειραιά είναι ο έκτος πιο πυκνοκατοικημένος Δήμος της Ελλάδας. Η περιοχή παρουσιάζει πυκνοκατοίκηση 15.319 άτομα ανά τ.χλμ., η οποία υπερβαίνει κατά πολύ τον αντίστοιχο εθνικό μέσο όρο (81,97 άτομα ανά τ.χλμ.) (Δ/ση Καθαριότητας και Ανακύκλωσης του Δήμου Πειραιά, 2015: 11).

Όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων του Δήμου Πειραιά έχει βελτιωθεί σημαντικά σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια. Το υψηλότερο ποσοστό κατέχουν οι απόφοιτοι Λυκείου (ποσοστό 28,3% του πληθυσμού του Δήμου), οι κάτοχοι απολυτηρίου Δημοτικού με ποσοστό 22,5% του πληθυσμού του Δήμου, έπειτα ακολουθούν οι απόφοιτοι Γυμνασίου, που αντιπροσωπεύουν το 10,8% του πληθυσμού του Δήμου, ενώ το μικρότερο ποσοστό κατέχουν οι απόφοιτοι Διδακτορικού (ποσοστό 0,3% του πληθυσμού του Δήμου) (βλ. Παράρτημα III).

Πίνακας 4: Μόνιμος πληθυσμός κατά επίπεδο εκπαίδευσης (2011)

Χωρικές Ενότητες	Ελλάδα	Περιφέρεια Αττικής	Περιφερειακή Ενότητα Πειραιώς	Δήμος Πειραιά
Επίπεδο Εκπαίδευσης				
Κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου, πτυχιούχοι ΑΕΙ- Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ & ΑΣΠΑΙΤΕ	1.809.087	849.653	66.643	30.914
Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολλέγια κλπ.)	502.079	238.129	27.163	11.167
Απόφοιτοι Λυκείου (Γενικού, Εκκλησιαστικού, Επαγγελματικού κλπ.)	2.532.396	1.028.488	123.298	47.229

Απόφοιτοι Γυμνασίου και πτυχιούχοι επαγγελματικών σχολών	1.428.490	477.337	70.890	22.901
Απόφοιτοι Δημοτικού	2.524.345	646.441	89.421	28.034
Εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	1.343.534	352.623	44.485	14.271
Μη κατατασσόμενα άτομα που γεννηθήκαν μετά την 1/1/2005	676.355	235.763	27.097	9.172

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2017, ίδια επεξεργασία.

4.6 Τοπική οικονομία και απασχόληση

Ο πρωτογενής τομέας στον Δήμο Πειραιά δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος. Η κύρια δραστηριότητα του τομέα αυτού είναι η αλιεία. Στην αλιεία απασχολούνται τόσο Έλληνες, όσο και αλλοδαποί εργαζόμενοι. Εκτός από την παραγωγή αλιευτικών προϊόντων, στο Δήμο Πειραιά υπάρχουν 13 μονάδες συσκευασίας και μεταποίησης των πρωτογενή προϊόντων. Ο κλάδος της βιοτεχνίας περιλαμβάνει 3.221 επιχειρήσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται στην παραγωγή ενδυμάτων ή υποδημάτων, ειδών διατροφής ή ποτού και επίπλων, καθώς και στην κατασκευή μηχανημάτων (μικρής κλίμακας παραγωγής). Επίσης, στην περιοχή του Πειραιά υπάρχουν 280 ναυπηγοεπισκευαστικές επιχειρήσεις λόγω της λειτουργίας του λιμένα Πειραιά. Τέλος, ο τριτογενής τομέας κατέχει σημαντική θέση στην οικονομία της περιοχής, καθώς περιέχει την εμπορική δραστηριότητα (4.323 επιχειρήσεις), τον τουρισμό (41 ξενοδοχειακές μονάδες) και τη ναυτιλία (1.195 ναυτιλιακές εταιρείες). Ο Δήμος Πειραιά διαθέτει μεγάλο αριθμό καταστημάτων λιανικού και χονδρικού εμπορίου, τα οποία εξυπηρετούν τους κατοίκους του Δήμου και των γειτονικών Δήμων, καθώς και τους κατοίκους των νησιών του Αιγαίου (Ε.Β.Ε.Π., χ.χ.: 12).

Εικόνα 7: Το λιμάνι του Πειραιά

Πηγή: <https://www.google.gr>, 18/11/2017.

Η ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας οφείλεται κατά κύριο λόγο στο λιμάνι του Πειραιά, το οποίο είναι το μεγαλύτερο λιμάνι της Ευρώπης και ένα από τα μεγαλύτερα στον κόσμο στην επιβατική κίνηση. Αποτελεί το βασικό συνδετικό κρίκο της ηπειρωτικής Ελλάδας με τα νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη, αλλά και τη βασική θαλάσσια πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Διαθέσιμο: <http://www.olp.gr/el/coastal-shipping/coasting>, 18/11/2017). Οι δραστηριότητες του μπορούν να διαχωριστούν στο εμπορικό λιμάνι (σταθμός εμπορευματοκιβωτίων, αυτοκινήτων και

γενικό και χύδην φορτίο), το επιβατικό λιμάνι (με υπηρεσίες στην ακτοπλοΐα και την κρουαζιέρα), την εξυπηρέτηση πλοίων (παροχή νερού, ηλεκτρικού ρεύματος, διαχείρισης καταλοίπων, δεξαμενισμού, ναυπηγοεπισκευές κ.ά.) και την ανάπτυξη και εκμετάλλευση χερσαίων εκτάσεων (αποθήκες, κυλικεία, πρακτορεία κλπ) (Δήμος Πειραιά, 2015: 43). Το 2015, στο λιμάνι του Πειραιά έφτασαν 2.878 φορτηγά πλοία και 14.562 επιβατικά πλοία. Το λιμάνι εξυπηρέτησε περίπου 18 εκατ. επιβάτες για το ίδιο έτος, εκ των οποίων τα 8,4 εκατ. είναι επιβάτες του εσωτερικού, τα 1,7 εκατ. είναι επιβάτες του εξωτερικού και τα υπόλοιπα 7,4 εκατ. είναι επιβάτες της πορθμειακής γραμμής Σαλαμίνας – Περάματος (βλ. Παράρτημα IV & V).

Πίνακας 5: Βασικά μεγέθη απασχόλησης (2011)

Βασικοί Δείκτες Απασχόλησης	Ελλάδα	Περιφέρεια Ενότητα Πειραιώς	Δήμος Πειραιά
Συνολικός πληθυσμός	10.816.286	448.997	163.688
Συνολικός οικονομικά ενεργός πληθυσμός	4.586.636	199.030	73.551
Απασχολούμενοι	3.727.633	157.669	59.122
Πρωτογενής τομέας	372.209	834	297
Δευτερογενής τομέας	654.377	28.268	9.215
Τριτογενής τομέας	2.701.047	128.567	49.610
Άνεργοι	859.003	41.361	14.429
Οικονομικά μη ενεργοί	6.229.650	249.967	90.137

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2017, ίδια επεξεργασία.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2011, ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του Δήμου Πειραιά ανέρχεται σε 73.551 άτομα εκ των οποίων το σύνολο των απασχολούμενων είναι 59.122. Από τους 59.122 απασχολούμενους του Δήμου, οι 297 ασχολούνται στον πρωτογενή τομέα, οι 9.215 εργάζονται στον δευτερογενή τομέα, και τα υπόλοιπα 49.610 άτομα απασχολούνται στον τριτογενή τομέα. Οι άνεργοι του Δήμου Πειραιά φτάνουν τα 14.429 άτομα. Το ποσοστό της ανεργίας του Δήμου είναι 19,6%, το οποίο είναι μεγαλύτερο από το εθνικό (18,7%).

4.7 Χρήσεις γης και υποδομές

Ο Δήμος Πειραιά παρουσιάζει ποικιλία λειτουργιών, οι οποίες εκτός της κατοικίας διακρίνονται σε βιομηχανικές, σε χονδρικό και λιανικό εμπόριο, σε κέντρα αναψυχής και ψυχαγωγίας, σε δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες και αρκετές άλλες λειτουργίες (Κοντοστάθης, 2015: 77). Όμως ο Δήμος αντιμετωπίζει και κάποια προβλήματα, τα οποία είναι ο μεγάλος αριθμός εγκαταλελειμμένων χώρων, καθώς και η μεγάλη έλλειψη στις τουριστικές και πολιτισμικές υποδομές, στους χώρους στάθμευσης, στους ελεύθερους χώρους και στο πράσινο. Αυτά τα προβλήματα έχουν ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με τον πίνακα 5, το μεγαλύτερο τμήμα του Δήμου Πειραιά καταλαμβάνουν οι κατοικίες (γενικές και αμιγές κατοικίες). Πάντως το μεγαλύτερο ποσοστό της συνολικής έκτασης του Δήμου αντιστοιχεί στη γενική κατοικία από ότι στην αμιγή. Το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό επί της συνολικής έκτασης του εδάφους κατέχει το οδικό δίκτυο. Η ανάπτυξη των τοπικών κέντρων, που έχουν ως στόχο την εξυπηρέτηση των καθημερινών αναγκών των κατοίκων, είναι εμφανής. Τόσο το κέντρο του Δήμου, όσο και τα τοπικά κέντρα έχουν αναπτυχθεί κατά μήκος οδικών

αξόνων. Η έκταση, που καταλαμβάνουν το πράσινο και οι χώροι αθλητισμού και αναψυχής είναι ελάχιστη. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί, ότι παρά την τάση αποβιομηχάνισης, η βιομηχανία και η βιοτεχνία καταλαμβάνουν υψηλό ποσοστό στη συνολική έκταση του Δήμου (Δήμος Πειραιά, 2015: 28).

Πίνακας 6: Κατηγορίες χρήσης γης στον Δήμο Πειραιά

Κατηγορία χρήσης	Έκταση (στρ.)	Ποσοστό (%)
Αμιγής Κατοικίας	1703,6	15,68%
Γενική Κατοικία	2174,6	20,01%
Κεντρικές λειτουργίες (επιπέδου πόλης)	350,4	3,22%
Τοπικά κέντρα	824,2	7,59%
Αθλητισμός -Υπερτοπικής εμβέλειας	92,4	0,58%
Αθλητισμός -Επιπέδου πόλης	18,4	0,17%
Αναψυχή -Υπερτοπικής εμβέλειας	320	2,95%
Αναψυχή -Επιπέδου πόλης	24,6	0,23%
Πράσινο, Πλατείες	230	2,12%
Τουρισμός	82,8	0,76%
Βιομηχανία	290,2	2,67%
Βιοτεχνία	337,8	3,11%
Χονδρεμπόριο	154,0	1,42%
Ιδιαίτερες χρήσεις	233,0	2,14%
Οδικό δίκτυο	3073,6	28,29%
Σιδηροδρομική γραμμή	129,0	1,19%
Εγκαταστάσεις μαζικών μεταφορών	825,6	7,60%

Πηγή: Δήμος Πειραιά, 2016, σ. 26.

Στον Δήμο Πειραιά κυριαρχούν οι κατοικίες, αυτό είναι αναμενόμενο αφού ο αριθμός των κατοικιών είναι πάνω από 90.000, ενώ ο αριθμός των κτηρίων, που στεγάζουν τις υπόλοιπες λειτουργίες είναι αρκετά μικρότερος. Όσον αφορά τα δημόσια κτήρια, ο Δήμος διαθέτει 114 σχολικά κτήρια, 110 δημόσια καταστήματα- γραφεία, 106 δημόσιες κατοικίες, 62 εκκλησίες, 6 νοσοκομεία- κλινικές, 5 δημόσια εργοστάσια και 5 σταθμούς πάρκινγκ (βλ. Παράρτημα VI).

Οι συγκοινωνιακές υποδομές, που κατέχει ο Δήμος Πειραιά είναι ο Ηλεκτρικός Σιδηρόδρομος (γραμμή 1 του Μετρό), η γραμμή του Τραμ για τη διεξαγωγή των αστικών μετακινήσεων και η γραμμή του Προαστιακού Σιδηροδρόμου για την εξυπηρέτηση των υπεραστικών μετακινήσεων (Αργύρη, 2014: 10). Ακόμη, ο Δήμος διαθέτει λεωφορεία, τρόλεϊ και το υπεραστικό Κ.Τ.Ε.Λ., καθώς και τις δημοτικές συγκοινωνίες για την δωρεάν μετακίνηση των δημοτών εντός των ορίων του Δήμου. Τέλος, ο Δήμος Πειραιά συνδέεται ακτοπολιτικά με όλα τα νησιά του Αιγαίου.

4.8 Ανάλυση Στρατηγικού Σχεδιασμού (SWOT Analysis)

Η S.W.O.T. Ανάλυση είναι ένα εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού και χρησιμοποιείται για την ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος μίας οντότητας (π.χ. επιχείρηση, άνθρωπος, δήμος κ.ά.). Η λέξη S.W.O.T. προκύπτει από τις αγγλικές λέξεις Strengths (Δυνατά), Weaknesses (Αδύνατα), Opportunities (Ευκαιρίες) και Threats (Απειλές) (Κ.Ε.Μ.Ε.Λ., χ.χ.: 1). Η S.W.O.T. Ανάλυση του Δήμου Πειραιά δίνει την δυνατότητα να εντοπιστούν τα Δυνατά σημεία, που έχει ο Δήμος, τα Αδύνατα σημεία του, οι Ευκαιρίες, που μπορούν να δημιουργηθούν και οι Απειλές, που θα παρουσιαστούν.

ΠΟΛΗ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

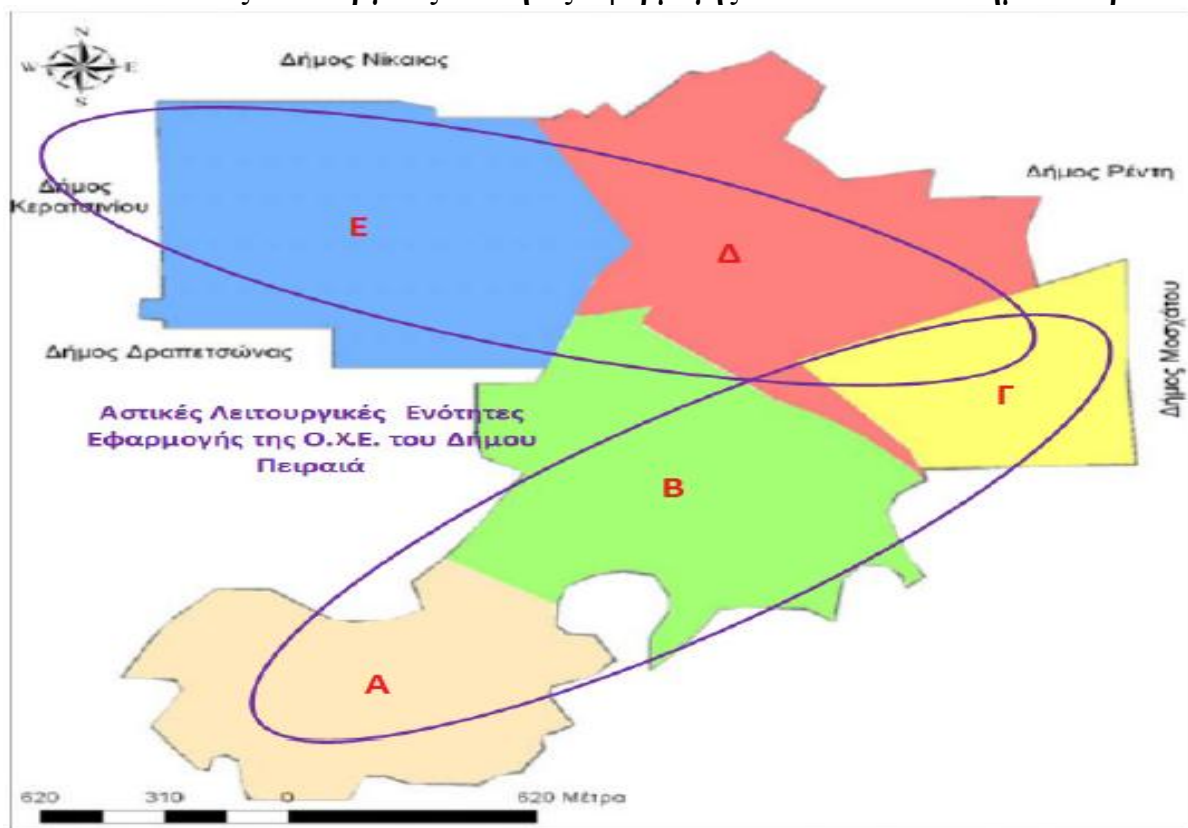
<ol style="list-style-type: none"> 1. Δεύτερο σημαντικότερο μητροπολιτικό κέντρο στην Περιφέρεια Αττικής 2. Άμεση διασύνδεση των λειτουργιών του Δήμου με όμορους Δήμους 3. Υψηλό ποσοστό οδικών αξόνων ενισχύει την προσβασιμότητα στην πόλη 4. Αθλητικά κέντρα και εγκαταστάσεις υπερτοπικής εμβέλειας εντός και πλησίον του Πειραιά 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Βιομηχανικό, εμπορικό και ναυτιλιακό κέντρο της χώρας 2. Διεθνής πύλη συναλλαγών και εμπορίου 3. Στρατηγική θέση του Πειραιά ως λιμάνι-πύλη της Μεσογείου 4. Άμεση γειννίαση με βιοτεχνίες και βιομηχανίες, καθώς και με διαμετακομιστικά κέντρα (logistics) 5. Δραστηριοποίηση ισχυρών ναυτιλιακών μονάδων πλησίον του λιμανιού 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Δίκτυο κοινωνικών παροχών για ευπαθείς ομάδες 2. Δίκτυα ενίσχυσης της κοινωνίας των πολιτών 3. Οι διαφορές μεταξύ υψηλών και χαμηλών εισοδημάτων βρίσκονται σε φυσιολογικά επίπεδα
<ol style="list-style-type: none"> 1. Σημαντική πληθυσμιακή μείωση έχει ως αποτέλεσμα την αστική υποβάθμιση και υποβάθμιση κοινόχρηστων χώρων 2. Φαινόμενο γήρανσης πληθυσμού 3. Μεγάλος αριθμός εγκαταλειμμένων βιομηχανικών χώρων 4. Μη αξιοποίηση αποθέματος πολιτιστικής κληρονομιάς 5. Αποκοπή της πόλης από το θαλάσσιο μέτωπο και το λιμάνι 6. Χαμηλό ποσοστό πρασίνου και κοινόχρηστων χώρων 7. Ποιοτικά υποβαθμισμένο οδικό δίκτυο 8. επιβάρυνση κυκλοφοριακής κατάστασης και προβλήματα στάθμευσης 9. Ανεπαρκές δίκτυο δημόσιων συγκοινωνιών 10. Υψηλή πυκνότητα πληθυσμού, υψηλά ποσοστά δόμησης και κάλυψης 11. Συνύπαρξη ασύμβατων χρήσεων στον αστικό ιστό 12. Σοβαρή ατμοσφαιρική ρύπανση 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Μείωση της επιβατικής κίνησης του λιμανιού την τελευταία εξετία 2. Ραγδαία πτώση της οικοδομικής δραστηριότητας 3. Μείωση στην έναρξη νέων εμπορικών καταστημάτων 4. Συρρίνωση των βιομηχανιών και βιοτεχνιών 5. Μεγάλη έλλειψη σε υποδομές τουρισμού και ιδιαίτερα σε ποιοτικό ξενοδοχειακό δυναμικό 6. Έλλειψη πολιτιστικών υποδομών 7. Χαμηλή διεπίδυση «προσωπικής επιχειρηματικότητας» 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Υψηλό ποσοστό ανεργίας 2. Μείωση εισοδημάτων 3. Πολύ υψηλό ποσοστό μισθωτών και συνταξιούχων 4. Οι ελλειμματικές δομές πρόνοιας δεν είναι ικανές να στηρίξουν τον αστικό πληθυσμό 5. Ραγδαία μείωση πόρων για τα επιδόματα πρόνοιας με παράλληλη μείωση των δικαιούχων
<ol style="list-style-type: none"> 1. Έργα αναβάθμισης και βελτίωσης της συνδεσιμότητας της πόλης 2. Το υψηλό ποσοστό οδικών αξόνων δημιουργεί τις προϋποθέσεις υποστήριξης νέων αναπτυξιακών έργων 3. Ο μεγάλος αριθμός κενών βιομηχανικών χώρων ενισχύει την προοπτική δημιουργίας υπερτοπικών πόλων με έμφαση στην πολιτιστική κληρονομιά σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της καινοτομίας παραγωγής τουρισμού κ.ά. 4. Η πλούσια τοπογραφία του Πειραιά και η επαφή με την θάλασσα, δημιουργεί προϋποθέσεις ανάπτυξης χώρων και δικτύων αναψυχής που θα προσελκύσουν τουρισμό 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η ιδιωτική επένδυση στις προβλήτες II και III που συνοδεύεται με ραγδαία αύξηση του εμπορικού λιμανιού, βοηθάει στην ανάπτυξη και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων της πόλης 2. Η επέκταση του νοτίου λιμένα κρουαζιέρας αναμένεται να προσελκύσει περισσότερα πλοία και τουρισμό στην πόλη 3. Οι νέες επενδύσεις στο εμπορικό και κρουαζιέρας λιμάνι ενισχύει την προοπτική ανάπτυξης διεθνούς ναυτιλιακού κέντρου 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Αξιοποίηση της κοινωνικής οικονομίας και του εθελοντισμού 2. Υπαρξη ανθρωπίνου δυναμικού σε επίπεδο Δήμου, το οποίο μπορεί να ανασυγκροτήσει την εικόνα της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου 3. Δυνατότητα για στοχευμένες παρεμβάσεις σε επίπεδο Δήμου
<ol style="list-style-type: none"> 1. Η μη αξιοποίηση του αποθέματος πολιτιστικής κληρονομιάς και των άδειων βιομηχανικών χώρων, δημιουργεί τον κίνδυνο να χαθούν οριστικά χώροι μέσα στην πόλη με σημαντική ιστορία 2. Το λιμάνι του Πειραιά φαίνεται να ακολουθεί μια αυτόνομη αναπτυξιακή πορεία αποκομμένο από την πόλη, η οποία συνεχώς υποβαθμίζεται 3. Η επιδείνωση του κυκλοφοριακού προβλήματος της πόλης λόγω της αυξανόμενης εμπορικής κίνησης 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η μεγάλη έλλειψη σε υποδομές τουρισμού αδυνατεί να συγκρατήσει μεγάλο αριθμό επισκεπτών με αποτέλεσμα ο Πειραιάς να παγωθεί σε πύλη διέλευσης τουριστών 2. Ασταθές οικονομικό περιβάλλον της χώρας 3. Οικονομική ύφεση 4. Αυξανόμενη φυγή νέων προς το εξωτερικό 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Το πολύ υψηλό ποσοστό μισθωτών και συνταξιούχων ενισχύει τον κίνδυνο οικονομικής υποβάθμισης του πληθυσμού λόγω οριζόντιων περικοπών 2. Η έλλειψη κοινωνικών υποδομών οδηγεί σε αύξηση των κοινωνικών ανισοτήτων 3. Αύξηση εισροής οικονομικών μεταναστών με αποτέλεσμα την περαιτέρω ενίσχυση της κοινωνικής δυσλειτουργίας

Συνοψίζοντας όλα τα παραπάνω προκύπτει, ότι στον Δήμο Πειραιά υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση οικονομικών δραστηριοτήτων, αφού στον δήμο δραστηριοποιούνται πάνω από 17.000 επιχειρήσεις σε διάφορους τομείς. Από την άλλη πλευρά, η παρακμή των παραδοσιακών βιομηχανιών έχει ως αποτέλεσμα την εγκατάλειψη του κτηριακού αποθέματος, την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και την απομάκρυνση των κατοίκων από τις γειτονίες, που είχαν αναπτυχθεί γύρω από τις βιομηχανίες. Συχνά σε αυτές τις υποβαθμισμένες περιοχές παρατηρείτε η δημιουργία πόλων οικονομικών μεταναστών. Ωστόσο, στις περιοχές, που αναπτύσσεται ο τριτογενής τομέας παρατηρούνται σύγχρονα χωρικά και κοινωνικά προβλήματα, όπως είναι τα κυκλοφοριακά προβλήματα, η έλλειψη των ελεύθερων χώρων, των υποδομών και του πρασίνου, καθώς και η αποδυνάμωση των κοινωνικών δικτύων. Στα προβλήματα αυτά έρχεται να δώσει διέξοδο ο Δήμος Πειραιά μέσω των Ο.Χ.Ε. για την Β.Α.Α. (Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ανάπτυξης, 2015: 3). Επίσης, οι Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά στοχεύουν στην ανάδειξη των αναπτυξιακών και ανταγωνιστικών δυνατοτήτων της πόλης του Πειραιά.

4.9 Οι περιοχές παρέμβασης των Ο.Χ.Ε.

Ο Δήμος Πειραιά χωρίζεται σε δύο περιοχές παρέμβασης. Ο διαχωρισμός αυτός πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τις ανάγκες των περιοχών και τα κριτήρια εφαρμογής των Ο.Χ.Ε.. Τα κοινά χαρακτηριστικά των περιοχών παρέμβασης είναι η αστική, οικονομική, επιχειρηματική, κοινωνική και περιβαλλοντική υποβάθμιση, η υψηλή πληθυσμιακή και πολεοδομική πυκνότητα, η έλλειψη υποδομών, χώρων πρασίνου και χώρων στάθμευσης, η κυκλοφοριακή συμφόρηση και η δυσκολία πρόσβασης των δημοτών στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς. Οι περιοχές αυτές ταυτίζονται με τις ζώνες παρέμβασης του Σ.Ο.Α.Π..

Εικόνα 8: Αστικές Λειτουργικές Ενότητες Εφαρμογής των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά

Πηγή: Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ανάπτυξης, 2015, σ. 21.

Η 1^η Αστική Λειτουργική Ενότητα σχηματίζεται από την Α', Β' και Γ' Δ.Κ. και διαμορφώνει μια ομοιογενή περιοχή, η οποία οριοθετείται από την Πειραιϊκή Χερσόνησο, το παραδοσιακό διοικητικό, εμπορικό και επιχειρηματικό κέντρο και εκτείνεται προς την Καστέλα και την Ευαγγελίστρια μέχρι την Μυρτιδιώτισσα και το Νέο Φάληρο. Στην περιοχή αυτή βρίσκεται το Πανεπιστήμιο του Πειραιά. Η συγκεκριμένη Αστική Ενότητα χαρακτηρίζεται από έντονες πιέσεις του επιβατικού λιμένα, υψηλή πληθυσμιακή και πολεοδομική πυκνότητα, έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση, πρόβλημα στάθμευσης, έλλειψη ελεύθερων χώρων και χώρου πρασίνου, αλλά και από την υποβάθμιση του παραδοσιακού εμπορικού κέντρου. Οι κύριες παρεμβάσεις, που θα εφαρμοστούν στην 1^η Αστική Λειτουργική Ενότητα αφορούν την αστική ανάπτυξη και αναζωογόνηση, ενώ οι δευτερεύοντες παρεμβάσεις στοχεύουν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Η 2^η Αστική Λειτουργική Ενότητα σχηματίζεται από την Γ', Δ' και Ε' Δ.Κ. και οριοθετείται από το Νέο Φάληρο προς τα Καμίνια, την Παλιά Κοκκινιά και τα Ταμπούρια. Η περιοχή του Φαλήρου διαχωρίζεται από την 1^η Αστική Λειτουργική Ενότητα με άξονα τη σιδηροδρομική γραμμή του Η.Σ.Α.Π.. Τα προβλήματα, που αντιμετωπίζει αυτή η ενότητα είναι οι έντονες πιέσεις του επιβατικού-εμπορικού λιμένα και των ναυπηγοεπισκευαστικών δραστηριοτήτων, η υψηλή πληθυσμιακή και πολεοδομική πυκνότητα, η κυκλοφοριακή συμφόρηση, η έλλειψη ελεύθερων χώρων, η ύπαρξη εγκαταλειμμένων βιομηχανικών περιοχών και ακινήτων του δημοσίου. Στην 2^η Αστική Λειτουργική Ενότητα θα εφαρμοστούν κυρίως παρεμβάσεις για την διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, που θα συνδυαστούν με τις παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης (Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ανάπτυξης, 2015: 20).

4.10 Τα στάδια προετοιμασίας και η διαβούλευση των Ο.Χ.Ε.

Οι κύριες δράσεις του Δήμου Πειραιά, που πραγματοποιήθηκαν για το σχεδιασμό των Ο.Χ.Ε. είναι οι εξής:

- Οκτώβριος 2014: Η συμφωνία χρηματοδότησης των μελετών των Ο.Χ.Ε. και του Σ.Ο.Α.Π..
- Δεκέμβριος 2014: Δημιουργήθηκε η ομάδα εργασίας.
- Ιανουάριος έως Μάρτιος 2015: Εσωτερική διαβούλευση του Δήμου, η οποία συμπεριελάμβανε την παρουσίαση των προτάσεων στις υπηρεσίες του Δήμου, τους αντιδημάρχους και τους προέδρους των Δημοτικών Κοινοτήτων, λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία, τους προβληματισμούς και τις συμβουλές.
- Απρίλιος έως Αύγουστος 2015: Η 1^η φάση διαβούλευση είχε ως στόχο την πρώτη καταγραφή της γνώμης των φορέων και των κατοίκων για οικονομικά, κοινωνικά και αστικά θέματα, καθώς και των προτάσεων για τον σχεδιασμό της στρατηγικής. Για την συγκέντρωση αυτών των στοιχείων ο δήμος δημιούργησε μια πλατφόρμα (<http://planpiraeus.gr>).
- Σεπτέμβριος έως Νοέμβριος 2015: Ολοκλήρωση της 1^{ης} φάσης διαβούλευσης και με τα αποτελέσματα, που προέκυψαν από αυτή δημιουργήθηκε η πρώτη εκδοχή της αναπτυξιακής στρατηγικής.
- Νοέμβριος 2015: Παρουσίαση της αναπτυξιακής στρατηγικής στην Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις Βρυξέλλες.
- Δεκέμβριος έως Απρίλιος 2016: Η ομάδα έργου συνέχισε την εσωτερική διαβούλευση και την συνεργασία με τους φορείς για την οριστικοποίηση των δράσεων.
- Απρίλιος 2016: Σχηματισμός του καταλόγου των έργων.

- Ιούνιος 2016: Στην 2^η φάση διαβούλευσης συγκεντρώθηκαν απόψεις για τις προτεραιότητες των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά. Τα αποτελεσματα της περιείχαν και προτάσεις για την εξειδίκευση της στρατηγικής, οι οποίες ελήφθησαν υπόψη στο τελικό στάδιο διαμόρφωσης της πρότασης του Δήμου. Η συμμετοχή κατοίκων και φορέων στη δημόσια διαβούλευση έγινε είτε μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας είτε μέσω της αποστολής προτάσεων από τους φορείς και τις ενώσεις στον Δήμο ως απάντηση της επιστολής- πρόσκλησης, που έστειλε ο Δήμαρχος.
- Ιούνιος 2016: Έγκριση του Σ.Ο.Α.Π. και των Ο.Χ.Ε. από το Δ.Σ..
- Σεπτέμβριος 2016: Παρουσίαση της πρότασης (Συνέντευξη κ. Κανναβού, 2017; Δήμος Πειραιά, χ.χ.).

4.11 Η στρατηγική των Ο.Χ.Ε.

4.11.1 Συμπληρωματικά σχέδια των Ο.Χ.Ε.

Οι Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά υποστηρίζονται από το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας-Αττικής, το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Πειραιά και το Σ.Ο.Α.Π. Πειραιά. Το Σ.Ο.Α.Π. Πειραιά αποτελεί την βάση διαμόρφωσης των Ο.Χ.Ε. του Δήμου για την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Το Σ.Ο.Α.Π. εκπονήθηκε τον Ιούλιο του 2015 και τελείωσε αρχές του 2016. Εγκρίθηκε από το Δ.Σ. και το Π.Σ.. Τώρα αναμένεται να εγκριθεί από το Συμβούλιο Μητροπολιτικών Περιοχών και να εκδοθεί η Κ.Υ.Α με την οποία θεσμοθετείται. Το Σ.Ο.Α.Π. είναι το χωροταξικό αναπτυξιακό σχέδιο για την περιοχή του Πειραιά, το οποίο περιλαμβάνει δράσεις όλων των φορέων (δημοτικοί φορείς, υπουργεία, επιμελητήρια κ.ά.) (Συνέντευξη κ. Μήλια, 2017).

Το Σ.Ο.Α.Π. του Δήμου Πειραιά έχει ως γενικό στόχο την ανάπτυξη της πόλης ως επιχειρηματικό (ναυτιλιακό- εμπορικό) και τουριστικό μητροπολιτικό κέντρο διεθνούς αναγνωρισιμότητας και εμβέλειας, αλλά παράλληλα έχει και στόχους κοινωνικού, πολεοδομικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα, ενώ συμβάλλει στο βασικό αναπτυξιακό στόχο της πόλης. Η πολλαπλή αυτή στόχευση είναι εναρμονισμένη με το όραμα και τις επιδιώξεις του Δήμου, και ανταποκρίνεται στα προβλήματα, που αντιμετωπίζει ο Δήμος Πειραιά. Συγχρόνως, αξιοποιεί τα πλεονεκτήματα και τις δυνατότητες, που έχει η πόλη και δεν έχουν αναδειχθεί μέχρι σήμερα (Παναγιωτάκης, 2016). Οι στόχοι αυτοί προωθούνται μέσω των 15 αξόνων παρεμβάσεων.

Πίνακας 7: Άξονες παρέμβασης του Σ.Ο.Α.Π.

A-1	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας με επενδύσεις στην έρευνα και καινοτομία και τις εφαρμογές Τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνίας
A-2	Ανάπτυξη στρατηγικών πλεγμάτων δραστηριοτήτων: Ναυτιλιακό πλέγμα και Γαλάζια οικονομία
A-3	Ανάπτυξη στρατηγικών πλεγμάτων δραστηριοτήτων: Τουρισμός, Πολιτισμός και Δημιουργική οικονομία
A-4	Ανάπτυξη στρατηγικών πλεγμάτων δραστηριοτήτων: Βιώσιμη οικονομία των αναγκών
A-5	Αξιοποίηση μεγάλων δημόσιων, δημοτικών και ιδιωτικών ακινήτων
A-6	Καταπολέμηση ανεργίας
A-7	Προώθηση της ένταξης των ευπαθών και ευάλωτων ομάδων – Καταπολέμηση της ακραίας φτώχειας
A-8	Βελτίωση των κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών
A-9	Αναβάθμιση του αστικού χώρου και αναζωογόνηση περιοχών
A-10	Οργανική σύνδεση του οικιστικού ιστού με το λιμάνι και τη θάλασσα (θαλάσσιο μέτωπο)
A-11	Βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος (περιβαλλοντικά μέσα και υποδομές)
A-12	Προώθηση της βιώσιμης και πολυτροπικής αστικής κινητικότητας

A-13	Βελτίωσης διαχείρισης και διανομής της ενέργειας
A-14	Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
A-15	Αναβάθμιση των ικανοτήτων του Δήμου και άλλων εμπλεκόμενων φορέων για την αποτελεσματική εφαρμογή του ΣΟΑΠ και των άλλων προγραμμάτων για την περιοχή

Πηγή: Δήμος Πειραιά, 2016, Απόφαση αριθ. 58, σ. 6.

Με αυτούς τους 15 άξονες παρέμβασης του Σ.Ο.Α.Π., καταρτίστηκε ένα πρόγραμμα δράσης, το οποίο διαρθρώνεται από 66 εξειδικευμένες δράσεις. Από αυτές, οι 58 είναι οριζόντιες τομεακές (π.χ. αντιμετώπιση παραβατικότητας, ανεργίας, ηχορρύπανσης, πολιτιστικές υποδομές και υπηρεσίες, νέες πεζοδρομήσεις, πράσινες ταράτσες-κατακόρυφοι κήποι), ενώ οι 7 είναι οι ειδικές ζώνες ανάπτυξης (Λιμάνι, ΣΕΦ, Άγιος Διονύσιος, Καμίνια, Καραβάς, Μανιάτικα, Οδηγήτρια, Μικρολίμανο, Σχολή Ναυτικών Δοκίμων κ.ά.). Τελευταία είναι η δράση της τεχνικής υποστήριξης της εφαρμογής του Σ.Ο.Α.Π. (Γραμματεία Περιφερειακού Συμβουλίου Αττικής, 2017: 5).

Παράλληλα, η στρατηγική των Ο.Χ.Ε. συμπληρώνεται και από το Σχέδιο Δράσης Αειφόρου Ενέργειας, το οποίο εκπονήθηκε από τον Δήμο Πειραιά. Το σχέδιο αυτό καταγράφει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (CO₂), που προέρχονται από κτήρια, εξοπλισμούς και εγκαταστάσεις. Ο Δήμος στοχεύει στην μείωση του ποσού του διοξειδίου του άνθρακα και στην προσέλκυση ενεργειακών επενδύσεων. Για να πετύχει αυτούς τους στόχους ο Δήμος διαρθρώνει τρεις άξονες προτεραιότητας (Δήμος Πειραιά, 2016).

Πίνακας 8: Άξονες προτεραιότητας του Σχεδίου Δράσης Αειφόρου Ενέργειας

<p>Άξονας προτεραιότητας 1: Παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας στο κτηριακό απόθεμα του Δήμου και στις υποδομές του.</p> <p>Άξονας προτεραιότητας 2: Εδραίωση της πράσινης κινητικότητας στο εσωτερικό του Δήμου.</p> <p>Άξονας προτεραιότητας 3: Οριζόντιες δράσεις εμβάθυνσης της ενεργειακής εξοικονόμησης στο Δήμο.</p>
--

Πηγή: Δήμος Πειραιά, 2016, σ. 43

4.11.2 Το όραμα και οι άξονες προτεραιότητας των Ο.Χ.Ε.

Κατά τον σχεδιασμό της στρατηγικής των Ο.Χ.Ε., ο Δήμος έλαβε υπόψη όλα τα σχέδια και τις δράσεις, που έχουν ξεκινήσει στην πόλη του Πειραιά. Με αυτόν τον τρόπο, ο Δήμος Πειραιά κατάφερε να δημιουργήσει μία πολυεπίπεδη στρατηγική, η οποία έχει ως όραμα την ανάδειξη του Πειραιά ως επιχειρηματικό, τουριστικό, πολιτιστικό, ναυτιλιακό και εμπορικό προορισμό διεθνούς αναγνωρισιμότητας και εμβέλειας με ενεργειακή, περιβαλλοντική και κοινωνική προστιθέμενη αξία για τους κατοίκους, τους εργαζόμενους και τους επισκέπτες (Δήμος Πειραιά, 2016: 7).

Με τις Ο.Χ.Ε. επιδιώκεται η ανάδειξη του Πειραιά σε:

- «Πράσινη πόλη», μέσω της αξιοποίησης ενεργειακών τεχνολογιών στις δημόσιες υποδομές και λειτουργίες, καθώς και της συμβολής στην ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος, σε συνδυασμό με παρεμβάσεις βιώσιμης αστικής κινητικότητας.
- «Γαλάζια πόλη», προσανατολισμένη στις θαλάσσιες δραστηριότητες και στη γαλάζια οικονομία.
- «Εξυπνη πόλη» με ανάπτυξη και υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, που βελτιώνουν τις υπηρεσίες προς τους πολίτες, τους επισκέπτες, τις επιχειρήσεις κ.λπ., προσελκύουν τους νέους και δημιουργούν νεοφυείς επιχειρήσεις.

- «Βιώσιμη πόλη», κάτω από την αλληλεπίδραση περιβαλλοντικών, κυκλοφοριακών και κοινωνικών παρεμβάσεων και υπηρεσιών (Διαθέσιμο: <http://www.metropolispress.gr/πειραιάς-η-πόλη-και-η-θάλασσα-ο-πολιτι/>, 06/12/2017).

Οι Ο.Χ.Ε. βασίζονται σε 9 άξονες προτεραιότητας και είναι οι ακόλουθοι:

Πίνακας 9: Άξονες προτεραιότητας των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά

ΑΠ-1	Βελτίωση της ελκυστικότητας και της ανταγωνιστικότητας της πόλης του Πειραιά – Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων και ανάδειξη νέων και εμβληματικών επιχειρηματικών πόλων και ευκαιριών - Στήριξη της δημιουργίας νέων και καινοτόμων Επιχειρήσεων
ΑΠ-2	Ανάδειξη της πόλης του Πειραιά ως αναγνωρίσιμου διεθνώς τουριστικού και πολιτιστικού προορισμού – Διαχείριση και διάχυση των τουριστικών και πολιτιστικών ροών στην πόλη μέσω παρεμβάσεων βιώσιμης αστικής κινητικότητας
ΑΠ-3	Αναβάθμιση και αναζωογόνηση του παραδοσιακού διοικητικού εμπορικού και επιχειρηματικού κέντρου της πόλης του Πειραιά
ΑΠ-4	Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της αποτελεσματικότητας των Αστικών Λειτουργιών - Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της πρόσβασης των δημοτών σε ποιοτικές υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας, πρόνοιας και πρωτοβάθμιας υγείας
ΑΠ-5	Δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών και στήριξη της δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης - Βελτίωση της κινητικότητας και της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων, των εργαζομένων και των ανέργων
ΑΠ-6	Ανάπτυξη και εφαρμογή «έξυπνων» λύσεων στις αστικές (smart city, smart energy, eco-city) και κοινωνικές λειτουργίες (social innovation)
ΑΠ-7	Συνεκτική αξιοποίηση δημόσιων, δημοτικών και ιδιωτικών ακινήτων - Μόχλευση των αποτελεσμάτων των Ο.Χ.Ε. και των διαθέσιμων πόρων μέσω ευρύτερων συνεργασιών
ΑΠ-8	Ανάπτυξη και εμπάθυνση των εταιρικών σχέσεων – Ανάδειξη του τοπικού κοινωνικού και πολιτιστικού κεφαλαίου της πόλης του Πειραιά
ΑΠ-9	Καθοδήγηση, διοίκηση, εφαρμογή και αξιολόγηση των αναπτυξιακών παρεμβάσεων των Ο.Χ.Ε. – Αναβάθμιση των ικανοτήτων των Εμπλεκόμενων Φορέων και υπηρεσιών (Capacity Building)

Πηγή: Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ανάπτυξης, 2015, σ. 22.

4.12 Προτεραιότητες και έργα της Ο.Χ.Ε.

Βιώσιμη Κινητικότητα

Η Βιώσιμη Κινητικότητα περιλαμβάνει δράσεις για τον περιορισμό της χρήσης και της παρουσίασης των αυτοκινήτων στους δημόσιους χώρους, καθώς και την ενίσχυση του περπατήματος, του ποδηλάτου και της δημόσιας συγκοινωνίας. Τα έργα, που θα γίνουν στον Δήμο Πειραιά είναι η επέκταση των Μέσων Σταθερής Τροχιάς, η σύνδεση του Δήμου με το Μητροπολιτικό Δίκτυο Ποδηλατοδρόμων, η δημιουργία ενός Δικτύου Οδών Ήπιας Κινητικότητας, που θα ενώσει τους κοινοχρήστους χώρους με τους σημαντικούς πόλους έλξης και τις συγκοινωνίες, η δημιουργία ενός πλέγματος οδών, που θα συνδέσει τις περιοχές κατοικίας με το κέντρο της πόλης, το λιμάνι, το θαλάσσιο μέτωπο, τις περιοχές εργασίας, αναψυχής, αθλητισμού και εκπαίδευσης.

Ενίσχυση του πρασίνου

Οι παρεμβάσεις θα επικεντρωθούν στην βελτίωση του μικροκλίματος της πόλης και στην ανακούφιση των κατοίκων και επισκεπτών από την αποπνικτική ατμόσφαιρα

και τη ζέστη κατά τους θερινούς μήνες. Ο Δήμος θα δώσει έμφαση σε έργα, που αφορούν την βελτίωση του μικροκλίματος, της αίσθησης και της ποιότητας του πρασίνου στο πλέγμα των δρόμων, την ενίσχυση του πρασίνου στο παραλιακό μέτωπο και την δημιουργία γραμμικού πάρκου στις παλιές γραμμές του τρένου από τον Άγιο Διονύσιο έως το Στρατόπεδο Παπαδογιώργη, καθώς και οι εμβληματικές παρεμβάσεις, που θα πραγματοποιηθούν στο πάρκο του Σ.Ε.Φ..

Ενεργειακή αναβάθμιση

Ο Δήμος Πειραιά επιθυμεί να υλοποιήσει παρεμβάσεις, που σχετίζονται με την ενίσχυση του πράσινου (green) και έξυπνου (smart) χαρακτήρα της πόλης, καθώς και του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των πολεοδομικών, χωρικών και συγκοινωνιακών παρεμβάσεων. Ορισμένα έργα, που θα πραγματοποιηθούν στον Δήμο είναι η ενεργειακή και ποιοτική αναβάθμιση των δημόσιων κτηρίων και των ανοιχτών δημόσιων χώρων (πλατείες και οδοί), η δημιουργία νέων διατομών οδοποιίας, η προώθηση της ηλεκτροκίνησης, η δημιουργία υποδομών φόρτισης πλοίων μέσα στο λιμάνι του Πειραιά για την μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης της πόλης (παρεμβάσεις green port), η βιοκλιματική αναβάθμιση του Στρατοπέδου Παπαδογιώργη και τα εμβληματικά έργα στο Σ.Ε.Φ., στο Μικρολίμανο, στον Άγιο Διονύσιο και στην Αγορά.

Αειφόρος διαχείριση απορριμμάτων

Οι Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά αποσκοπούν στην βιώσιμη διαχείριση των αστικών στερεών αποβλημάτων. Για να το πετύχει αυτό ο Δήμος θα δημιουργήσει ένα Ολοκληρωμένο Πράσινο Σημείο, όπου οι δημότες θα πηγαίνουν διάφορα ανακυκλώσιμα υλικά (χαρτί, γυαλί, πλαστικό και μέταλλα), πράσινα απορρίμματα, ξύλα, ογκώδη απόβλητα, απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, χρησιμοποιημένα έλαια κ.ά. με σκοπό την ανακύκλωση και την αξιοποίηση τους. Σε αυτόν τον χώρο θα υπάρχει ένα Κέντρο Ανακύκλωσης, Εκπαίδευσης, Διαλογής στην Πηγή, στο οποίο θα πραγματοποιείται η περιβαλλοντική εκπαίδευση των πολιτών. Επίσης ο Δήμος Πειραιά επιθυμεί την συνεργασία με άλλους δήμους για την ανάπτυξη κοινών υποδομών επεξεργασίας απορριμμάτων.

Ανάδειξη του Πειραιά σε Έξυπνη πόλη (Smart city)

Οι παρεμβάσεις για την ανάδειξη του Πειραιά σε Έξυπνη πόλη στοχεύουν στην ανάδειξη των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων του Δήμου και στην αντιμετώπιση των προβλημάτων, που έχει δημιουργήσει η οικονομική κρίση. Σημαντικά έργα του Δήμου είναι η πλατφόρμα διακυβέρνησης της πόλης του Πειραιά μέσω της οποίας πραγματοποιήθηκε η διαβούλευση για τοπικά ζητήματα, η σύνδεση των νέων τουριστικών- πολιτιστικών- πράσινων υποδομών και διαδρομών με τα «πράσινα» λεωφορεία, η έξυπνη διαχείριση των αστικών ενεργειακών πόρων (π.χ. το δίκτυο οδοφωτισμού, οι σταθμοί φόρτισης των ηλεκτρικών αυτοκινήτων κ.ά.), η ομογενοποίηση των τοπικών κοινωνικών δομών για την παροχή ενιαίων υπηρεσιών με στόχο την κοινωνική και οικονομική ένταξη των ευπαθών ομάδων, η ενίσχυση του ηλεκτρονικού εμπορίου και η βελτίωση της παραγωγικότητας και της προσαρμοστικότητας των τοπικών επιχειρήσεων.

Επιχειρηματικότητα- Απασχόληση

Η στρατηγική αυτή ενισχύει δράσεις, που αξιοποιούν τα τοπικά, περιφερειακά και εθνικά πλεονεκτήματα. Για την υλοποίηση της στρατηγικής, ο Δήμος Πειραιά θα δημιουργήσει ένα Σημείο Επιχειρηματικότητας, δηλαδή έναν κόμβο για την δικτύωση, εκπαίδευση και ανάπτυξη των νέων επιχειρήσεων και για την εφαρμογή επιχειρηματικών ιδεών, που συνδέονται με τις ανάγκες της αγοράς. Επίσης επιδιώκει

την προσέλκυση νέων επενδύσεων τόσο στις υπηρεσίες φιλοξενίας, καθοδήγησης, παροχής μέσων και εξοπλισμού, δικτύωσης και εκπαίδευσης, όσο και στον τομέα των μεταφορών. Οι σημαντικότερες δράσεις για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας είναι το Maritime Business Support Center για την υποστήριξη επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται στο κλάδο της γαλάζιας οικονομίας (πλην ναυτιλίας), η δικτύωση νεοφυών επιχειρήσεων για την προώθηση συλλογικών καινοτομιών με έμφαση στις εφαρμογές των Έξυπνων Πόλεων, η ενίσχυση των μεταποιητικών δραστηριοτήτων με ελάχιστη ενεργειακή επιβάρυνση, η δημιουργία και στήριξη Κοινοτήτων Καινοτομίας και η ενεργοποίηση του Information Communication Technology για την παροχή προηγμένων ή νέων υπηρεσιών- προϊόντων.

Αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος

Ο Δήμος Πειραιά μέσω της στρατηγικής αυτής επιθυμεί την προσφορά ενός πολυσύνθετου τουριστικού πακέτου, έτσι ώστε οι επισκέπτες να παρατείνουν την διαμονή τους στο Δήμο Πειραιά. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και των τουριστικών επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται εντός των ορίων του Δήμου Πειραιά. Τα έργα, που έχει προγραμματίσει ο Δήμος είναι η δημιουργία ενός δικτύου συνεργασίας του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα και ενός δικτύου συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων (cluster-h), η ενίσχυση των διεθνών συνεργασιών για την αποτελεσματικότερη προβολή του Πειραιά στις διεθνείς αγορές, η ολοκληρωμένη ενημέρωση των επισκεπτών για το τουριστικό προϊόν, που προσφέρει ο Δήμος, η προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού⁶, που θα σέβονται την πολιτιστική ταυτότητα και το φυσικό περιβάλλον της πόλης, η βελτίωση της αστικής κινητικότητας, της αναβάθμισης του δημόσιου χώρου και η ενίσχυση του πρασίνου. Όλες οι παρεμβάσεις αυτές στοχεύουν στην αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος και στην ενίσχυση του ρόλου του Πειραιά στο σύστημα λιμένων κρουαζιέρας της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, δηλαδή ο Δήμος Πειραιά επιθυμεί να αυξήσει τις κρουαζιέρες σε συνδυασμό με την διαμονή των επισκεπτών στην πόλη του Πειραιά. Επίσης, ο Δήμος φιλοδοξεί να μετατρέψει το λιμάνι του Πειραιά σε λιμάνι εκκίνησης από λιμάνι διέλευσης, που είναι σήμερα. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας.

Κοινωνικό χαρακτήρα

Ο Δήμος Πειραιά έχει να αντιμετωπίσει μια σειρά προβλημάτων, τα οποία είναι οι οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες, οι δυσμενείς συνθήκες απασχόλησης, η παγίδευση των δημοτών σε καθεστώς φτώχειας και η έλλειψη οικονομικών ευκαιριών, λόγω της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, που έχει ξεσπάσει τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα και της αδυναμίας των τοπικών οικονομιών να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας. Για να αναστρέψει την δυσμενή οικονομική κατάσταση, ο Δήμος Πειραιά θα ενισχύσει την κοινωνική συνοχή. Τα έργα, που θα πραγματοποιηθούν στον Δήμο είναι η ανάπτυξη δικτύου κοινωνικών υποδομών, η δημιουργία κοινωνικών one-stop-shops στο πλαίσιο δικτύου κοινωνικών δομών, που καλύπτουν τις ευπαθείς ομάδες, η ανάπτυξη και εμπάθυνση των τοπικών κοινωνικών εταιρικών σχέσεων και η κινητοποίηση του τοπικού κοινωνικού κεφαλαίου της πόλης του Πειραιά (Δήμος Πειραιά, 2016: 41).

⁶ Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού ξεφεύγουν από τα πρότυπα του μαζικού τουρισμού και έχει πιο έντονα χαρακτηριστικά, όπως είναι η επαφή με την φύση, η αποφυγή κοινότοπων προορισμών και τουριστικών πακέτων, η άθληση, η αναζήτηση αυθεντικότητας, ο σεβασμός του περιβάλλοντος, η ελεγχόμενη και ρυθμιζόμενη ανάπτυξη, η έμφαση στην απόκτηση εμπειριών για τις τοπικές κουλτούρες και στη διατήρηση των παραδοσιακών αξιών (Δεληθέου, Γεωργακοπούλου & Ψάλτη, 2016: 3)

4.13 Χρηματοδότηση των Ο.Χ.Ε.

Η στρατηγική των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά θα χρηματοδοτηθεί μέσω του Π.Ε.Π. Αττικής. Η Περιφέρεια έθεσε δύο περιορισμούς με την πρόσκληση, που εξέδωσε για την διάρθρωση του προϋπολογισμού των προτάσεων. Ο πρώτος περιορισμός ήταν, ότι το 30% του προϋπολογισμού των προγραμμάτων θα πρέπει να περιλαμβάνει δράσεις, που αφορούν την Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, στην ουσία αναφέρεται σε δράσεις επιχειρηματικότητας. Ο δεύτερος περιορισμός ήταν, ότι το 20% του προϋπολογισμού πρέπει να δοθεί σε κοινωνικές δράσεις. Όσον αφορά την πρόταση του Δήμου Πειραιά καταρτίστηκε με 35,2% και 34,2% αντίστοιχα. Το υπόλοιπο ποσοστό πάει σε δράσεις, που αναφέρονται σε αναπλάσεις και άλλα δημόσια έργα, που θα υλοποιηθούν στην πόλη του Πειραιά (Συνέντευξη κ. Μήλια).

Οι Ο.Χ.Ε. είναι το μεγαλύτερο επενδυτικό σχέδιο στην ιστορία του Δήμου Πειραιά. Η στρατηγική των Ο.Χ.Ε. αξιολογήθηκε με την υψηλότερη βαθμολογία στην πρώτη αξιολόγηση, από την Διαχειριστική Αρχή του Π.Ε.Π. Αττικής και διασφάλισε υψηλή χρηματοδότηση για την πόλη του Πειραιά. Οι προτάσεις του Δήμου Πειραιά, που εγκρίθηκαν για την χρηματοδότηση των Ο.Χ.Ε. παρουσιάζονται αναλυτικά στο Παράρτημα VII. Η συνολική χρηματοδότηση της φτάνει τα 80.065.000 ευρώ για τα επόμενα πέντε χρόνια, που θα οδηγήσουν στην αλλαγή της φυσιογνωμίας της πόλης, στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και στη δημιουργία θέσεων εργασίας (Τσαμόπουλος, 2017).

Πίνακας 10: Οι προτάσεις που υποβλήθηκαν στην Ε.Υ.Δ.Ε.Π.

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ ΕΤΑΙΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ Α, Β, Γ	ΑΙΤΟΥΜΕΝΟΣ Π/Υ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ Π/Υ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΙΡΑΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ	90,90	90.000.000	80.065.000
ΑΘΗΝΑ 2020: ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ, ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ	75,60	99.500.000	85.048.448
Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΔΡΟΜΩΝ: ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	72,00	44.070.000	35.240.000
ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΜΕ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε./ΒΑΑ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ	58,30	98.010.000	58.169.000
ΣΧΕΔΙΟ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ Π.Ε. ΒΟΡΕΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΘΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΥΡΗΝΑ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΑΡΟΥΣΣΙΟΥ	45<50	84.470.000	0,00 (ΔΕΝ ΕΓΚΡΙΘΗΚΕ)

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (ΠΛΗΝ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ)	331.580.000,00	258.522.448,00
---	-----------------------	-----------------------

Πηγή: Ε.Υ.Δ.Ε.Π, 2017, σ. 2.

Τα 80.065.000 ευρώ θα κατανεμηθούν στις δράσεις, που αφορούν στην βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος- αναζωογόνηση υποβαθμισμένων περιοχών (15 εκατ. ευρώ), στην βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης (12,3 εκατ. ευρώ), στις επενδύσεις των υποδομών υγείας και των κοινωνικών υποδομών (7,4 εκατ. ευρώ), στην διατήρηση, προστασία και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς (7,3 εκατ. ευρώ), στην προώθηση της επιχειρηματικότητας- στήριξη νεοφυών επιχειρήσεων και φυτωρίων επιχειρήσεων (7 εκατ. ευρώ), στην στήριξη της ικανότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων να αναπτυχθούν στην εθνική, διεθνή αγορά και να συμμετέχουν σε διαδικασίες καινοτομίες (6,8 εκατ. ευρώ) (Διαθέσιμο: <http://www.athina984.gr/2017/08/12/erga-25852-ek-envro-apo-tin-periferia-attikis-ta-programmata-ton-dimon-pou-egkritikan/>, 11/12/2017).

Οι Ο.Χ.Ε. συμπληρώνονται με δράσεις, που χρηματοδοτεί η Περιφέρεια Αττικής από εθνικούς πόρους, περίπου 32 εκατ. ευρώ. Οι δράσεις αφορούν κυρίως τις αναπλάσεις (Άγιο Διονύσιο και Μικρολίμανο), τα συγκοινωνιακά και οδικά έργα, τα σχολικά κτήρια και τις αθλητικές εγκαταστάσεις. Ένα άλλο εργαλείο δίπλα στις Ο.Χ.Ε. είναι η στρατηγική της Γαλάζιας Ανάπτυξης⁷, η οποία κινείται μόνο σε επίπεδο στρατηγικής και κάποιων δράσεων (μικρών ευρωπαϊκών έργων). Η στρατηγική για την Γαλάζια Ανάπτυξη στον Δήμο Πειραιά ξεκίνησε το 2014, με το διαγωνισμό “Blue Growth”, ο οποίος υιοθετήθηκε και υλοποιήθηκε υπό την αιγίδα του Δήμου, χωρίς κανένα κόστος για τον Δήμο Πειραιά. Ο Δήμος καλεί τις επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται στον τομέα της γαλάζιας οικονομίας, να συμμετάσχουν στον διαγωνισμό, ο οποίος βοηθά ορισμένες επιχειρήσεις να εξελιχτούν. Έξι (6) επιχειρήσεις από αυτές βραβεύτηκαν (Ferry Hopper, Mestor, Eliminatore, Recycling, Keeano, Dr.Op4Sea). Υπάρχει ένα πλέγμα δράσεων, που συνδέεται με την Γαλάζια Ανάπτυξη, μέσω του οποίου επιδιώκεται η ανάπτυξη άυλων (soft) ενεργειών. Για παράδειγμα, η ίδρυση του Κέντρου Επιχειρηματικής Καινοτομίας Blue Growth που θα στοχεύει στην καθοδήγηση και στην εκπαίδευση νέων επαγγελματιών (Συνέντευξη κ. Μήλια, 2017; Διαθέσιμο: <https://www.pressreader.com/greece/naftemporiki/20171208/281771334526996>, 17/01/2018).

⁷ Γαλάζια Ανάπτυξη είναι η στρατηγική για την στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας. Βασικός στόχος της πολιτικής αυτής είναι η διασφάλιση της βιωσιμότητας των τοπικών κοινωνιών και των οικοσυστημάτων των θαλάσσιων περιοχών. Μέσω της Γαλάζιας Ανάπτυξης μπορεί να υλοποιηθεί μια ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική, η οποία θα συμπεριλαμβάνει τη βιώσιμη αλιεία, τις θαλάσσιες μεταφορές, την ανάπτυξη των θαλάσσιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις υδατοκαλλιέργειες, την εκμετάλλευση του θαλάσσιου πλούτου, τη θαλάσσια επιτήρηση, την πρόληψη ατυχημάτων και τη θαλάσσια ρύπανση. Η Γαλάζια Ανάπτυξη απαιτεί διαχείριση των παραγωγικών δραστηριοτήτων και πόρων μιας κοινωνίας, λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές, κοινωνικές, βιολογικές και οικολογικές επιπτώσεις. Η Γαλάζια Ανάπτυξη μπορεί να συμβάλλει με νέους και καινοτόμους τρόπους στην ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας, ώστε η χώρα μας να εξέλθει από την οικονομική κρίση. Επιπρόσθετα, μπορεί να βοηθήσει στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης, παρέχοντας ευκαιρίες απασχόλησης και ευκαιρίες κατάρτισης του τοπικού και παράκτιου πληθυσμού. Σε αυτή την προοπτική, οι νεοφυείς επιχειρήσεις μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο, καθώς συνδέονται με υψηλή ανάπτυξη και έχουν υψηλό τεχνολογικό προσανατολισμό (Κυβέλου, 2016: 84).

Κεφάλαιο 5^ο: Η συμβολή των Ο.Χ.Ε. στην ανάπτυξη του Δήμου Πειραιά

ΜΕΡΟΣ Α΄: Ποσοτική προσέγγιση- Ερωτηματολόγιο

5.1 Μεθοδολογία της ποσοτικής έρευνας

5.1.1 Σκοπός της έρευνας

Για την πληρέστερη ανάλυση και μελέτη του ζητήματος των Ο.Χ.Ε. ως ευκαιρία ανάπτυξης για την Τοπική Αυτοδιοίκηση του Πειραιά, διεξήχθη πρωτογενής έρευνα, με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου, συνολικού αριθμού δέκα οκτώ (18) ερωτήσεων. Οι ερωτήσεις, που κλήθηκαν οι συμμετέχοντες να απαντήσουν στην έρευνα, είναι άλλες κλειστού και άλλες ανοιχτού τύπου και χωρίζονται σε τρία (3) διαφορετικά μεταξύ τους μέρη, τα οποία αφορούν:

- ✓ Στο πρώτο μέρος συμπεριλαμβάνονται ορισμένες γενικές ερωτήσεις, αναφορικά με τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων στην έρευνα.
- ✓ Στο δεύτερο μέρος, οι ερωτήσεις σχετίζονται με τη ενημέρωση των συμμετεχόντων για τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.).
- ✓ Στο τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου συμπεριλαμβάνονται ερωτήσεις, που σχετίζονται με τις προτεραιότητες- παρεμβάσεις των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.).

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθεί η συμβολή των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά στην τοπική ανάπτυξη και στην ανάπτυξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και τα προβλήματα, που μπορεί να προκύψουν κατά την υλοποίηση αυτού του προγράμματος. Συγκεκριμένα η έρευνα προσπαθεί να δώσει απαντήσεις για την στρατηγική των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά, η οποία στοχεύει στην επίλυση των τοπικών προβλημάτων και στην ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του Δήμου Πειραιά.

5.1.2 Ερευνητικοί στόχοι

Τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα, που διατυπώνονται και τα οποία σε θεωρητικό επίπεδο απαντώνται, αφορούν:

1. Μέσω των Ο.Χ.Ε., η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα τα τοπικά προβλήματα και να αξιοποιήσει καλύτερα τις δυνατότητες του Δήμου Πειραιά;
2. Κατά πόσο και σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά βοηθούν στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας, στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών και στην προστασία του περιβάλλοντος;
3. Ποια είναι τα προβλήματα, που μπορεί να ανακύψουν κατά την υλοποίηση των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά;

Για να μπορέσουν να απαντηθούν τα συγκεκριμένα ερωτήματα, πραγματοποιείται μια εκτεταμένη ανάλυση, τόσο σε πρωτογενές (ερωτηματολόγιο), όσο και σε δευτερογενές επίπεδο (βιβλιογραφικές αναφορές).

5.1.3 Περιγραφή μεθοδολογικού σχεδιασμού

Η ερευνητική μέθοδος, που ακολουθείται στην παρούσα έρευνα, προέκυψε μετά από εκτεταμένη βιβλιογραφική ανασκόπηση σε άμεση συνάρτηση με τον σκοπό της

έρευνας, ο οποίος ουσιαστικά είναι εκείνος, που καθορίζει σχεδόν όλες τις αποφάσεις, που σχετίζονται με τη διεξαγωγή της ερευνητικής μελέτης και ο οποίος μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως θα εξυπηρετηθεί καλύτερα με την ποσοτική προσέγγιση.

Επιλέγουμε έτσι να χρησιμοποιήσουμε την ποσοτική έρευνα με τη συλλογή δεδομένων από ένα ικανό δείγμα, μέσω ερωτηματολογίου, έτσι ώστε να αναδειχθούν οι γενικές τάσεις αυτών σχετικά με το υπό εξέταση θέμα (Cohen & Manion, 1997).

Ένας ακόμη ουσιαστικός λόγος, που μας οδηγεί στην επιλογή της ποσοτικής προσέγγισης, αποτελεί το γεγονός ότι η ποσοτική έρευνα θα δώσει την δυνατότητα μελέτης των σχέσεων μεταξύ αρκετών μεταβλητών, όπως για παράδειγμα το φύλο, την ηλικία, το επίπεδο μόρφωσης, κ.ά..

5.1.4 Επιλογή ερευνητικού εργαλείου

Εν συνεχεία ακολουθεί το πρακτικό τμήμα της μελέτης, που σαν σκοπό της έχει την μέτρηση και διερεύνηση των Ο.Χ.Ε. ως ευκαιρία ανάπτυξης για την Τοπική Αυτοδιοίκηση του Πειραιά.

Οι ερωτώμενοι επιλέχθηκαν από διάφορες διοικητικές και τεχνικές υπηρεσίες του Δήμου Πειραιά, οι οποίες είναι οι εξής:

Πίνακας 11: Υπηρεσίες που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο

Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ανάπτυξης (Τμήματα: 2, Ερωτηματολόγια: 3)
Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Πρασίνου (Τμήματα: 4, Ερωτηματολόγια: 11)
Διεύθυνση Αρχιτεκτονικού και Λοιπών Τεχνικών Έργων (Τμήματα: 4, Ερωτηματολόγια: 9)
Διεύθυνση Μηχανολογικού- Ηλεκτρολογικού (Τμήματα: 3, Ερωτηματολόγια: 8)
Διεύθυνση Δημοτικής Αστυνομίας (Τμήματα: 2, Ερωτηματολόγια: 14)
Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών (Τμήματα: 3, Ερωτηματολόγια: 8)
Διεύθυνση Προσόδων και Εμπορίου (Τμήματα: 6, Ερωτηματολόγια: 14)
Διεύθυνση Καθαριότητας και Ανακύκλωσης (Τμήματα: 5, Ερωτηματολόγια: 13)
Διεύθυνση Οδοποιίας- Αποχέτευσης (Τμήματα: 3, Ερωτηματολόγια: 7)
Διεύθυνση Πληροφορικής (Τμήματα: 2, Ερωτηματολόγια: 6)
Τμήμα Οικονομικής Επιτροπής (Ερωτηματολόγια: 1)
Τμήμα Δημοτικού Συμβουλίου (Ερωτηματολόγια: 3)
Γραφείο Προέδρου Δημοτικού Συμβουλίου (Ερωτηματολόγια: 2)
Τμήμα Δημοτικών Κοινοτήτων και Δημοτικών Νομικών Προσώπων (Ερωτηματολόγια: 3)
Τμήμα Τύπου και Μέσων Ενημέρωσης (Ερωτηματολόγια: 3)
Τμήμα Πρωτοκόλλου- Διεκπεραίωσης και Γενικού Αρχείου (Ερωτηματολόγια: 3)
Τμήμα Κινητής Περιουσίας και Διοικητικής Υποστήριξης (Ερωτηματολόγια: 2)
Αυτοτελές Τμήμα Διαφάνειας και Διαδικτυακής Πύλης (Ερωτηματολόγια: 3)
Σχολικές Επιτροπές (Ερωτηματολόγια: 3)
Νομική Υπηρεσία (Ερωτηματολόγια: 1)

Η συλλογή των δεδομένων της έρευνας βασίστηκε εξ ολοκλήρου στη συμπλήρωση ενός ερωτηματολογίου, το οποίο δημιουργήθηκε αποκλειστικά για την έρευνα αυτή.

Για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας χρησιμοποιήθηκε ένα ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο, που δημιουργήθηκε μέσα από το Google Forms (https://docs.google.com/forms/d/1FdSxLNT12X4peTIN_QaH7QINXabO8gbyPnJAONvq7Lsc/prefill), ένα δωρεάν λογισμικό, που μας παρέχει η Google.

Για την απαλοιφή σφαλμάτων ή παραλείψεων, που ίσως να προέκυπταν από τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, αυτό δόθηκε δοκιμαστικά- πιλοτικά σε είκοσι (20) άτομα, ώστε να ελεγχθεί τόσο η καταλληλότητα των εργαλείων μέτρησης όσο και η σαφήνεια των ερωτήσεων. Ακολούθως, έγιναν οι απαραίτητες διορθώσεις και ολοκληρώθηκε η τελική μορφή του ερωτηματολογίου (βλ. Παράρτημα ΙΧ). Αξίζει να σημειωθεί πως το ερωτηματολόγιο ήταν ανώνυμο.

Στην συνέχεια ακολουθεί αναλυτικά η ποσοτική ερμηνεία των αποτελεσμάτων του δείγματος, που προέκυψε από την πρωτογενή αυτή έρευνα.

5.1.5 Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η συλλογή των δεδομένων της έρευνας (αποστολή ερωτηματολογίων και λήψη δεδομένων) ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 2017 και διεκπεραιώθηκε αρχές Δεκεμβρίου (09/09/2017- 01/12/2017). Η ηλεκτρονική διεύθυνση της ιστοσελίδας του ερωτηματολογίου στάλθηκε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στους ερωτώμενους.

Η επιλογή του δείγματος έγινε με τυχαία δειγματοληψία με μοναδικό περιορισμό, να εργάζονται σε υπηρεσίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ βαθμού του Πειραιά, και συγκεντρώθηκε αριθμός 117 συμμετεχόντων. Αφού ολοκληρώθηκε η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, οργανώθηκαν τα δεδομένα σε αντίστοιχα φύλλα δεδομένων του Excel 2016, ακολούθησε η ανάλυσή τους χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα στατιστικά κριτήρια (σε συχνότητα, και ποσοστά) και εν κατακλείδι οργανώθηκαν πίνακες αποτελεσμάτων.

5.1.6 Διαδικασία ανάλυσης δεδομένων

Τα δεδομένα αναλύθηκαν με τη χρήση του προγράμματος SPSS (Statistical Package for Social Sciences) έκδοσης 17.0 με τη χρήση μεθόδων περιγραφικής στατιστικής. Συνεπώς παρουσιάζεται ο μέσος όρος και η τυπική απόκλιση της κάθε μεταβλητής της έρευνας.

5.2 Αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας

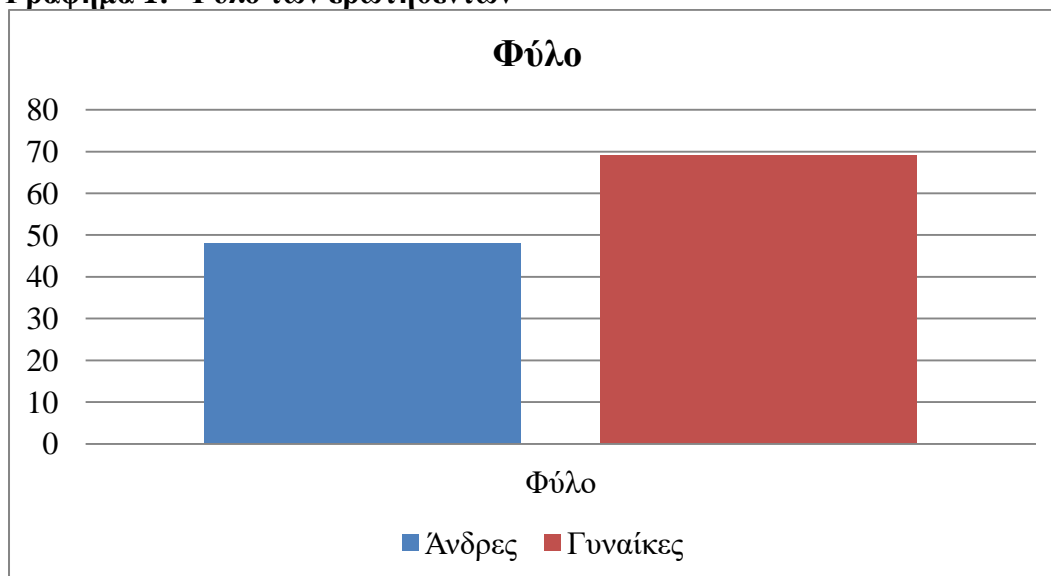
Στο Α΄ Μέρος της έρευνας, που διεξήχθη, περιλαμβάνονται και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης αναφορικά με το κοινωνικό-δημογραφικό προφίλ του δείγματος.

Ερώτηση 1^η: Ποιο είναι το φύλο σας;

Πίνακας 12: Φύλο

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid male	49	41,9	41,9	41,9
female	68	58,1	58,1	100,0
Total	117	100,0	100,0	

Γράφημα 1: Φύλο των ερωτηθέντων

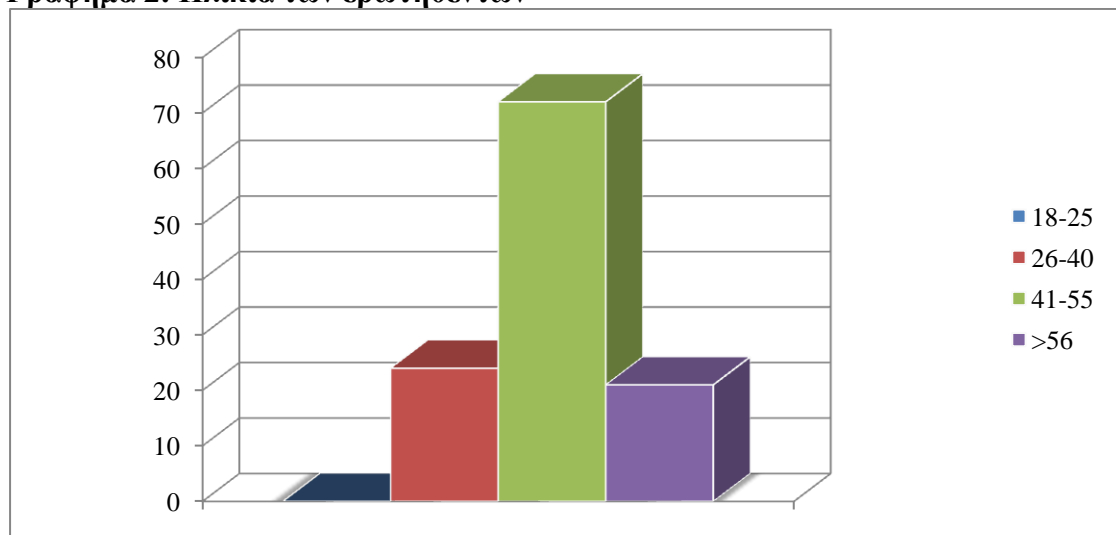
Στην έρευνα συνολικά λαμβάνουν μέρος εκατόν δεκαεφτά (117) άτομα, εκ των οποίων, οι εξήντα οκτώ (68) είναι γυναίκες (58,1%) και οι σαράντα εννιά (49) άνδρες (41,9%).

Ερώτηση 2^η: Ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε;

Πίνακας 13: Ηλικία δείγματος

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 18-25	0	0	0	0
26-40	24	20,5	20,5	20,5
41-55	72	61,5	61,5	82,5
>56	21	18,0	18,0	100,0
Total	104	100,0	100,0	

Γράφημα 2: Ηλικία των ερωτηθέντων

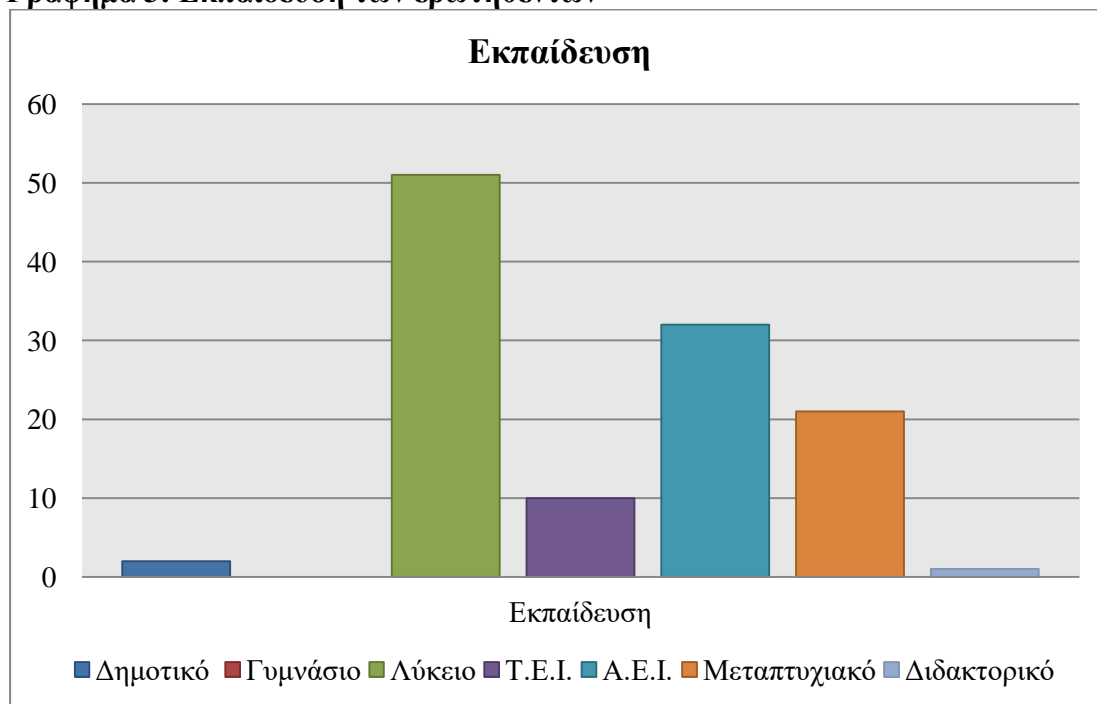
Σε ότι αφορά τις ηλικιακές ομάδες των ατόμων, που έλαβαν στην έρευνα, η πλειοψηφία αυτών είναι μεταξύ 41 και 55 ετών (72 άτομα – 61,5%), ενώ οι επόμενες μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες είναι όσοι βρίσκονται μεταξύ 26 και 40 ετών (24 άτομα – 20,5%) και όσοι βρίσκονται άνω των 56 ετών (21 άτομα – 18,0%).

Ερώτηση 3^η: Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσής σας;

Πίνακας 14: Επίπεδο μόρφωσης

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid dimotiko	2	1,7	1,7	1,7
gimnasio	0	0	0	1,7
likeio	51	43,6	43,6	45,3
TEI	10	8,5	8,5	53,8
AEI	32	27,4	27,4	81,2
master	21	17,9	17,9	99,1
doc	1	0,9	0,9	100,0
Total	117	100,0	100,0	

Γράφημα 3: Εκπαίδευση των ερωτηθέντων

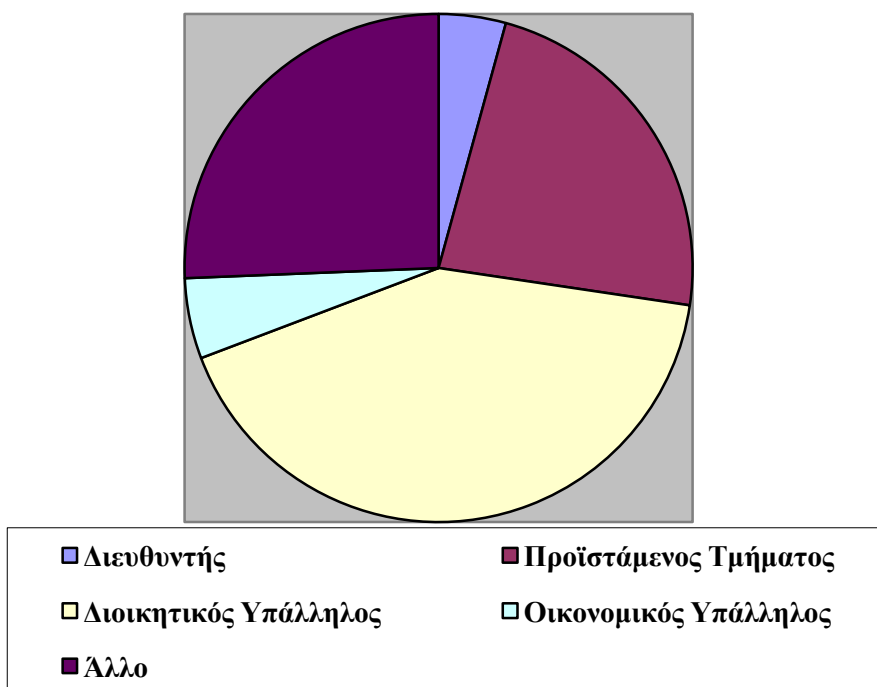
Όσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης, που διαθέτουν οι εργαζόμενοι των υπηρεσιών του Δήμου Πειραιά, που συμμετείχαν στην παρούσα μελέτη, το μεγαλύτερο μέρος αυτών (51 άτομα – 43,6%) είναι απόφοιτοι λυκείου, ενώ ιδιαίτερα υψηλό είναι και το ποσοστό εκείνων, που κατέχουν τίτλο κάποιας σχολής Ανώτατης Εκπαίδευσης (Α.Ε.Ι.) (32 άτομα – 27,4%). Κάτοχοι μεταπτυχιακού και τίτλου πτυχίου Ανώτερης Εκπαίδευσης (Τ.Ε.Ι.) είναι και το 26,4% του συνόλου των ερωτηθέντων (32 άτομα).

Ερώτηση 4^η: Ποια είναι η θέση εργασίας σας στον Δήμο Πειραιά;

Πίνακας 15: Θέση εργασίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Dieuthintis	5	4,3	4,3	4,3
	Proistamenos tmimatos	27	23,1	23,1	27,4
	Dioikhtikos Ipallilos	49	41,9	41,9	69,3
	Oikonomikos Ipallilos	6	5,1	5,1	74,4
	Allo	30	25,6	25,6	100,0
	Total	117	100,0	100,0	

Γράφημα 4: Θέση εργασίας των ερωτηθέντων

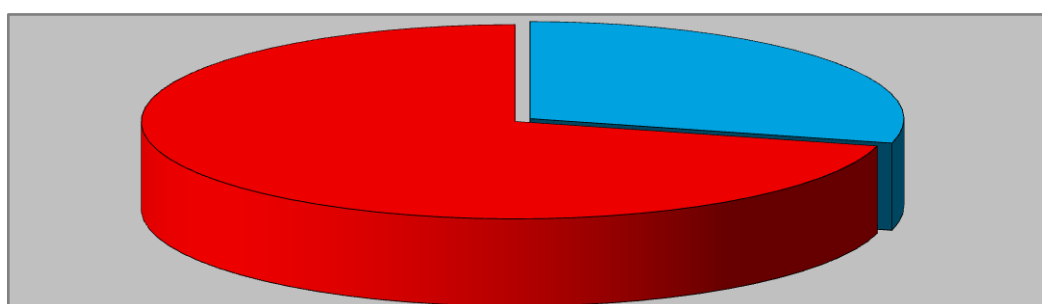
Το 42% του συνόλου του δείγματος (49 άτομα), εργάζονται ως διοικητικοί υπάλληλοι, το 23% ως προϊστάμενοι τμήματος, ενώ μόλις το 5% εργάζονται ως οικονομικοί υπάλληλοι. Μεγάλο όμως είναι το ποσοστό όσων εργάζονται με άλλες ειδικότητες και συγκεντρώνουν 25% ενώ μόλις το 5% κατέχουν κάποια διευθυντική θέση.

Ερώτηση 5^η: Η θέση εργασίας σας ασχολείται με τις Ο.Χ.Ε.;

Πίνακας 16: Ενασχόληση θέσης εργασίας με τις Ο.Χ.Ε.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nai	34	29,1	29,1	29,1
	Oxi	83	70,9	70,9	100,0
	Total	117	100,0	100,0	

Γράφημα 5: Ενασχόληση της θέσης εργασίας με τις Ο.Χ.Ε.

■ Nai ■ Όχι

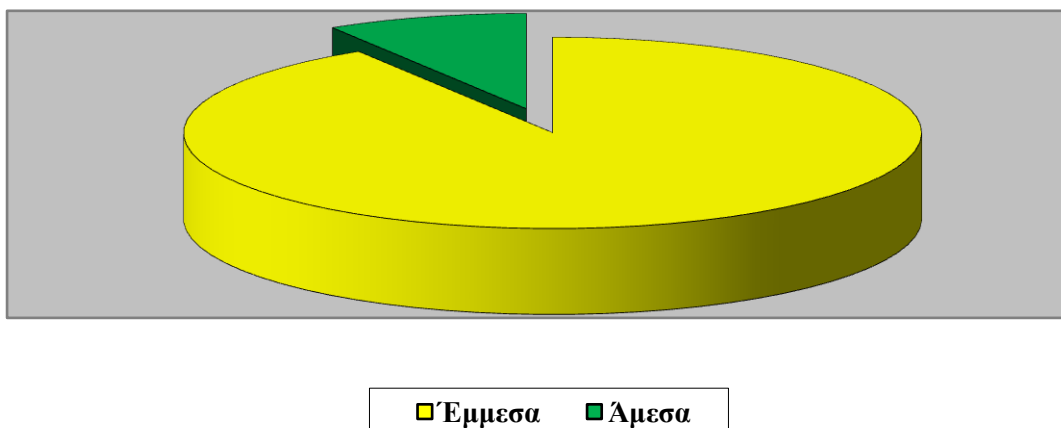
Τα αποτελέσματα της ερώτησης αυτής, δείχνουν πως η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτηθέντων δεν ασχολείται με τις Ο.Χ.Ε.. Συγκεκριμένα, ογδόντα τρεις (83) από τους συνολικά εκατόν δεκαεπτά (117) ερωτηθέντες δηλώνουν πως δεν ασχολούνται ενώ μόλις τριάντα τέσσερις (34) δηλώνουν πως ασχολούνται.

Ερώτηση 6^η: Αν η θέση εργασίας σας ασχολείται με τις Ο.Χ.Ε., αυτό με ποιον τρόπο γίνεται;

Πίνακας 17: Εργασιακό αντικείμενο σχετικό με τις Ο.Χ.Ε.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Amesa	3	8,8	8,8	8,8
	Emmesa	31	91,2	91,2	100,0
	Total	34	100,0	100,0	

Γράφημα 6: Εργασιακό αντικείμενο σχετικό με τις Ο.Χ.Ε.

Αυτή η ερώτηση είναι συνέχεια της προηγούμενης ερώτησης και αναφέρεται στο εάν και με ποιο τρόπο, άμεσα ή έμμεσα, η θέση εργασίας των ερωτηθέντων ασχολείται με τις Ο.Χ.Ε., εδώ το 91% απάντησε, ότι ασχολείται έμμεσα ενώ μόλις το 9% ασχολείται άμεσα.

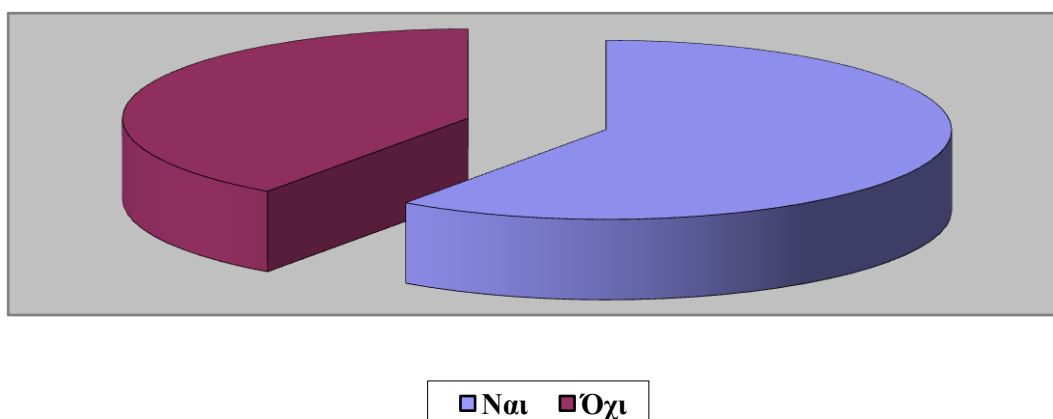
Στο Β' Μέρος της έρευνας καταγράφονται και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης σχετικά με τις Ο.Χ.Ε. ως εργαλείο βελτίωσης της τοπικής ανάπτυξης.

Ερώτηση 7^η: Γνωρίζετε την ουσία και το περιεχόμενο των Ο.Χ.Ε.;

Πίνακας 18: Γνωριμία με την ουσία και το περιεχόμενο των Ο.Χ.Ε.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Nai	70	59,8	59,8	59,8
Oxi	47	40,2	40,2	100,0
Total	117	100,0	100,0	

Γράφημα 7: Γνωριμία με την ουσία και το περιεχόμενο των Ο.Χ.Ε.

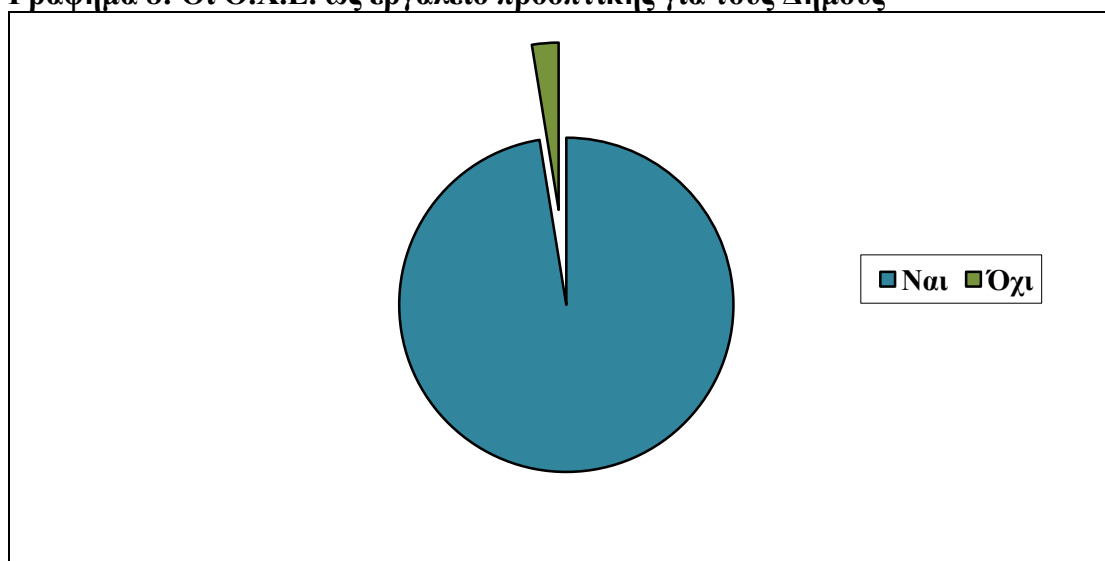
Η συγκεκριμένη ερώτηση δείχνει πως η πλειοψηφία των ερωτηθέντων 59,8% γνωρίζουν την ουσία και το περιεχόμενο των Ο.Χ.Ε., ενώ το 40,2% δεν γνωρίζουν.

Ερώτηση 8^η: Κατά την άποψη σας, οι Ο.Χ.Ε. αποτελούν ένα εργαλείο που θα δίνει στους Δήμους τη δυνατότητα να δράσουν καλύτερα;

Πίνακας 19: Οι Ο.Χ.Ε. ως εργαλείο προοπτικής για τους Δήμους

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nai	114	97,4	97,4	97,4
	Oxi	3	2,6	2,6	100,0
	Total	117	100,0	100,0	

Γράφημα 8: Οι Ο.Χ.Ε. ως εργαλείο προοπτικής για τους Δήμους

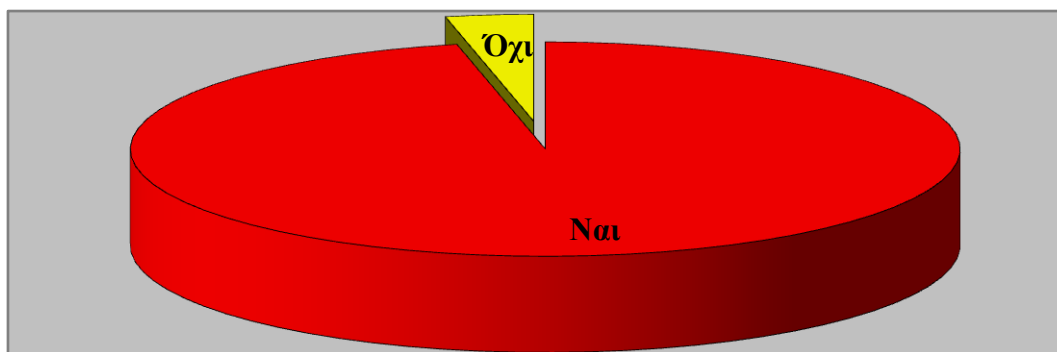
Στην ερώτηση αυτή, σχεδόν όλοι οι ερωτούμενοι απαντούν, ότι οι Ο.Χ.Ε. αποτελούν ένα εργαλείο, που θα δίνει στους Δήμους τη δυνατότητα να δράσουν καλύτερα, σε ποσοστό 97,4%.

Ερώτηση 8^η: Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας μέσω των Ο.Χ.Ε. θα μπορούσε να επιλύσει καλύτερα τα τοπικά προβλήματα;

Πίνακας 20: Μέσω των Ο.Χ.Ε. ο Δήμος μπορεί να επιλύσει τα τοπικά προβλήματα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nai	113	96,6	96,6	96,6
	Oxi	4	3,4	3,4	100,0
	Total	117	100,0	100,0	

Γράφημα 9: Μέσω των Ο.Χ.Ε. ο Δήμος μπορεί να επιλύσει τα τοπικά προβλήματα

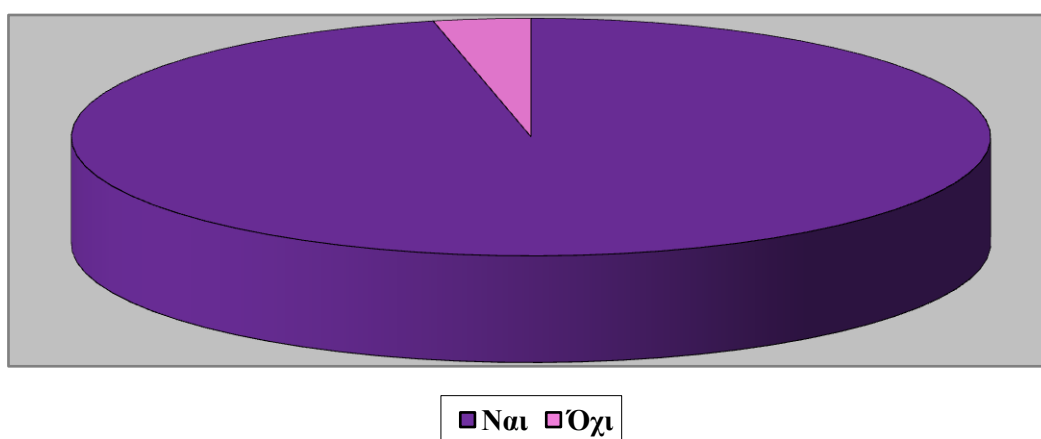
Στην παρούσα ερώτηση πάλι η μεγαλύτερη πλειονότητα των ερωτηθέντων απαντούν, ότι ο Δήμος Πειραιά μέσω των Ο.Χ.Ε. θα μπορούσε να επιλύσει καλύτερα τα τοπικά προβλήματα του, σε ποσοστό 96,6% ενώ μόλις το 3,4% απαντούν όχι.

Ερώτηση 10^η: Θεωρείτε ότι οι Ο.Χ.Ε. μπορούν να αποτελέσουν κίνητρο ανάπτυξης και αξιοποίησης των δυνατοτήτων του Δήμου σας;

Πίνακας 21: Οι Ο.Χ.Ε. μπορούν να αποτελέσουν κίνητρο ανάπτυξης & αξιοποίησης

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Nai	113	96,6	96,6	96,6
Oxi	4	3,4	3,4	100,0
Total	117	100,0	100,0	

Γράφημα 10: Οι Ο.Χ.Ε. μπορούν να αποτελέσουν κίνητρο ανάπτυξης & αξιοποίησης

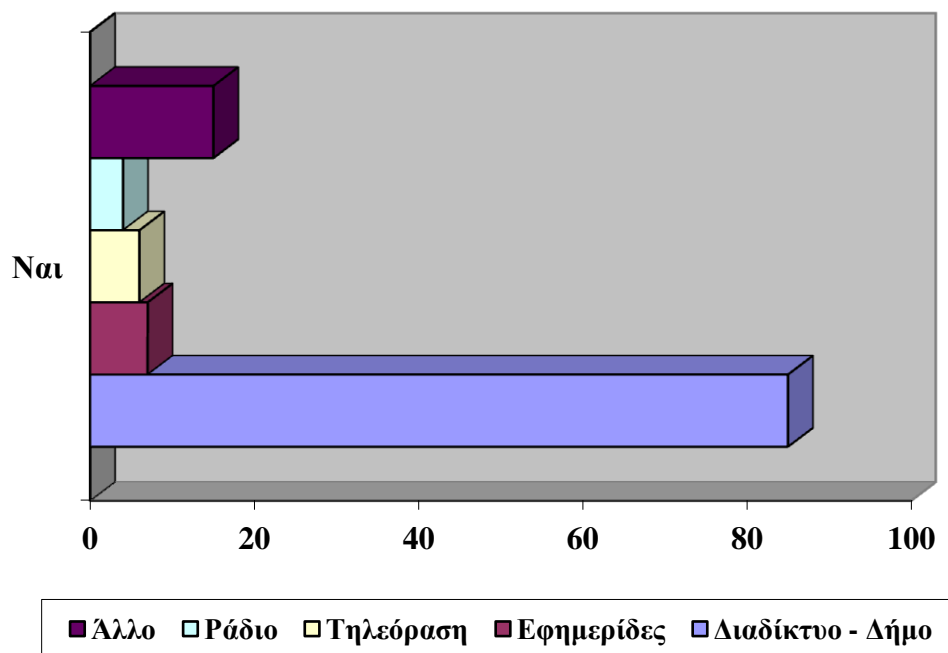
Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης ερώτησης, εμφανίζονται να είναι πανομοιότυπα με την προηγούμενη ερώτηση, δηλαδή το 96,6% υποστηρίζουν πως ναι μπορούν οι Ο.Χ.Ε. να αποτελέσουν κίνητρο ανάπτυξης και αξιοποίησης των δυνατοτήτων του Δήμου Πειραιά.

Ερώτηση 11^η: Από πού θεωρείτε ότι μπορεί να ενημερωθεί κάποιος για τις Ο.Χ.Ε.;

Πίνακας 22: Από που μπορεί να ενημερωθεί κανείς για τις Ο.Χ.Ε.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid internet - dimo	85	72,6	72,6	72,6
efimerides	7	6,0	6,0	78,6
tv	6	5,1	5,1	83,7
radio	4	3,4	3,4	87,1
allo	15	12,9	12,9	100,0
Total	117	100,0	100,0	

Γράφημα 11: Από που μπορεί να ενημερωθεί κανείς για τις Ο.Χ.Ε.

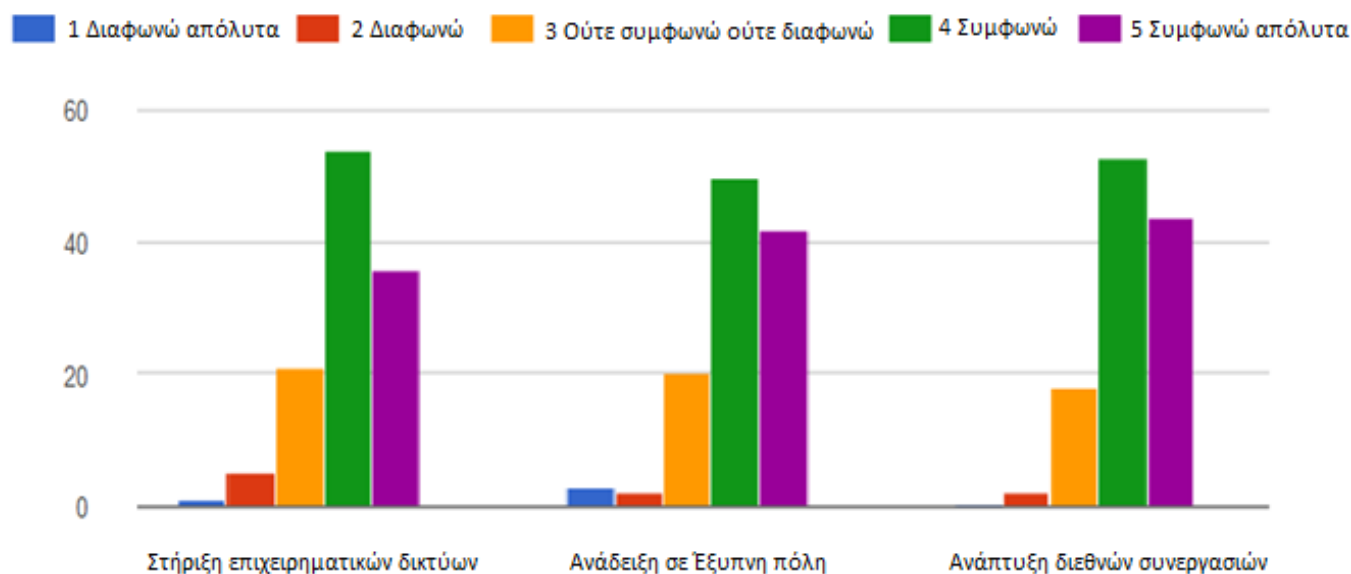
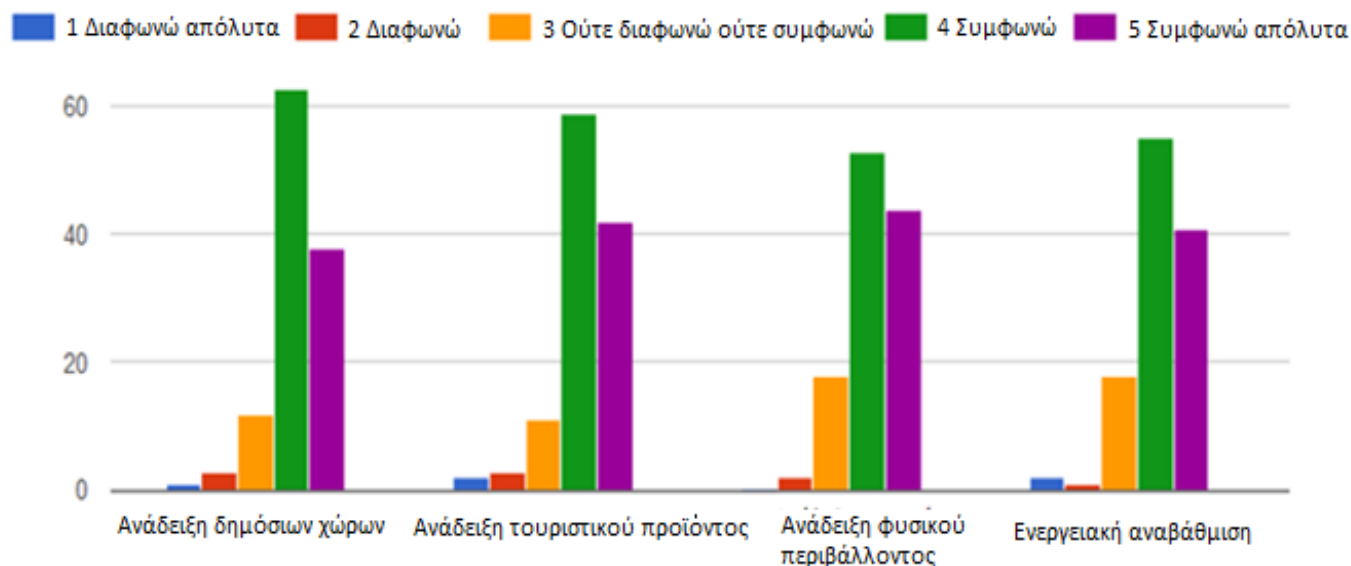

Τα αποτελέσματα της ερώτησης αυτής δείχνουν πως το 72,6% απαντά, ότι έχει ενημερωθεί μέσω του διαδικτύου και πιο συγκεκριμένα μέσω της ιστοσελίδας του δήμου, το 6% μέσω των εφημερίδων, το 5,1% μέσω της τηλεόρασης, το 4% μέσω του ραδιοφώνου ενώ το 13% μέσω κάποιου άλλου μέσου.

Στο Γ' Μέρος της έρευνας, που διενεργήθηκε, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης αναφορικά με τις προτεραιότητες- παρεμβάσεις των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά και τα προβλήματα, που θα ανακύψουν κατά την υλοποίηση των Ο.Χ.Ε..

Ερώτηση 12^η: Σε ποίο βαθμό θεωρείτε ότι οι Ο.Χ.Ε. θα μπορούσαν να βοηθήσουν την πρώτη περιοχή (Πειραιϊκή Χερσόνησος, Κέντρο πόλης- Καστέλα, Μυρτιδιώτισσα- Νέο Φάληρο) στους ακόλουθους άξονες ανάπτυξης;

Γράφημα 12: Σε ποιους τομείς της πρώτης περιοχής θα βοηθήσουν οι Ο.Χ.Ε.

Η παρούσα ερώτηση αναφέρεται στις παρεμβάσεις, που θα πραγματοποιηθούν στην πρώτη περιοχή και θα βοηθήσουν κυρίως στην ενίσχυση της αστικής ανάπτυξης. Σε ποσοστό 53,84% (63 άτομα) και 32,47% (38 άτομα) οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως συμφωνούν και συμφωνούν απόλυτα, αντίστοιχα, ότι οι Ο.Χ.Ε. θα βοηθήσουν στην ανάπλαση των δημόσιων χώρων (μνημεία, χώροι αναψυχής, περιήγησης και περιπάτων κ.ά.), ενώ μόλις ένα ποσοστό της τάξεως του 3,4% (4 άτομα) υποστηρίζει πως διαφωνούν.

Σε ποσοστό 50,42% (59 άτομα) και 35,89% (42 άτομα) οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως συμφωνούν και συμφωνούν απόλυτα, αντίστοιχα, ότι οι Ο.Χ.Ε. θα βοηθήσουν στην ανάδειξη και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος του Πειραιά, ενώ μόλις ένα ποσοστό της τάξεως του 4,8% (5 άτομα) υποστηρίζει πως διαφωνούν.

Σε ποσοστό 45,29% (53 άτομα) και 37,60% (44 άτομα) οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως συμφωνούν και συμφωνούν απόλυτα, αντίστοιχα, ότι οι Ο.Χ.Ε. θα βοηθήσουν στην ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, ενίσχυση του πράσινου και αναπλάσεις, ενώ μόλις ένα ποσοστό της τάξεως του 1,7% (2 άτομα) υποστηρίζει πως διαφωνούν.

Σε ποσοστό 47% (55 άτομα) και 35,04% (41 άτομα) οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως συμφωνούν και συμφωνούν απόλυτα, αντίστοιχα, ότι οι Ο.Χ.Ε. θα βοηθήσουν στην ενεργειακή αναβάθμιση (φωτισμοί οδών και πλατειών, ηλεκτροκίνηση, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας), ενώ μόλις ένα ποσοστό της τάξεως του 5,12% (6 άτομα) υποστηρίζει πως διαφωνούν.

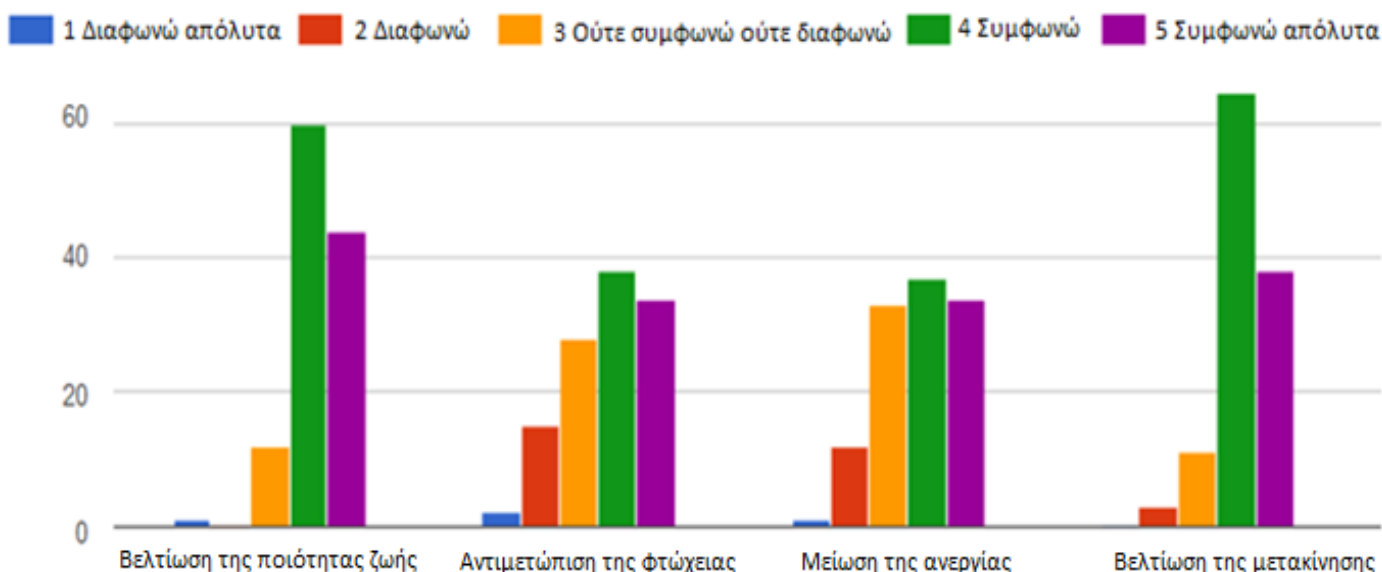
Σε ποσοστό 46,15% (54 άτομα) και 30,76% (36 άτομα) οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως συμφωνούν και συμφωνούν απόλυτα, αντίστοιχα, ότι οι Ο.Χ.Ε. θα βοηθήσουν στην στήριξη των επιχειρηματικών δικτύων και των συστάδων επιχειρήσεων σε τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού, ενώ μόλις ένα ποσοστό της τάξεως του 5,12% (6 άτομα) υποστηρίζει πως διαφωνούν.

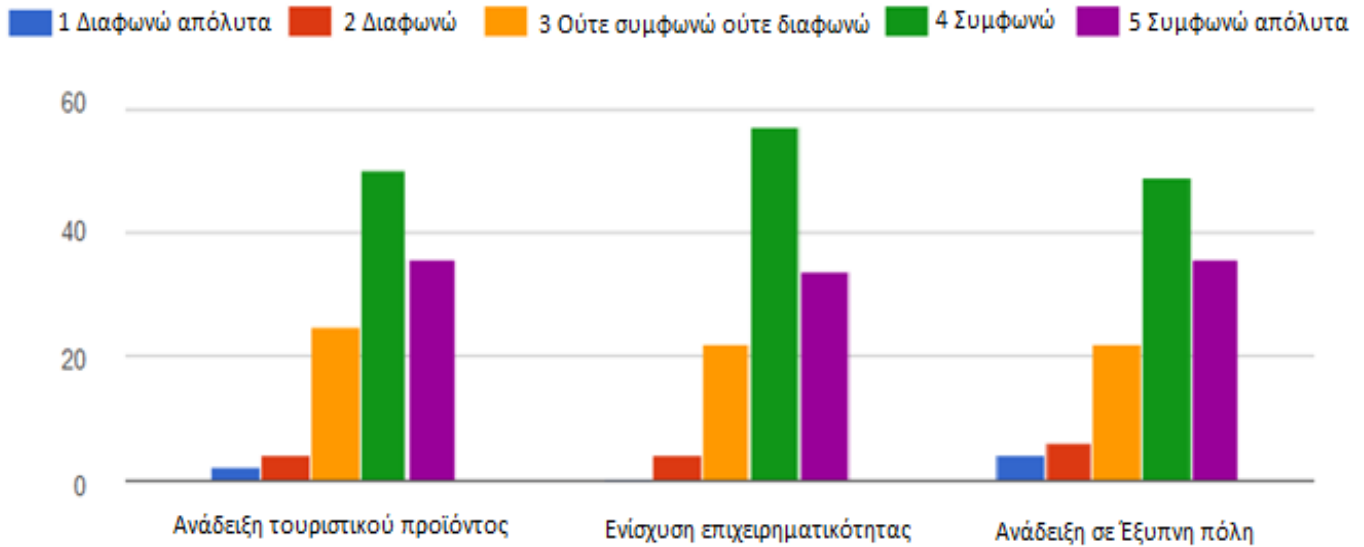
Σε ποσοστό 42,73% (50 άτομα) και 35,89% (42 άτομα) οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως συμφωνούν και συμφωνούν απόλυτα, αντίστοιχα, ότι οι Ο.Χ.Ε. θα βοηθήσουν στην ανάδειξη του Πειραιά σε Έξυπνη πόλη (Smart City), ενώ μόλις ένα ποσοστό της τάξεως του 4,8% (5 άτομα) υποστηρίζει πως διαφωνούν.

Τέλος, σε ποσοστό 45,29% (53 άτομα) και 37,6% (44 άτομα) οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως συμφωνούν και συμφωνούν απόλυτα, αντίστοιχα, ότι οι Ο.Χ.Ε. θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη των διεθνών συνεργασιών για την προβολή του λιμένα Πειραιά στις διεθνείς αγορές, ενώ μόλις ένα ποσοστό της τάξεως του 1,7% (2 άτομα) υποστηρίζει πως διαφωνούν.

Ερώτηση 13^η: Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι Ο.Χ.Ε. θα μπορούσαν να βοηθήσουν την δεύτερη περιοχή (Μυρτιδιώτισσα- Νέο Φάληρο, Παλιά Κοκκινιά- Καμίνια, Ταμπούρια) στους ακόλουθους άξονες ανάπτυξης;

Γράφημα 13: Σε ποιους τομείς της δεύτερης περιοχής θα βοηθήσουν οι Ο.Χ.Ε.

Αυτή η ερώτηση αναφέρεται στις παρεμβάσεις, που έχουν προγραμματιστεί να γίνουν στην δευτερη περιοχή και στοχεύουν κυρίως στην διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής. Σε ποσοστό 51,28% (60 άτομα) και 37,6% (44 άτομα) οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως συμφωνούν και συμφωνούν απόλυτα, αντίστοιχα, ότι οι Ο.Χ.Ε. θα βοηθήσουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, ενώ μόλις το 0,85% (1 άτομο) υποστηρίζει πως διαφωνεί.

Σε ποσοστό 31,62% (38 άτομα) και 29,05% (34 άτομα) οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως συμφωνούν και συμφωνούν απόλυτα, αντίστοιχα, ότι οι Ο.Χ.Ε. θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση της φτώχειας, ενώ το ποσοστό, που διαφωνεί ανέρχεται στο 14,52% (17 άτομα).

Σε ποσοστό 45,29% (37 άτομα) και 29,05% (34 άτομα) οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως συμφωνούν και συμφωνούν απόλυτα, αντίστοιχα, ότι οι Ο.Χ.Ε. θα βοηθήσουν στη μείωση της ανεργίας, εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι ένα ποσοστό της τάξεως του 28,20% (33 άτομα) υποστηρίζει πως ούτε διαφωνούν ούτε συμφωνούν.

Σε ποσοστό 55,55% (65 άτομα) και 32,47% (38 άτομα) οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως συμφωνούν και συμφωνούν απόλυτα, αντίστοιχα, ότι οι Ο.Χ.Ε. θα βοηθήσουν στην βελτίωση της μετακίνησης μέσω της αναβάθμισης των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς, ενώ μόλις ένα ποσοστό της τάξεως του 5,12% (6 άτομα) υποστηρίζει πως διαφωνούν.

Σε ποσοστό 42,73% (50 άτομα) και 30,76% (36 άτομα) οι ερωτηθέντες δήλωσαν πως συμφωνούν και συμφωνούν απόλυτα, αντίστοιχα, ότι οι Ο.Χ.Ε. θα βοηθήσουν στην ανάδειξη του τουριστικού προϊόντος, ενώ μόλις ένα ποσοστό της τάξεως του 5,12% (6 άτομα) υποστηρίζει πως διαφωνούν.

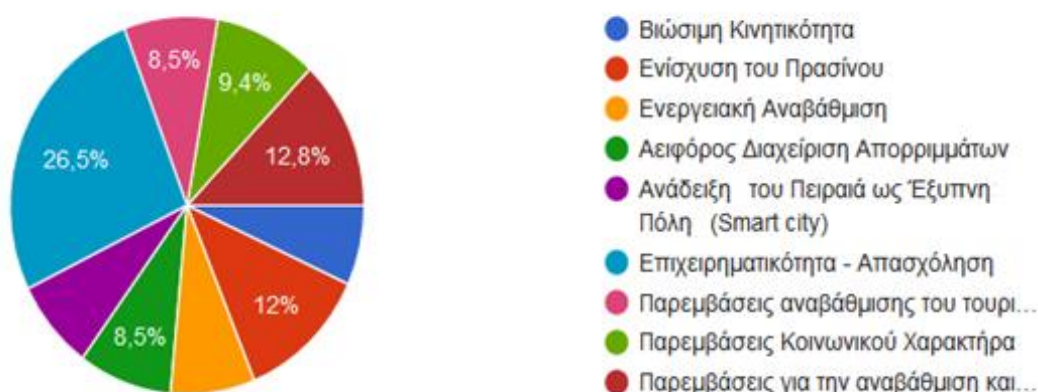
Σε ποσοστό 48,71% (57 άτομα) και 29,05% (34 άτομα) οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως συμφωνούν και συμφωνούν απόλυτα, αντίστοιχα, ότι οι Ο.Χ.Ε. θα βοηθήσουν στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, ενώ μόλις ένα ποσοστό της τάξεως του 3,4% (4 άτομα) υποστηρίζει πως διαφωνούν.

Τέλος, σε ποσοστό 41,8% (49 άτομα) και 30,76% (36 άτομα) οι ερωτηθέντες δηλώνουν πως συμφωνούν και συμφωνούν απόλυτα, αντίστοιχα, ότι οι Ο.Χ.Ε. θα

βοηθήσουν στην ανάπτυξη του Δήμου Πειραιά σε Έξυπνη πόλη, ενώ μόλις ένα ποσοστό της τάξεως του 8,54% (10 άτομα) υποστηρίζει πως διαφωνούν.

Ερώτηση 14^η: Σε ποια παρέμβαση θεωρείτε, ότι πρέπει να δοθεί περισσότερη έμφαση, ώστε να μπορέσει να ενισχυθεί η τοπική ανάπτυξη;

Γράφημα 14: Παρεμβάσεις για την ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης

Οι ερωτώμενοι φαίνεται να μοιράζουν τις απαντήσεις τους και να θέτουν διαφορετικές προτεραιότητες:

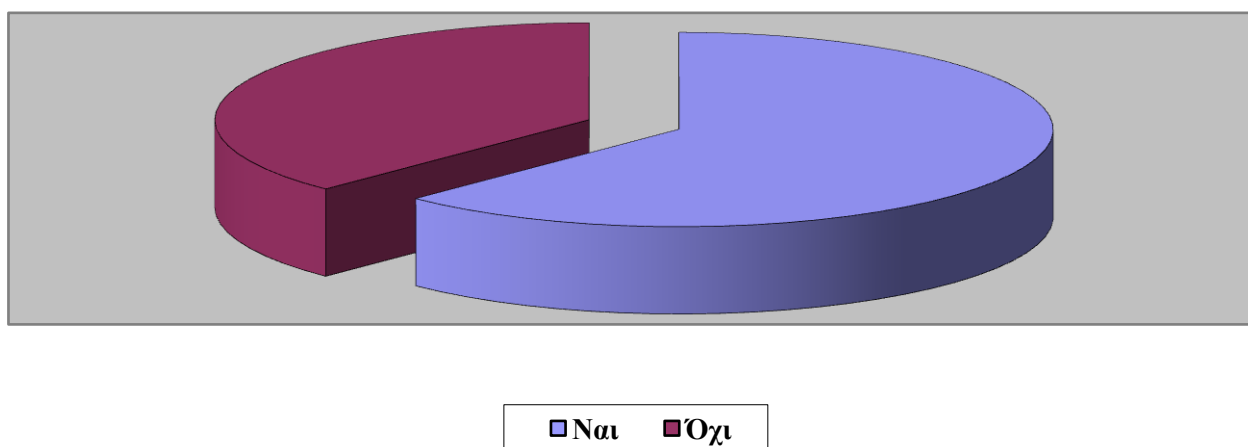
- Βιώσιμη Κινητικότητα απαντούν το 6,8%
- Ενίσχυση του Πρασίνου απαντούν το 12%
- Ενεργειακή Αναβάθμιση απαντούν το 7,7%
- Αειφόρος Διαχείριση Απορριμμάτων απαντούν το 8,5%
- Ανάδειξης του Πειραιά ως Έξυπνη πόλη (Smart city) απαντούν το 7,7%
- Επιχειρηματικότητα - Απασχόληση απαντούν το 26,5%
- Παρεμβάσεις αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος απαντούν το 8,5%
- Παρεμβάσεις Κοινωνικού Χαρακτήρα απαντούν το 9,4%
- Παρεμβάσεις για την αναβάθμιση & προβολή του λιμένα Πειραιά απαντούν το 12,8%

Ερώτηση 15^η: Ο Δήμος Πειραιά θεωρείτε, ότι έχει αναπτύξει ένα Σ.Ο.Α.Π., που θα βοηθήσει στην βελτίωση της τοπικής ανάπτυξης;

Πίνακας 23: Ο Δήμος Πειραιά έχει αναπτύξει ένα Σ.Ο.Α.Π. για βελτίωση της τοπικής ανάπτυξης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nai	73	62,4	62,4	62,4
	Oxi	44	37,6	37,6	100,0
	Total	117	100,0	100,0	

Γράφημα 15: Ο Δήμος Πειραιά έχει αναπτύξει ένα Σ.Ο.Α.Π. για βελτίωση της τοπικής ανάπτυξης

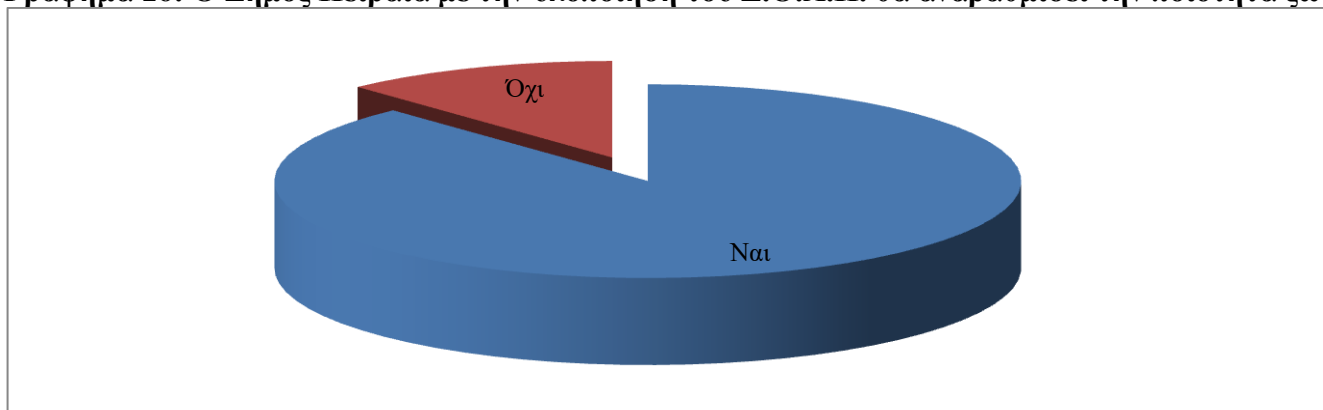
Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης ερώτησης δείχνουν, ότι το 62,4% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως ο Δήμος Πειραιά έχει αναπτύξει ένα Σ.Ο.Α.Π. που θα βοηθήσει στην βελτίωση της τοπικής ανάπτυξης, ενώ το 37,6% δεν το πιστεύει.

Ερώτηση 16^η: Ο Δήμος Πειραιά θεωρείτε, ότι με την υλοποίηση του Σ.Ο.Α.Π. θα αναβαθμίσει την ποιότητα ζωής των δημοτών;

Πίνακας 24: Ο Δήμος Πειραιά με την υλοποίηση του Σ.Ο.Α.Π. θα αναβαθμίσει την ποιότητα ζωής

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nai	103	88,0	88,0	88,0
	Oxi	14	12,0	12,0	100,0
	Total	117	100,0	100,0	

Γράφημα 16: Ο Δήμος Πειραιά με την υλοποίηση του Σ.Ο.Α.Π. θα αναβαθμίσει την ποιότητα ζωής

Η παρούσα ερώτηση καταδειχνει πως η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτηθέντων 88% θεωρούν, ότι με την εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου Σχεδίου Αστικής Παρέμβασης θα αναβαθμιστεί η ζωή των πολιτών ενώ μόλις το 12% δεν το θεωρεί εφικτό.

Ερώτηση 17^η: Τι θα αλλάζατε ή τι θα προσθέτατε εσείς στο Σ.Ο.Α.Π.;

Τα αποτελέσματα δείχνουν πως τα 32 άτομα απαντούν, ότι δεν θα άλλαζαν ή δεν θα πρόσθεταν τίποτα, γιατί το Σ.Ο.Α.Π. είναι ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα, τα 31 άτομα απαντούν, ότι δεν γνωρίζουν την απάντηση, τα 5 άτομα απαντούν, ότι θα πρέπει να προσθέσουν δράσεις για την βελτίωση της εκπαίδευσης (ίδρυση σχολικών κτηρίων και εκπαιδευτικού cluster, εκπαίδευση των δημοτών κ.ά.), τα 2 άτομα απαντούν, ότι θα πρέπει να προγραμματίσουν δράσεις που σχετίζονται με τον αθλητισμό (δημιουργία και αναβάθμιση αθλητικών εγκαταστάσεων) και τα υπόλοιπα άτομα (47 άτομα) προτείνουν διάφορες δράσεις (πχ. δράσεις για την περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική βιωσιμότητα του Πειραιά, την αναβάθμιση των βιομηχανικών υποδομών κ.ά.), που υπάρχουν ήδη στο σχέδιο, αλλά θα ήθελαν ο Δήμος να δώσει μεγαλύτερη έμφαση.

Ερώτηση 18^η: Τι προβλήματα θεωρείτε ότι θα ανακύψουν κατά την υλοποίηση των Ο.Χ.Ε.;

Από τα 117 άτομα, τα 37 άτομα δηλώνουν, ότι δεν γνωρίζουν τα προβλήματα που θα δημιουργηθούν κατά την υλοποίηση των Ο.Χ.Ε., ενώ άλλα 14 άτομα απαντούν, ότι δεν θα ανακύψουν προβλήματα. Τα προβλήματα, που καταγράφονται από τα υπόλοιπα άτομα (63 άτομα), είναι κατά σειρά προτεραιότητας τα ακόλουθα:

1. Γραφειοκρατία, η οποία θα καθυστερήσει την υλοποίηση των έργων (18 άτομα).
2. Αντιδράσεις των πολιτών και τοπικών επιχειρήσεων, λόγω των κυκλοφοριακών προβλημάτων, την ενόχληση τους από τα έργα κ.ά. (16 άτομα).
3. Έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού στον Δήμο, γιατί έχουν αυξηθεί οι συνταξιοδοτήσεις τα τελευταία χρόνια (9 άτομα).
4. Κακή διαχείριση των χρηματοδοτικών πόρων (6 άτομα).
5. Υπερκοστολόγηση των έργων (5 άτομα).
6. Πολιτικές σκοπιμότητες (4 άτομα).
7. Έλλειψη ρευστότητας για την υλοποίηση των έργων (3 άτομα).
8. Κακή συνεργασία μεταξύ του Δήμου και άλλων τοπικών φορέων (2 άτομα).

ΜΕΡΟΣ Β΄: Ποιοτική προσέγγιση- Συνεντεύξεις

5.3 Μεθοδολογία της ποιοτικής έρευνας

Ένα από τα βασικότερα εργαλεία της ποιοτικής έρευνας είναι η συνέντευξη. Ως συνέντευξη ορίζεται η αλληλεπίδραση και η επικοινωνία μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων, η οποία καθοδηγείται από τον ερευνητή με στόχο την απόσπαση πληροφοριών, που σχετίζονται με το αντικείμενο της έρευνας (Παρασκευοπούλου-Κόλλια, 2008: 3). Υπάρχουν τέσσερις κατηγορίες συνεντεύξεων, οι οποίες είναι η δομημένη συνέντευξη, η μη δομημένη συνέντευξη, η μη κατευθυντική συνέντευξη και η εστιασμένη συνέντευξη.

Η συνέντευξη, που χρησιμοποιήθηκε για την συλλογή των δεδομένων και των πληροφοριών, μπορεί να χαρακτηριστεί δομημένη. Στην δομημένη συνέντευξη, το περιεχόμενο και η διαδικασία είναι οργανωμένα από την αρχή. Η δομημένη συνέντευξη αποτελείται από ένα σύνολο προκαθορισμένων ερωτήσεων, αλλά δίνει

την δυνατότητα στον ερωτώμενο να κάνει μικρές τροποποιήσεις. Σε όλους τους συμμετέχοντες της έρευνας γίνονται ακριβώς οι ίδιες ερωτήσεις με την ίδια διατύπωση και την ίδια σειρά (Κωνσταντοπούλου, 2010: 66; Αγγελίδου, χ.χ.: 7).

Πραγματοποιήθηκαν 3 συνεντεύξεις (βλ. Παράρτημα VIII) με στελέχη, που εμπλέκονται στον σχεδιασμό των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά. Βασικό κριτήριο επιλογής των υπαλλήλων ήταν η θέση εργασίας τους στον Δήμο. Οι συνεντεύξεις καταγράφηκαν σε μαγνητοφώνακι και κρατήθηκαν γραπτές σημειώσεις από τις απαντήσεις. Οι συνεντεύξεις είχαν ως στόχο να δώσουν την δυνατότητα στους συμμετέχοντες να θίξουν ζητήματα και να αναπτύξουν τις απόψεις τους σχετικά με τις Ο.Χ.Ε. για την Β.Α.Α. του Δήμου Πειραιά.

5.4 Αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνας

Κατά την άποψη των ερωτηθέντων, οι Ο.Χ.Ε. είναι ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα με συγκεκριμένους στόχους και καθορισμένους πόρους. Οι Ο.Χ.Ε. στοχεύουν στην αντιμετώπιση των τοπικών προβλημάτων και στην ανάδειξη των αναπτυξιακών δυνατοτήτων μίας χωρικής ενότητας. Για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των Ο.Χ.Ε. είναι υπεύθυνοι οι Δήμοι. Ο κάθε Δήμος αναλαμβάνει για πρώτη φορά την υποχρέωση να δημιουργήσει το πρόγραμμά του, σύμφωνα με τις πραγματικές ανάγκες του, έτσι ώστε να επιτευχθεί η ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης και κατ' επέκταση η βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών. Με την υλοποίηση των Ο.Χ.Ε. αναμένονται καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με άλλα παλιότερα εργαλεία αστικών παρεμβάσεων.

Επίσης, οι ερωτώμενοι επισήμαιναν ότι ο Δήμος Πειραιά είναι ένας από τους Δήμους της Περιφέρειας Αττικής, που σχεδίασε και κατέθεσε μια ολοκληρωμένη και συγκροτημένη πρόταση για την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Η σύνταξη των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά για την Β.Α.Α. ξεκίνησε αρχές του 2015 και κράτησε περίπου δύο χρόνια. Σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση της στρατηγικής των Ο.Χ.Ε. έπαιξε η διαδικασία της διαβούλευσης. Ο Δήμος Πειραιά πραγματοποίησε εσωτερική και δημόσια διαβούλευση. Η δημόσια διαβούλευση απευθυνόταν στους τοπικούς φορείς και ενώσεις, την επιχειρηματική κοινότητα και τους δημότες, με σκοπό την συγκέντρωση απόψεων και προτάσεων έτσι ώστε η στρατηγική των Ο.Χ.Ε. να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες και δυνατότητες του Πειραιά. Ταυτόχρονα, ο Δήμος Πειραιά πραγματοποίησε την εσωτερική διαβούλευση με στελέχη και υπηρεσίες του Δήμου, ώστε να συμπεριληφθεί και η δική τους άποψη στην εκπόνηση της στρατηγικής για τον Πειραιά. Η διαβούλευση υλοποιήθηκε με έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα, καθώς επίσης έγιναν συναντήσεις και παρουσιάσεις. Έπειτα από την διαβούλευση δεν προέκυψαν σημαντικές αλλαγές στους άξονες προτεραιότητας των Ο.Χ.Ε.. Τον Σεπτέμβριο του 2016 παρουσιάστηκε η τελική πρόταση του Δήμου Πειραιά.

Σχετικά με την διαδικασία επιλογής, έγκρισης και χρηματοδότησης των Ο.Χ.Ε., οι ερωτώμενοι ετόνισαν ότι αρχικά η Ε.Υ.Δ.Ε.Π. της Αττικής κάλεσε τους Δήμους της Περιφέρειας Αττικής να υποβάλλουν τις προτάσεις τους για τις Ο.Χ.Ε.-Β.Α.Α.. Η επιλογή, η έγκριση και η χρηματοδότηση των Ο.Χ.Ε. έγινε στο πλαίσιο της ανταγωνιστικής διαδικασίας. Η ανταγωνιστική διαδικασία είναι ένας νέος και καλύτερος τρόπος επιλογής των Ο.Χ.Ε. σε σχέση με παλιότερες διαδικασίες, αφού οι πόροι δίνονται σε ποιοτικά και ολοκληρωμένα προγράμματα, τα οποία ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των πολιτών. Η αξιολόγηση των προτάσεων πραγματοποιήθηκε από την Διαχειριστική Αρχή του Π.Ε.Π. της Αττικής.

Η στρατηγική των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά αξιολογήθηκε με την υψηλότερη βαθμολογία στην πρώτη αξιολόγηση και διασφάλισε υψηλή χρηματοδότηση για την πόλη του Πειραιά.

Όσον αφορά στην εφαρμογή των Ο.Χ.Ε., ο Δήμος Πειραιά επιθυμεί την υλοποίηση ενός συνόλου έργων (δράσεις για την επιχειρηματικότητα, το περιβάλλον, τον κοινωνικό αποκλεισμό, την Έξυπνη πόλη, τον πολιτισμό κ.ά.) σε περιοχές, οι οποίες παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα ή συγκριτικά πλεονεκτήματα. Κύριος στόχος αυτών των παρεμβάσεων, είναι η ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας, καθώς και η βελτίωση της καθημερινότητας των δημοτών.

Επισήμαναν ότι κατά την υλοποίηση των έργων- δράσεων των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά μπορεί να ανακύψουν ορισμένα κρίσιμα ζητήματα, τα οποία είναι η έλλειψη εμπειρίας του προσωπικού στην διαδικασία σύνταξης σε σχέση με τις αυξημένες ανάγκες προγραμματισμού και διαχείρισης, η ανεπαρκής στελέχωση του Δήμου τόσο σε επίπεδο αριθμού στελεχών όσο και σε επίπεδο ειδικών γνώσεων και δεξιοτήτων, η έλλειψη υποδομών και εξοπλισμών για την διαχείριση των δράσεων, η αξιοποίηση των πόρων σε πραγματικά και ουσιαστικά έργα και όχι έργα βιτρίνας, η τεράστια και ανυπέρβλητη γραφειοκρατία και οι αντιδράσεις των πολιτών.

ΜΕΡΟΣ Γ΄: Συμπεράσματα για τις Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά

Από την ποσοτική έρευνα προέκυψε, ότι οι υπάλληλοι του Δήμου Πειραιά έχουν ενημερωθεί κυρίως, μέσω του διαδικτύου και συγκεκριμένα από την ιστοσελίδα του Δήμου Πειραιά, για την ουσία και το περιεχόμενο των Ο.Χ.Ε., παρόλο που η θέση εργασίας τους στον Δήμο δεν σχετίζεται με τις Ο.Χ.Ε.. Οι υπάλληλοι υποστηρίζουν, ότι οι Ο.Χ.Ε. είναι ένα εργαλείο, το οποίο θα βοηθήσει τους Δήμους να αξιοποιήσουν και να αναδείξουν τις δυνατότητες τους, καθώς και να επιλύσουν αποτελεσματικότερα και καλύτερα τα τοπικά προβλήματα τους.

Οι υπάλληλοι του Δήμου είναι απόλυτα ικανοποιημένοι με τις παρεμβάσεις, που έχει προγραμματίσει ο Δήμος Πειραιά να γίνουν στην πρώτη περιοχή (Πειραιϊκή Χερσόνησος, Κέντρο πόλης- Καστέλα, Μυρτιδιώτισσα- Νέο Φάληρο), αφού πάνω από 70% συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα με όλες αυτές τις παρεμβάσεις. Το ίδιο ικανοποιημένοι είναι και με τις παρεμβάσεις που θα πραγματοποιηθούν στην δεύτερη περιοχή (Μυρτιδιώτισσα- Νέο Φάληρο, Παλιά Κοκκινιά- Καμίνια, Ταμπούρια). Οι υπάλληλοι θεωρούν, ότι όλες οι παρεμβάσεις των Ο.Χ.Ε. είναι σημαντικές και απαραίτητες για την ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης, αλλά επιθυμούν να δοθεί περισσότερη έμφαση στην επιχειρηματικότητα και στην απασχόληση.

Οι Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά βασιστήκαν στο Σ.Ο.Α.Π. Πειραιά. Το Σ.Ο.Α.Π. Πειραιά είναι ένα ολοκληρωμένο σχέδιο, το οποίο στοχεύει κυρίως στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών και λιγότερο στην ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης, σύμφωνα με την άποψη των υπαλλήλων του Δήμου.

Από την ποιοτική έρευνα προέκυψε ότι οι Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά είναι ένα συγκροτημένο και ολοκληρωμένο πρόγραμμα. Για τον σχεδιασμό της πρότασης του Δήμου Πειραιά ήταν σημαντική και απαραίτητη η διαδικασία της διαβούλευσης, στην οποία συμμετείχαν οι υπηρεσίες του Δήμου, τοπικοί φορείς, τοπικές επιχειρήσεις, κοινωνικές ομάδες και πολίτες με σκοπό την διαμόρφωση της καλύτερης, αποτελεσματικότερης και ολοκληρωμένης πρότασης. Η διαβούλευση υλοποιήθηκε με έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα, καθώς επίσης πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις και παρουσιάσεις. Έπειτα, οι Δήμοι της Περιφέρειας Αττικής υπέβαλαν τις προτάσεις

τους, μετά από την πρόσκληση, που δημοσίευσε η Ε.Υ.Δ.Ε.Π. της Αττικής. Η επιλογή, η έγκριση και η χρηματοδότηση των Ο.Χ.Ε. έγινε στο πλαίσιο της ανταγωνιστικής διαδικασίας. Με αυτή την διαδικασία επιδιώκεται η επιλογή και χρηματοδότηση ποιοτικών και ολοκληρωμένων προγραμμάτων με παρεμβάσεις, που ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των πολιτών. Η αξιολόγηση των προτάσεων έγινε από την Διαχειριστική Αρχή του Π.Ε.Π. της Αττικής. Οι Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά αξιολογήθηκαν με την υψηλότερη βαθμολογία στην πρώτη αξιολόγηση και διασφαλίστηκε υψηλή χρηματοδότηση για την πόλη του Πειραιά.

Στην ποσοτική και ποιοτική έρευνα καταγράφηκαν διάφορα προβλήματα, που θεωρούν οι υπάλληλοι και τα στελέχη του Δήμου, ότι θα ανακύψουν κατά την υλοποίηση των έργων των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά. Τα κρίσιμα προβλήματα είναι οι αντιδράσεις των πολιτών και τοπικών επιχειρήσεων, η γραφειοκρατία, η έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού στον Δήμο, η έλλειψη υποδομών και εξοπλισμών για την διαχείριση των δράσεων, η κακή συνεργασία μεταξύ του Δήμου και άλλων τοπικών φορέων, η κακή διαχείριση των χρηματοδοτικών πόρων, οι πολιτικές σκοπιμότητες και η υπερκοστολόγηση των έργων. Στα προβλήματα αυτά, έρχονται να δώσουν διέξοδο το Κράτος, η Περιφέρεια Αττικής και ο ίδιος ο Δήμος.

Το Κράτος, στην προσπάθειά του να διασφαλίσει την διαφάνεια και να ελαχιστοποιήσει την διαπλοκή, δημιούργησε τεράστια και ανυπέρβλητη γραφειοκρατία, αλλά αυτή έχει αρνητικά αποτελέσματα στην υλοποίηση των παρεμβάσεων όλων των προγραμμάτων. Οπότε η πολιτεία θα πρέπει να απλοποιήσει τις διαγωνιστικές και οικονομικές διαδικασίες, καθώς και τις διαδικασίες ελέγχου και εγκρίσεων από άλλες αρμόδιες υπηρεσίες (Αρχαιολογική Υπηρεσία, Πολεοδομία κ.ά.). Για να επιτευχθεί το αποτέλεσμα αυτό θα πρέπει να εξετάζεται η κάθε περίπτωση ξεχωριστά.

Επιπλέον, το Κράτος έχει απαγορεύσει την πρόσληψη μόνιμου προσωπικού στις δημόσιες υπηρεσίες, λόγω της οικονομικής κρίσης. Επομένως, για να μπορέσει να αντιμετωπίσει την υποστελέχωση του Δήμου Πειραιά, θα πρέπει να δώσει στον Δήμο την δυνατότητα να προσλαμβάνει νέο και καταρτισμένο προσωπικό με συμβάσεις μίσθωσης έργου. Δηλαδή, ο Δήμος θα προσλαμβάνει εξειδικευμένο προσωπικό για την μελέτη και την υλοποίηση ενός έργου και όταν το έργο ολοκληρωθεί τότε θα λήγει και η σύμβαση τους. Αυτό θα έχει και ως αποτέλεσμα την αύξηση των θέσεων απασχόλησης και την ενεργοποίηση του εργατικού δυναμικού που βρίσκεται σε αδράνεια τα τελευταία χρόνια.

Οι Ο.Χ.Ε. είναι κάτι καινούριο για τον Δήμο Πειραιά, και για τον λόγο αυτό παρατηρείται έλλειψη εμπειρίας του ήδη υπάρχοντος προσωπικού καθώς και του νέου προσωπικού που θα συμμετάσχει στην μελέτη και στην υλοποίηση του προγράμματος. Συνεπώς, η Περιφέρεια Αττικής σε συνεργασία με τους Δήμους της, θα πρέπει να διοργανώνουν διάφορα υποχρεωτικά σεμινάρια- συνέδρια με σκοπό την ενημέρωση και την εκπαίδευση του προσωπικού. Επίσης η Περιφέρεια θα πρέπει να δημιουργήσει έναν μηχανισμό εποπτείας και διαφάνειας, ο οποίος θα εποπτεύει αν οι Δήμοι της Περιφέρειας αξιοποιούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό τους χρηματοδοτικούς πόρους, που έχουν λάβει για την υλοποίηση των ολοκληρωμένων δράσεων.

Τέλος, ο Δήμος πρέπει να διαχειριστεί και να αντιμετωπίσει τις αντιδράσεις των πολιτών τους. Για να μπορέσει να δοθεί διέξοδο σε αυτό το πρόβλημα θα πρέπει ο Δήμος να ενημερώνει καλύτερα τους πολίτες του. Η ενημέρωση μπορεί να γίνει είτε μέσω της διαβούλευσης είτε μέσω του ανοιχτού διαλόγου. Για παράδειγμα ο ανοιχτός διάλογος μπορεί να είναι ένα κείμενο που θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Δήμου

και θα ζητά την άποψη των πολιτών ή μια εκδήλωση που θα διοργανώσει ο Δήμος για να ενημερώσει τους πολίτες με το τι πρόκειται να πραγματοποιηθεί στον Δήμο το επόμενο χρονικό διάστημα και πως αυτό θα βελτιώσει την ποιότητα ζωής τους μετά την υλοποίηση του προγράμματος.

Οι Ο.Χ.Ε. είναι ένα επιχειρησιακό και χρηματοδοτικό εργαλείο, που συμβάλλει τόσο στην ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης, όσο και στην βελτίωση της λειτουργίας και του ρόλου του Δήμου Πειραιά. Ανάμεσα στις Ο.Χ.Ε. και στον Δήμο Πειραιά αναπτύσσεται μια σχέση αλληλεπίδρασης και αλληλοβοήθειας. Οι Ο.Χ.Ε. δίνουν για πρώτη φορά την δυνατότητα στον Δήμο Πειραιά να διαμορφώσει και να υλοποιήσει ένα ολοκληρωμένο και συγκροτημένο πρόγραμμα, το οποίο θα ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες της πόλης του Πειραιά. Οπότε, με τον προγραμματισμό και την εφαρμογή των Ο.Χ.Ε. ενισχύεται ο αναπτυξιακός και κοινωνικός ρόλος του Δήμου Πειραιά, καθώς επίσης βελτιώνεται και η ικανότητα δράσης του Δήμου. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας, την βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών του, την προστασία του περιβάλλοντος και την κάλυψη των αναγκών για κοινωνικές υπηρεσίες.

Ο Δήμος Πειραιά, μέσω των Ο.Χ.Ε., θα διαχειριστεί αποδοτικότερα και αποτελεσματικότερα τους ευρωπαϊκούς πόρους, που λαμβάνει. Βέβαια ο Δήμος Πειραιά αξιοποιεί και άλλους πόρους, πέρα από το Ε.Σ.Π.Α., οι οποίοι προέρχονται από το Πράσινο Ταμείο, το Εθνικό Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων, τις χρηματοδοτήσεις της Περιφέρειας και του Υπουργείου Εσωτερικών, καθώς και τις χρηματοδοτήσεις, που δέχεται απευθείας από την Ε.Ε.. Οι πόροι αυτοί είναι μη επαρκείς σε σχέση με τις ανάγκες του Δήμου. Για τον λόγο αυτό, ο Δήμος θα πρέπει να εκπαιδευτεί στην αναζήτηση περισσότερων χρηματοδοτήσεων από διάφορα αλλά προγράμματα, τα οποία θα χρηματοδοτούνται από την Ε.Ε., το Κράτος ή την Περιφέρεια Αττικής. Ακόμη, ο Δήμος θα πρέπει να χρησιμοποιεί όλα τα διαθέσιμα εργαλεία (κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων μέσω Σ.Δ.Ι.Τ., επενδυτικές πρωτοβουλίες κ.ά.) με σκοπό την καλύτερη αντιμετώπιση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων του Δήμου.

Με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των Ο.Χ.Ε. καλλιεργείται η συνεργασία και δικτύωση μεταξύ των φορέων της Περιφέρειας Αττικής και του Δήμου Πειραιά. Για να επιτευχθεί η καλύτερη και αποτελεσματικότερη συνεργασία αυτών των φορέων θα πρέπει οι περιφερειακές και τοπικές αρχές να αφήσουν στην άκρη οποιαδήποτε πολιτική διαμάχη κι αν έχουν. Επίσης ο Δήμος Πειραιά, μέσω της διαβούλευσης, κατάφερε να επικοινωνήσει και να συνεργαστεί με τους τοπικούς φορείς, τις τοπικές επιχειρήσεις και τους δημότες. Η συνεχής ενημέρωση του Δήμου δείχνει την ετοιμότητα και την θέληση του να διαμορφώσει ένα ολοκληρωμένο και αποτελεσματικό πρόγραμμα, το οποίο θα ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας.

Εν κατακλείδι, οι Ο.Χ.Ε. παρουσιάζουν αναλυτικά τους στόχους του Δήμου Πειραιά και σε συνδυασμό με την δυνατότητα παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος, αναπτύσσεται ένα κλίμα εμπιστοσύνης ανάμεσα στους δημότες και στις τοπικές αρχές. Επομένως, με την επιτυχή εφαρμογή των Ο.Χ.Ε. θα ενισχυθεί και θα βελτιωθεί η λειτουργία του Δήμου Πειραιά.

Αντί Επιλόγου

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι η άσκηση δημόσιας εξουσίας από τοπικά όργανα εντός ορισμένου χώρου. Έχει πολιτικό, διοικητικό και αναπτυξιακό ρόλο. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση οργανώνεται σε δύο βαθμούς, οι οποίοι είναι οι Ο.Τ.Α. α' βαθμού και οι Ο.Τ.Α. β' βαθμού. Στους Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού ανήκει η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση α' βαθμού, λόγω της αρχής επικουρικότητας και του τεκμηρίου εγγύτητας, καλείται να δώσει διέξοδο σε μια σειρά προκλήσεων, οι οποίες αφορούν την αναβάθμιση και προσαρμογή των δικτύων και υλικοτεχνικών υποδομών, την προστασία του περιβάλλοντος, την βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών, την κάλυψη των αναγκών για κοινωνικές υπηρεσίες (υγεία και εκπαίδευση κ.ά.) και την αύξηση της δημογραφικής γήρανσης.

Όμως οι Δήμοι επηρεάστηκαν από την οικονομική κρίση. Από το 2009 έως το 2013 σημειώθηκε μεγάλη μείωση των κρατικών επιχορηγήσεων και αύξηση του λειτουργικού τους κόστους, γιατί στους Δήμους μεταφέρθηκαν νέες αρμοδιότητες χωρίς να δοθούν επιπλέον πόροι. Έπειτα την εφαρμογή του Προγράμματος Καλλικράτη, οι Δήμοι και οι δημοτικοί φορείς τους έχασαν θέσεις εργασίας, κυρίως λόγω των συνταξιοδοτήσεων και των απολύσεων, που έγιναν. Παρά την δύσκολη οικονομική κατάσταση, οι Δήμοι κατάφεραν με διάφορες πρωτοβουλίες, να επιβιώσουν. Μια τέτοια διέξοδο αποτελεί και το Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020.

Το νέο Ε.Σ.Π.Α. είναι ένα στρατηγικό σχέδιο, που έχει σύνθετες τεχνικές, επιστημονικές και διοικητικές απαιτήσεις. Για τον λόγο αυτό και σε συνδυασμό με το Πρόγραμμα Καλλικράτη, ο ρόλος των Περιφερειών και των Δήμων επαναπροσδιορίστηκε. Οι Περιφέρειες αναλαμβάνουν έναν αποφασιστικό ρόλο στο σχεδιασμό των πολιτικών για την ανάπτυξη και την απασχόληση μέσα από τα Π.Ε.Π., που διαχειρίζονται, καθώς επίσης εκδίδουν προσκλήσεις, που θα βοηθήσουν στην αξιοποίηση των νέων χρηματοδοτικών εργαλείων. Ο ρόλος των Δήμων γίνεται σημαντικότερος τόσο στον σχεδιασμό, όσο και στην υλοποίηση της στρατηγικής των χρηματοδοτικών εργαλείων. Οι Δήμοι καλούνται να συνεργαστούν με τους τοπικούς φορείς, τις τοπικές κοινωνικές ομάδες, τον ιδιωτικό τομέα και τους πολίτες για την προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση κάθε αναπτυξιακού σχεδίου, που έχει επιλέξει ο Δήμος. Ακόμη, οι Δήμοι θα πρέπει να ενημερώσουν τους εταίρους, να συντονίσουν το διάλογο μεταξύ όλων των μερών και να διευκολύνουν τις συνεργασίες και τις συμφωνίες.

Στη νέα προγραμματική περίοδο εντοπίζονται τρία βασικά στοιχεία, τα οποία είναι η εταιρική σχέση, η διαβούλευση και τα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία. Τα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία, που έχουν στην διάθεση τους, οι Περιφέρειες και οι Δήμοι, είναι το Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ., η Β.Α.Α. και οι Ο.Χ.Ε.. Οι Ο.Χ.Ε. είναι ένα επιχειρησιακό και χρηματοδοτικό εργαλείο, που στοχεύει είτε στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των τοπικών προβλημάτων μιας χωρικής ενότητας, είτε στην ανάδειξη των αναπτυξιακών και ανταγωνιστικών δυνατοτήτων της. Οι Ο.Χ.Ε. μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τα ταμεία Ε.Κ.Τ., Ε.Τ.Π.Α. και Ταμείο Συνοχής, μέσω συνδυασμένων επενδύσεων από διαφορετικούς θεματικούς στόχους ενός ή περισσοτέρων Ε.Π. (Περιφερειακά και Τομεακά). Ορισμένες παρεμβάσεις μπορούν να χρηματοδοτηθούν από συγκεκριμένα μέτρα του Ε.Γ.Τ.Α.Α. και του Ε.Τ.Θ.Α..

Για τον προγραμματισμό και την υλοποίηση των Ο.Χ.Ε. είναι υπεύθυνοι οι Δήμοι. Είναι η πρώτη φορά, που οι Δήμοι έχουν την ευθύνη δημιουργίας τέτοιων ολοκληρωμένων προγραμμάτων. Ο κάθε Δήμος καταρτίζει την προγραμματική βάση, το περιεχόμενο, το Σχέδιο Δράσης και τον προϋπολογισμό της στρατηγικής των

Ο.Χ.Ε.. Στο πλαίσιο της διαδικασίας σχεδιασμού είναι βασική και αναγκαία η διαδικασία της διαβούλευσης. Η διαβούλευση είναι διαρκή και διαδραστική διαδικασία συμμετοχής των τοπικών θεσμών, φορέων και κοινωνικών ομάδων με σκοπό την διαμόρφωση της καλύτερης και ολοκληρωμένης πρότασης των Ο.Χ.Ε., η οποία θα ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες ή δυνατότητες του Δήμου. Στην διαβούλευση πρέπει να συμμετάσχουν όσο τον δυνατόν περισσότεροι πολίτες, ώστε να επιτευχθούν καλύτερα αποτελέσματα. Οι Δήμοι έχουν στην διαθεσή τους διάφορα εργαλεία διαβούλευσης (θεματικές ημερίδες, ερωτηματολόγια, οι συναντήσεις με φορείς και κατοίκους κ.ά.). Η διαδικασία του σχεδιασμού ολοκληρώνεται με την παρουσίαση της τελικής πρότασης. Τέλος, η Ε.Υ.Δ.Ε.Π. της Περιφέρειας καλεί τους Δήμους της να καταθέσουν τις τελικές προτάσεις τους, με σκοπό να αξιολογηθούν. Η αξιολόγηση και κατ' επέκταση η επιλογή των Ο.Χ.Ε. πραγματοποιείται μέσα από διάφορα κριτήρια, που συντάσσει η Διαχειριστική Αρχή. Η επιλογή γίνεται είτε με ανταγωνιστική διαδικασία είτε με απευθείας ανάθεση.

Με την υλοποίηση των Ο.Χ.Ε., οι Δήμοι επιδιώκουν την προώθηση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας με στόχο την αύξηση της απασχόλησης, την διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και την διατήρηση των πόρων, την παραγωγική ανασύνταξη σε περιοχές, που παρουσιάζουν εκτεταμένη αποδιάρθρωση των τοπικών και περιφερειακών παραγωγικών συστημάτων, την εξισορρόπηση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και της μονοκεντρικότητας του ελληνικού οικονομικού και κοινωνικού χώρου, την καταπολέμηση της ανοργάνωτης αστικής διάχυσης, την αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων, την προώθηση της προσαρμογής στις κλιματικές αλλαγές και την βελτίωση του φυσικού και δομημένου αστικού περιβάλλοντος.

Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι θα πρέπει οι Δήμοι να υλοποιήσουν όλες τις δράσεις, που έχουν προγραμματίσει για την περίοδο 2014-2020. Όμως, κατά την υλοποίηση των έργων μπορεί να ανακύψουν διάφορα προβλήματα (γραφειοκρατία, αντιδράσεις των πολιτών και τοπικών επιχειρήσεων, έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού στους Δήμους, κακή διαχείριση των χρηματοδοτικών πόρων κ.ά.), τα οποία θα καθυστερήσουν ή θα σταματήσουν οριστικά την πραγμάτωση των έργων. Τα προβλήματα αυτά πρέπει να αντιμετωπιστούν είτε από το Κράτος, είτε από τις Περιφέρειες ή από τους ίδιους τους Δήμους.

Με την επιτυχή εφαρμογή των Ο.Χ.Ε. δεν ενισχύεται μόνο η τοπική ανάπτυξη μιας χωρικής ενότητας, αλλά αναπτύσσεται και η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Το εργαλείο των Ο.Χ.Ε. συμβάλλει στην ενίσχυση του αναπτυξιακού και κοινωνικού ρόλου των Δήμων, στην βελτίωση της ικανότητας δράσης τους, στην αποτελεσματικότερη αξιοποίηση και διαχείριση των χρηματοδοτικών πόρων τους, στην καλύτερη δικτύωση και συνεργασία των τοπικών αρχών με τις περιφερειακές αρχές, τις τοπικές επιχειρήσεις και τους δημότες, καθώς και στην ανάπτυξη ενός κλίματος εμπιστοσύνης ανάμεσα στους δημότες και στους Ο.Τ.Α.. Η αποτυχημένη υλοποίηση των Ο.Χ.Ε. θα έχει δυσάρεστες συνέπειες για την χώρα μας, τους Ο.Τ.Α. και τους πολίτες.

Βιβλιογραφία

1. Ελληνική βιβλιογραφία

- Αθανασόπουλος, Κ., (2007). Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Τόμος Α, Αθήνα, σελ. 47.
- Γενική Εγκυκλοπαίδεια Σύγχρονων Γνώσεων, (1990). ΥΔΡΙΑ- CAMBRIDGE- ΗΛΙΟΣ. Εκδόσεις Τέσσερα Έψιλον, Αθήνα, Τόμος 9^{ος}, σελ. 3128.
- Δεληθέου, Β., (2007). Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους, Μέρος Α', Αθήνα, σελ. 68.
- Δεληθέου, Β., (2008). Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους, Μέρος Β', Αθήνα, σελ. 27.
- Δεληθέου, Β., (2008). Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Μέρος Α', Αθήνα, σελ. 34.
- Δεληθέου, Β., Δούρου, Δ. & Σταυρακάκη Ε., (2017). Η εξέλιξη των ειδικότερων ρυθμίσεων περί Περιφερειακής Ανάπτυξης στην Ελλάδα κατά τα τελευταία 35 χρόνια. Δεδομένα, Προβλήματα και Προοπτικές, Αθήνα, σελ.45.
- Κυβέλου, Σ., (2016). Θαλάσσια χωρικά ζητήματα: Θαλάσσια διάσταση της εδαφικής συνοχής - Θαλάσσια χωροταξία - Βιώσιμη γαλάζια ανάπτυξη. Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, σελ. 84.
- Παπαδασκολόπουλος, Α. & Χριστοφάκης Μ., (2009). Περιφερειακός Προγραμματισμός. Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα, σελ. 67.
- Παπαδασκολόπουλος, Α. & Χριστοφάκης Μ., (2016). Περιφερειακός Προγραμματισμός και Αναπτυξιακός Σχεδιασμός. Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα, σελ. 308.
- Πετράκος, Γ. & Ψυχάρης, Ι., (2016). Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα. Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, σελ. 458.

2. Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Cohen, L. & Manion, L., (1997). Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας, Μητσοπούλου, Χ. & Φιλοπούλου, Μ. (μτφρ.), Αθήνα, εκδόσεις Έκφραση.
- Delitheou V. & Georgakopoulou, S., (2017). The contribution of tourism to local development: the case of the island of Santorini, Journal of tourism research, Volume 17, p. 174.
- Delitheou, V. & Maraki, M., (2011). E- Local Government: Exploring citizens' attitude towards electronic municipal services, Lambert Academic Publishing (LAP), p. 34.
- European Union Committee, (2005). Future Financing of the European Union, The Stationery Office Limited, London, p. 14.

3. Ευρωπαϊκή και ελληνική νομοθεσία

- Κανονισμός (Ε.Ε.) αριθμός 1303/17 Δεκεμβρίου 2013, σελ. 341.
- Νόμος 1435/2016 (Φ.Ε.Κ. Β 1839/22 Ιουνίου 2016), σελ. 20881.
- Νόμος 3852/2010 (Φ.Ε.Κ. Α 87/7 Ιουνίου 2010), σελ. 1786.
- Νόμος 4314/2014 (Φ.Ε.Κ. Α 265/23 Δεκεμβρίου 2014), σελ. 8077.

4. Δημόσια έγγραφα

- PLAS A.E., (2015). Σύμβουλος υποστήριξης για τον προσδιορισμό της στρατηγικής της Περιφέρειας Πελοποννήσου σε σχέση με τις δράσεις Χωρικής Ανάπτυξης,

- στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Πελοποννήσου 2014-2020. Αθήνα, σελ. 11.
- Αναπτυξιακή Δωδεκανήσου ΑΕ ΟΤΑ, 2016, Οδηγός Κοινοτικών Προγραμμάτων 2014-2020, Ρόδος, σελ. 37.
- Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (Γ.Γ.Ε.Τ.), (2015). Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020. Αθήνα, σελ. 5.
- Γραμματεία Περιφερειακού Συμβουλίου Αττικής, (2017). Απόφαση υπ' αριθ.71/2017, Αθήνα, σελ. 5.
- Δήμος Πειραιά (2015), Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2015-2019, Α΄ Φάση Στρατηγικού Σχεδιασμού, σελ. 28 & 43.
- Δήμος Πειραιά, (2016). Σχέδιο Δράσης Αειφόρου Ενέργειας του Δήμου Πειραιά, σελ. 36 & 39.
- Δήμος Πειραιά, (2016). Κείμενο διαβούλευσης για την στρατηγική των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά, Αθήνα, σελ. 7 & 41.
- Διεύθυνση Καθαριότητας και Ανακύκλωσης του Δήμου Πειραιά, (2015). Συνοπτικό Σχέδιο Αποκεντρωμένης Διαχείρισης Αποβλήτων Δήμου Πειραιά, σελ. 11.
- Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ανάπτυξης, (2015). Στρατηγική του Δήμου Πειραιά και Αναπτυξιακές Προτεραιότητες, Αθήνα, σελ. 3 & 19.
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Υ.Δ.Ε.Π), (2017). Πίνακας κατάταξης προτάσεων Ο.Χ.Ε.- Β.Α.Α στο πλαίσιο της 715/24-02-2017. Πρόσκλησης της Ε.Υ.Δ.Ε.Π. Περιφέρειας Αττικής, Αθήνα, σελ. 2.
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Υ.Δ.Ε.Π) Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, (2016). Οδηγός Υποβολής και Κριτήρια Αξιολόγησης Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (Στρατηγικές Β.Α.Α.) στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης 2014 – 2020. Κομοτηνή, σελ. 28.
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Υ.Δ.Ε.Π) Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, (2016). Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση πολιτιστικής διαδρομής Εγνατίας Οδού (Τελικό παραδοτέο). Κομοτηνή, σελ. 8.
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Υ.Δ.Ε.Π) Περιφέρειας Αττικής, (2017). Οδηγός Εφαρμογής: Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης στο Ε.Π. Αττικής 2014-2020. Φεβρουάριος, σελ. 62 & 64.
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Υ.Δ.Ε.Π) Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, (2016). Πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων στις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις – Ο.Χ.Ε. για άλλες στρατηγικές στο πλαίσιο του Ε.Π. «Βόρειο Αιγαίο 2014-2020». Μυτιλήνη, σελ. 3.
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Υ.Δ.Ε.Π) Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, (2016). Μελέτη για την εφαρμογή Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.) για άλλες χωρικές στρατηγικές για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτική Ελλάδα 2014-2020. Περιοχή Αρχαίας Ολυμπίας. Πάτρα, σελ. 5.
- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Υ.Δ.Ε.Π) Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, (χ.χ). Σύνοψη οδηγού για το σχεδιασμό και την υποβολή στρατηγικής αστικής ανάπτυξης. Θεσσαλονίκη, σελ. 5.

- Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.), 2015. Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020 και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Οι δυνατότητες ένταξης έργων και δράσεων της Τ.Α. στα Επιχειρησιακά Προγράμματα. Αθήνα, σελ. 24.
- Εταιρεία Ανάπτυξης και Τουριστικής Προβολής Αθηνών (Ε.Α.Τ.Α.), (2014). Ολοκληρωμένο Σχέδιο Αστικής και Κοινωνικής Αναζωογόνησης και Ανάπτυξης του Δήμου Αθηναίων, στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 με αξιολόγηση του εργαλείου της «Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης». Αθήνα, σελ. 14.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2015). Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και επενδυτικά Ταμεία 2014-2020: Επίσημα κείμενα και σχόλια. Βρυξέλλες, σελ. 15.
- Περιφερειακό Συμβούλιο Δυτικής Ελλάδας, (2016). Έγκριση Συμφώνου Συνεργασίας μεταξύ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και των Δήμων Πύργου και Αρχαίας Ολυμπίας για την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (Ο.Χ.Ε.) για άλλες χωρικές στρατηγικές στην ευρύτερη περιοχή του Άξονα Κατακόλου – Αρχαίας Ολυμπίας. Πάτρα, σελ. 5.
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠ.Α.Α.Τ.), (2016). Πρόκληση υποβολής προτάσεων για την επιλογή στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων. Αθήνα, σελ. 7.
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠ.Α.Α.Τ.), (χ.χ.). Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας 2014-2020. Αθήνα, σελ. 2.
- Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (ΥΠ.ΑΝ.Α), (2014). 3^η Εγκύκλιος: Για την κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Αθήνα, σελ. 7.
- Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (ΥΠ.ΑΝ.Α), (2014). Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 (Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης-Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020). Αθήνα, σελ. 168.
- Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας (ΥΠ.Α.Α.Ν.), (2012). 1^η Εγκύκλιος: Σχεδιασμός και κατάρτιση αναπτυξιακού προγραμματισμού περιόδου 2014-2020. Αθήνα, σελ. 13.
- Υπουργείο Εσωτερικών, (2012). Η δομή και η λειτουργία της Τοπικής και Περιφερειακής Δημοκρατίας στην Ελλάδα. Αθήνα, σελ. 8.
- Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού (ΥΠ.ΟΙ.ΑΝ.), (2015). Εγκύκλιος σχεδιασμού, υλοποίησης και παρακολούθησης των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων ως εργαλείων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Αθήνα, σελ. 17.
- Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (ΥΠ.ΟΙ.Ο.), (2007). Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013. Αθήνα, σελ. 40.

5. Άρθρα- μελέτες

- Δεληθέου, Β. & Γεωργακοπούλου, Σ., (2016). Βιώσιμη γεωργική παραγωγή και τοπική ανάπτυξη, Κείμενο Επιστημονικών Εισηγήσεων του 4^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου του Εργαστήριου Επιχειρησιακών Ερευνών του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών, Βόλος, σελ. 500.
- Δεληθέου, Β., Γεωργακοπούλου, Σ. & Ψάλτη, Κ., (2016). Ιαματικός Τουρισμός και Τοπική Ανάπτυξη. Παραγωγική ανασυγκρότηση και περιφερειακή ανάπτυξη, Κείμενα Επιστημονικών Εισηγήσεων του 14^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου του Ελληνικού τμήματος της Ευρωπαϊκής και Διεθνούς Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης (RSAI, ERSA), σελ. 3.

- Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Πειραιά (Ε.Β.Ε.Π.), (χ.χ.). Μελέτη αναγνώρισης αναγκών της τοπικής αγοράς εργασίας -Δήμος Πειραιά, σελ. 12.
- Κυβέλου, Σ., (2017). Αν οι δήμαρχοι κυβερνούσαν τον κόσμο ; Τοποκεντρικές πολιτικές και τάσεις στον αστικό σχεδιασμό, Ομιλία στο Money Show, Αθήνα, σελ. 3.
- Παρασκευοπούλου-Κόλλια, Ε.-Α., (2008). Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις, *Open Education - The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, Volume 4, Number 1, σελ. 3.
- Χλέπας, Ν.-Κ., (2014). Δομή και λειτουργία των Δήμων στην Ελλάδα: Μία επισκόπηση της Ελληνογερμανικής Συνέλευσης, Βερολίνο, σελ. 4.
- Ψυχάρης, Ι., (2004). Περιφερειακή πολιτική και περιφερειακά προγράμματα των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης της Ελλάδας: Αποτίμηση και προοπτικές. Αειχώρος «Κείμενα πολεοδομίας, χωροταξίας και ανάπτυξης», Τόμος 3, σελ. 57-58.
- Ψυχάρης, Ι. & Σιμάτου, Ε., (2003). Η οργάνωση της δημόσιας διοίκησης σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο στην Ελλάδα. Σειρά ερευνητικών εργασιών, 9 (29), σελ. 648
6. Διπλωματικές- πτυχιακές εργασίες
- Αργύρη, Β., (2014). Επιπτώσεις και αλλαγές από την επέκταση των Μέσων Σταθερής Τροχιάς στον Πειραιά. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα, σελ.10.
- Γιανναράκης, Σ., (2017). Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις ως ευκαιρία ανάπτυξης για την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, Αθήνα, σελ. 5.
- Γιαννούση, Θ., (2016). Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Τοπική Ανάπτυξη. Πρόκληση για την ορθή και αποτελεσματική χρήση του χωρικού εργαλείου της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος, σελ. 22.
- Γκουμπανιτσά, Μ., (2010). Οι Επιπτώσεις των Διαρθρωτικών Πολιτικών της Ε.Ε. στην Ελληνική Οικονομία. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, σελ. 16.
- Δέτση, Μ.-Ε., (2015). Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, πολιτικές & στρατηγική της Συμπαγούς Πόλεως. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, σελ. 11.
- Δρακοπούλου, Α., (2013). City Branding & Marketing: Η περίπτωση του Πειραιά. Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, σελ. 22.
- Ευαγγέλου, Κ., (2007). Συγκριτική αξιολόγηση τελικών δικαιούχων ΟΤΑ κατά την Γ΄ Προγραμματική Περίοδο και οι απαιτήσεις των τελικών δικαιούχων Δ΄ Προγραμματική Περίοδο. Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης, Αθήνα, σελ. 10.
- Ζούντσα, Σ., (2012). Οι νέες χρηματοδοτικές πρωτοβουλίες της Ε.Ε.: τα τέσσερα J και οι δυνατότητες αξιοποίησής τους στην Ελλάδα. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, σελ. 10.
- Καραϊσκος, Δ., (2009). Αστικό παρατηρητήριο Δήμος Πειραιά- Αγίας Σοφίας. Τεχνικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά, Αθήνα, σελ. 3.
- Καστανιάς, Σ., (2006). Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης- Θεσμός Ανάπτυξης της Οικονομίας: Συγκριτική αποτίμηση των Κ.Π.Σ. στην Ελλάδα (1978-2006) και αξιολόγηση της πορείας υλοποίησης του Γ΄ Κ.Π.Σ. με την βοήθεια Στατιστικών Μοντέλων. Προοπτικές 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου. Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης, Αθήνα, σελ. 39.

- Κοντοστάθης, Χ., (2015). Αστική Ανάπλαση και Αναγέννηση Βιομηχανικών Περιοχών. Η περίπτωση της περιοχής Λεύκα του Δήμου Πειραιά. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα, σελ. 77.
- Κωνσταντοπούλου, Γ., (2010). Η συμβολή της μετασχηματίζουσας και της τοποθετημένης μάθησης στην ιατρική εκπαίδευση. Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα, σελ. 66.
- Μπούτλας, Γ., (2015). Χωρική διακυβέρνηση: το ευρωπαϊκό πλαίσιο και η εμπειρία της Ελλάδας. Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης, Αθήνα σελ. 37.
- Μυωφά, Ν., (2007). Εγκαταλειμμένες- αδόμητες εγκαταστάσεις στον Δήμο Πειραιά και πολιτική διαχείριση. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, σελ. 62.
- Παντουβάκης, Μ., (2007). Η περιφέρεια στο Γ΄ Κ.Π.Σ.. Προοπτικές του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.). Η περίπτωση της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης, Αθήνα σελ. 13.
- Παπαηλιοπούλου, Ι., (2017). Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις ως εργαλείο τοπικής ανάπτυξης: Η περίπτωση του Δήμου Πειραιά. Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης, Αθήνα, σελ. 100.
- Πατσάκη, Χ., (2012). Η νέα προγραμματική περίοδος 2014-2020 της Πολιτικής Συνοχής και η σημασία της για την Ελλάδα. Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, σελ 41.
- Παυλέας, Σ., (χ.χ.). Σημειώσεις: Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (Smart Specialization Strategy RIS3) και η χρηματοδότηση αστικών πολιτικών. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Λάρισας, σελ. 9.
- Πέρρου, Κ., (2016). Πλημμύρες σε αστικά περιβάλλοντα: Η περίπτωση του Δήμου Πειραιά. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, σελ. 35.
- Συρανίδης, Σ., (2012). Ιστορική και πολεοδομική εξέλιξη του Πειραιά. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα, σελ. 8.
- Τσαφαντάκης, Κ., (2006). Τοπική Αυτοδιοίκηση και περιβάλλον. Η περίπτωση του Πάρκου Φυσικού Κάλους του Ψηλορείτη. Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας, Καλαμάτα, σελ. 3.
- Τσιντσινέλης, Μ., (2007). Από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (Κ.Π.Σ.) στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.). Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, σελ. 2.
- Χαραλαμπίδου, Σ., (2014). Η νέα Πολιτική Συνοχή 2014-2020 της Ε.Ε.- Τα νέα εργαλεία για την Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη των ελληνικών Δήμων. Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, σελ. 28.
- Ψυχογιού, Σ., (2011). Η εξέλιξη του περιφερειακού προγραμματισμού την περίοδο 2007-2013 στο πλαίσιο των νέων καθεστώτων μεταβατικής στήριξης. Μελέτη περίπτωσης: η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου. Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης, Αθήνα, σελ. 36.

7. Σημειώσεις καθηγητών

- Αυδίκος, Β., (2017). Σημειώσεις: Η νέα Πολιτική Συνοχής 2014-2020: Κριτική ανάλυση και οι επιπτώσεις στην Ελλάδα. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κ.Π.Ε., σελ. 56.
- Δεληθέου, Β., (2017). Σημειώσεις: Οργάνωση και οικονομικά της Αυτοδιοίκησης. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κ.Π.Ε., σελ. 10.
- Παπαδάκη, Ο., (χ.χ.). Σημειώσεις: Η Περιφερειακή Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η μετεξέλιξή της σε Πολιτική Συνοχής και η προσαρμογή της στην

αναπτυξιακή λογική της Στρατηγικής Ευρώπη 2020. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κ.Π.Ε., σελ. 21.

8. Πηγές

- Barca Report. Διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/future/barca_en.htm, [11/03/2018].
- European Currency Unit (ECU). Διαθέσιμο: <https://www.euretirio.com/european-currency-unit-ecu/> [31 Ιανουαρίου 2018].
- Support for LEADER local development (CLLD- Community Led Local Development). Διαθέσιμο: http://www.ankoleader.gr/attachments/article/5/Analisi_m19.pdf [22 Ιουλίου 2017].
- Αγγελίδου, Ε., (χ.χ.). Τεχνικές συνέντευξης: «Γίνομαι τουρίστας στην πόλη μου». Διαθέσιμο: <http://kpe-lavriou.att.sch.gr/documents/sem12dec14-15angelidou-interview.pdf> [17 Ιανουαρίου 2018].
- Ανώνυμος, (2017). Σχέδιο Δράσης – Σύστημα Διακυβέρνησης. Διαθέσιμο: <http://www.papatikis.gr/wp-content/uploads/2017/04/5.-ΑΞΙΩΤΗΣ.pdf> [07 Αυγούστου 2017].
- Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (1994- 1999). Διαθέσιμο: <http://www.3kps.gr/Details.asp?L1=3&L2=2> [04 Ιουλίου 2017].
- Γαλάζια Ανάπτυξη στον Πειραιά. Διαθέσιμο: <https://www.pressreader.com/greece/naftemporiki/20171208/281771334526996> [15 Ιανουαρίου 2018].
- Γκέκας, Ρ., (2014). Ε.Σ.Π.Α.: Πώς μπορούν να χρηματοδοτηθούν οι Δήμοι από τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις. Διαθέσιμο: <http://www.localit.gr/archives/64166> [01 Αυγούστου 2017].
- Γκέκας, Ρ., (2014). Πώς μπορεί να επιτευχθεί η Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη. Διαθέσιμο: <http://www.localit.gr/archives/64536> [25 Ιουλίου 2017].
- Δήμος Πειραιά, (χ.χ.). Π20: Στρατηγική για την ανάπτυξη του Πειραιά με το εργαλείο της Ο.Χ.Ε.. Διαθέσιμο: <http://www.pcci.gr/everimages/P20-PAROUSIASI-F18312.pdf> [05 Δεκεμβρίου 2017].
- Διαθροτικά και Επενδυτικά Ταμεία. Διαθέσιμο: http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/structural_cohesion_fund.html?locale=el [16 Ιουλίου 2017].
- Δυνατότητες χρηματοδότησης των ΟΤΑ από την νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020. Διαθέσιμο: <https://www.slideshare.net/otsgr/ots-roadshow-20142020> [03 Αυγούστου 2017].
- Εκδόθηκε η πρόσκληση για το νέο πρόγραμμα Leader, Ελευθερία. Διαθέσιμο: <http://www.eleftheria.gr/αγροτικά/item/168257-εκδόθηκε-η-πρόσκληση-για-το-νέο-πρόγραμμα-leader.html> [19 Ιουλίου 2017].
- Έκθεση Barca: Η επίτροπος Danuta Hübner και ο Fabrizio Barca υποβάλλουν μεταρρυθμιστικές προτάσεις για την πολιτική συνοχής της Ε.Ε.. Διαθέσιμο: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-09-642_el.htm [13 Μαρτίου 2018].
- Έργα 258,52 εκ ευρώ από την Περιφέρεια Αττικής – Τα προγράμματα των Δήμων που εγκρίθηκαν. Διαθέσιμο: <http://www.athina984.gr/2017/08/12/erga-25852-ek-entro-apo-tin-periferia-attikis-ta-programmata-ton-dimon-pou-egkrithikan/> [11 Δεκεμβρίου 2017].
- Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020. Διαθέσιμο <http://www.social-economy.com/espa.html> [27 Ιουλίου 2017].
- Η παρουσίαση του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς. Διαθέσιμο: <http://www.olp.gr/el/coastal-shipping/coasting> [18 Νοεμβρίου 2017].

- Η πόλη του Πειραιά. Διαθέσιμο: <http://www.pireasnet.gr/ΟΠειραιάς/ΗΠόλη/tabid/979/Default.aspx> [21 Οκτωβρίου 2017].
- Ιστορία του Πειραιά. Διαθέσιμο: <http://zostonpirea.gr/index.php/mycity/history.html> [23 Οκτωβρίου 2017].
- Κέντρο Εθελοντών Μάνατζερ Ελλάδος (Κ.Ε.Μ.Ε.Λ.), (χ.χ.). Η Ανάλυση S.W.O.T.. Διαθέσιμο: https://www.kemel.gr/sites/default/files/files/1_swot_pestel_1.pdf [13/01/2018].
- Μαϊστρος, Π., (2011). Ο αναπτυξιακός ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Διαθέσιμο: http://www.citybranding.gr/2011/07/blog-post_8750.html [16 Δεκεμβρίου 2017].
- Οι Ο.Χ.Ε. βασικό εργαλείο του νέου Ε.Σ.Π.Α. για συνεκτικές αναπτυξιακές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές παρεμβάσεις στους Δήμους της χώρας. Διαθέσιμο: <http://www.mindev.gov.gr/index.php/γραφειο-τυπου/δελτία-τύπου/3676-2016-09-30-10-33-39> [29 Νοεμβρίου 2017].
- Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020. Διαθέσιμο: http://www.corfu.gr/web/guest/esp_a_actions/oxe [29 Ιουλίου 2017].
- Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη. Διαθέσιμο: http://evia2020.blogspot.gr/2014/06/blog-post_28.html [19 Ιουλίου 2017].
- Ο Πειραιάς με μια ματιά. Διαθέσιμο: <http://www.destinationpiraeus.com/gr/content/3/με-μια-ματια-πειραιας> [03 Νοεμβρίου 2017].
- Ο ρόλος των Δήμων στο νέο Ε.Σ.Π.Α.. Διαθέσιμο: <http://www.everodopi.gr/articles/details/169/o-rolos-ton-dimon-sto-neo-esp> [18 Δεκέμβριου 2017].
- Ορφανού, Ρ., (2015). Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη. Ξάνθη, σελ. 3. Διαθέσιμο: https://www.eydamth.gr/lib/articles/newsite/ArticleID_624/05Orfanou.pdf [16 Ιανουαρίου 2018].
- Παναγιωτάκης, Κ., (2016). Υπάρχει Σχέδιο: Το περιβόητο ΣΟΑΠ του Δήμου Πειραιά – Τι περιλαμβάνει – Έργα και χρηματοδοτήσεις με υπουργικές υπογραφές, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ, διαθέσιμο: <http://koinoniki.gr/2016/06/iparchi-schedio-to-perivoito-soap-tou-dimou-pirea-ti-perilamvani-erga-ke-chrimatodotisis-me-ipourgikes-ipografes/> [05 Δεκεμβρίου 2017].
- Πειραιάς: η πόλη και η θάλασσα, ο πολιτισμός και η επιχειρηματικότητα. Διαθέσιμο: <http://www.metropolispress.gr/πειραιάς-η-πόλη-και-η-θάλασσα-ο-πολιτι/> [06 Δεκεμβρίου 2017].
- Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Διαθέσιμο: <https://www.espa.gr/el/Pages/staticRegionalOP.aspx> [29 Ιουνίου 2017].
- Πολιτική Συνοχή. Διαθέσιμο: <https://www.espa.gr/el/Pages/staticEUPolicies.aspx> [18 Ιουλίου 2017].
- Προγράμματα 2000- 2006. Διαθέσιμο: <http://www.3kps.gr/2000-2006.htm> [10 Ιουλίου 2017].
- Προγραμματική περίοδος 2014- 2020. Διαθέσιμο: <http://www.esfhellas.gr/el/Pages/staticNewProgrammingPeriod.aspx> [12 Ιουλίου 2017].
- Συνέργειες Δήμων και Περιφερειών στο νέο Ε.Σ.Π.Α.. Διαθέσιμο: https://www.epoli.gr/synergeies-dimwn-perifereiwn-esp-a-86218.html?category_id=94 [17 Δεκεμβρίου 2017].
- Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Διαθέσιμο: <https://www.espa.com.gr/Επιχειρησιακά-προγράμματα/τομεακά-Ε.Π./> [29 Ιουνίου 2017].
- Τσαμόπουλος, Μ., (2017). Εγκρίθηκε το μεγαλύτερο επενδυτικό σχέδιο στην ιστορία του δήμου Πειραιά, Πρώτο Θέμα. Διαθέσιμο: www.protothema.gr [11 Δεκέμβριου 2017].

- Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού (ΥΠ.ΟΙ.ΑΝ.), (χ.χ.). Εγκύκλιος σχεδιασμού, υλοποίησης και παρακολούθησης των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.). Διαθέσιμο: <http://perna.gr/sites/default/files/news/6β%20Εγκύκλιος%20Ολοκλ%20Χωρικ%20επενδύσεων.pdf> [27 Ιουλίου 2017].
- Χλέπας, Ν., (2014). Πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση: Τα οικονομικά της, η εκχώρηση αρμοδιοτήτων της και οι επιπτώσεις στο ανθρώπινο δυναμικό και στα Δημόσια αγαθά, έκδοση του Κοινωνικού Πολύκεντρου, Αθήνα. Διαθέσιμο: http://www.academia.edu/8574752/Κοινωνικό_Πολύκεντρο_Οι_επιπτώσεις_της_κρίσης_στους_ΟΤΑ [16 Δεκεμβρίου 2017].

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι

Πίνακας 25: Οι συνολικές ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις της Πολιτικής Συνοχής 2014-2020 (εκατ. € σε τρέχουσες τιμές)

Χώρες	Ταμείο Συνοχής	Λιγότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες	Περιφέρειες μετάβασης	Περισσότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες	Εξόχως απόκεντρες και βόρειες αραιοκατοικημένες Περιφέρειες	Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία		Πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων	Σύνολο Ε.Γ.Τ.Α.Α.	Σύνολο Ε.Τ.Θ.Α.	ΣΥΝΟΛΟ
						Διασυνοριακή συνεργασία	Διακρατική συνεργασία				
ΒΕΛΓΙΟ			1.039,7	938,6		219,0	44,2	42,4	647,8	41,7	2.973,4
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	2.278,3	5.089,3				134,2	31,5	55,2	2.366,7	88,1	10.043,2
ΤΣΕΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	6.258,9	15.282,5		88,2		296,7	43,0	13,6	2.305,7	31,1	24.319,7
ΔΑΝΙΑ			71,4	255,1		204,2	22,7		918,8	208,4	1.680,6
ΓΕΡΜΑΝΙΑ			9.771,5	8.498,0		626,7	338,7		9.445,9	219,6	28.900,4
ΕΣΘΟΝΙΑ	1.073,3	2.461,2				49,9	5,5		823,3	101,0	4.514,3
ΙΡΛΑΝΔΙΑ				951,6		150,5	18,3	68,1	2.190,6	147,6	3.526,8
ΕΛΛΑΔΑ	3.250,2	7.034,2	2.306,1	2.528,2		185,3	46,4	171,5	4.718,2	388,7	20.628,9
ΙΣΠΑΝΙΑ		2.040,4	13.399,5	11.074,4	484,1	430,0	187,6	943,5	8.297,4	1.161,6	38.018,5
ΓΑΛΛΙΑ		3.407,8	4.253,3	6.348,5	443,3	824,7	264,6	310,2	11.384,8	588,0	27.825,3
ΚΡΟΑΤΙΑ	2.559,5	5.837,5				127,8	18,3	66,2	2.026,2	252,6	10.888,2
ΙΤΑΛΙΑ		22.324,6	1.102,0	7.692,2		890,0	246,7	567,5	10.444,4	537,3	43.804,7
ΚΥΠΡΟΣ	269,5			421,8		29,5	3,3	11,6	132,2	39,7	907,5
ΛΕΤΟΝΙΑ	1.349,4	3.039,8				84,3	9,3	29,0	1.075,6	139,8	5.727,2
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	2.048,9	4.628,7				99,9	13,9	31,8	1.613,1	63,4	8.499,6
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ				39,6		18,2	2,0		100,5	-	160,2
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	6.025,4	15.005,2		463,7		320,4	41,4	49,8	3.430,7	39,1	25.375,6
ΜΑΛΤΑ	217,7		490,2			15,3	1,7		97,3	22,6	844,9
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ				1.014,6		321,8	67,9		765,3	101,5	2.271,1
ΑΥΣΤΡΙΑ			72,3	906,0		222,9	34,4		3.937,6	7,0	5.180,2
ΠΟΛΩΝΙΑ	23.208,0	51.163,6		2.242,4		543,2	157,3	252,4	8.697,6	531,2	86.795,8
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	2.861,7	16.671,2	257,6	1.275,5	115,7	78,6	43,8	160,8	4.058,5	392,5	25.916,0
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	6.935,0	15.058,8		441,3		364,0	88,7	106,0	8.128,0	168,4	31.290,2
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	895,4	1.260,0		847,3		54,5	8,4	9,2	837,8	24,8	3.937,4
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	4.168,3	9.483,7		44,2		201,1	22,3	72,2	1.559,7	15,8	15.567,2
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ				999,1	305,3	139,4	21,9		2.380,4	74,4	3.920,6
ΣΟΥΗΔΙΑ				1.512,4	206,9	304,2	38,1	44,2	1.763,6	120,2	3.989,6
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ		2.383,2	2.617,4	5.767,6		612,3	253,3	206,1	5.199,7	243,1	17.282,7

Διαπεριφερειακή συνεργασία											571,6
Αστικές καινοτόμες δράσεις											371,9
Τεχνική βοήθεια									238,9		1.456,5
ΕΕ-28	63.399,7	182.171,8	35.381,1	54.350,5	1.555,4	7.548,4	2.075,0	3.211,2	99.586,5	5.749,3*	457.190,0

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015, ίδια επεξεργασία.

*Ε.Ε.-27 γιατί το Λουξεμβούργο εξαιρείται από τους δικαιούχους του Ε.Τ.Θ.Α..

Παράρτημα II

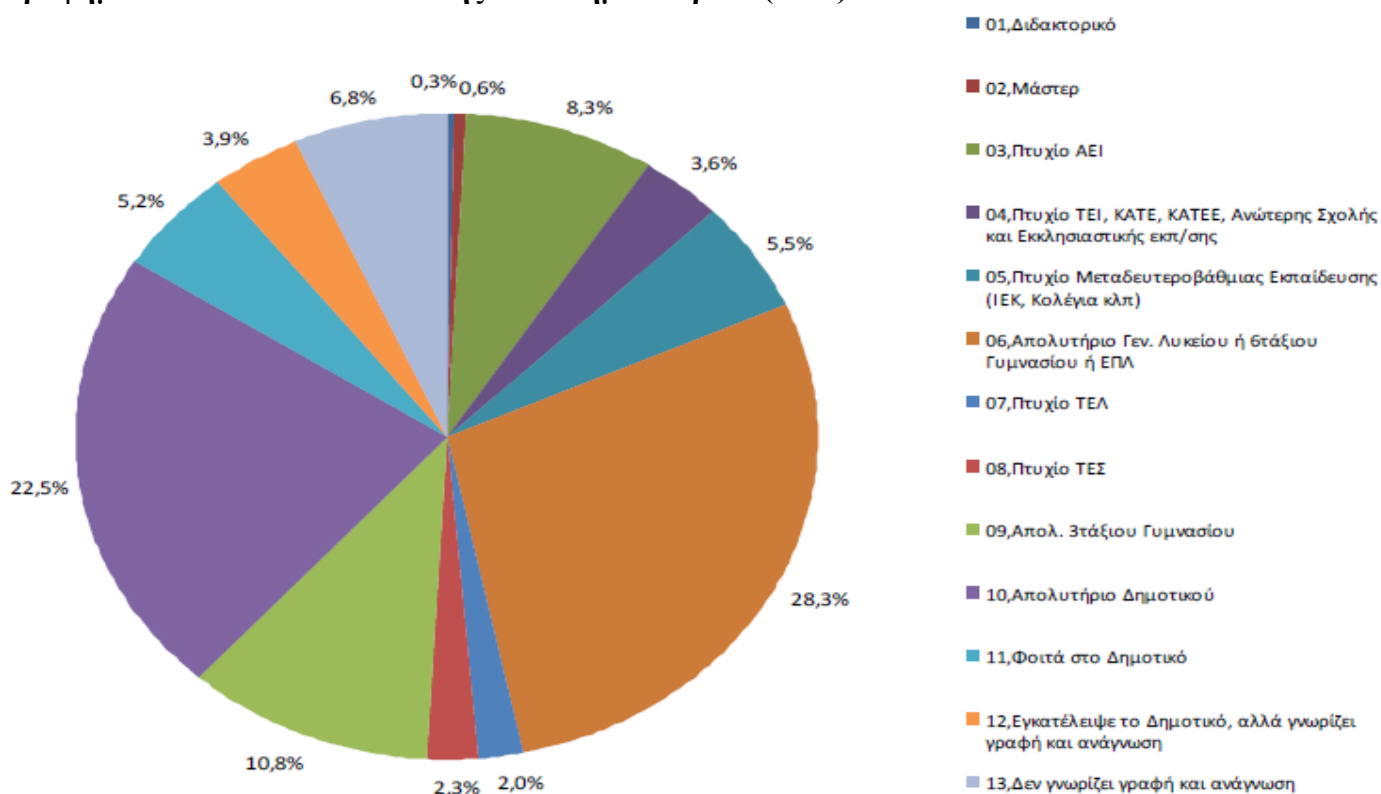
Πίνακας 26: Μόνιμος πληθυσμός κατά φύλο (2011)

Χωρική Ενότητα	Φύλο	Πληθυσμός			Ποσοστά επί του συνόλου (%)	
		Σύνολο	Άρρενες	Θήλεις	Άρρενες	Θήλεις
Ελλάδα		10.816.286	5.303.223	5.513.063	49,0	51,0
Περιφέρεια Αττικής		3.828.434	1.845.663	1.982.771	48,2	51,8
Περιφερειακή Ενότητα Πειραιώς		448.997	217.412	231.585	48,4	51,5
Δήμος Πειραιά		163.688	78.200	85.488	47,8	52,2

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2017, ίδια επεξεργασία.

Παράρτημα III

Γράφημα 17: Επίπεδο εκπαίδευσης στον Δήμο Πειραιά (2011)

Πηγή: Advanced Quality Services (AQS), Επιχειρησιακό Σχέδιο, 2017, σ. 34.

Παράρτημα IV

Πίνακας 27: Αφίξεις πλοίων εξωτερικού- εσωτερικού

	2014	2015	Ετήσια Μεταβολή (%)
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	2.256	1.950	-13,56%
1. Φορτηγά	1.651	1.331	-19,38%
2. Επιβατηγά	605	619	2,31%
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	15.196	15.490	1,93%
1. Φορτηγά	1.432	1.547	8,03%

2. Επιβατηγά	13.764	13.943	1,30%
ΣΥΝΟΛΟ ΦΟΡΤΗΓΩΝ	3.083	2.878	-6,65%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΒΑΤΗΓΩΝ	14.369	14.562	1,34%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	17.452	17.440	-0,07%

Πηγή: Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς Α.Ε., 2017, ίδια επεξεργασία.

Παράρτημα V

Πίνακας 28: Διακίνηση Επιβατών εσωτερικού-εξωτερικού

	2014	2015	Ετήσια Μεταβολή (%)
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	8.093.501	8.391.632	3,68%
Ακτοπλοΐας	6.027.125	6.354.911	5,44%
Αργοσαρωνικού	2.066.376	2.036.721	-1,44%
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	1.854.916	1.678.490	-9,51%
Κρουαζιέρας	256.196	284.246	10,95%
Διερχόμενοι	1.598.720	1.394.244	-12,79%
ΣΥΝΟΛΟ	9.948.417	10.070.122	1,22%
ΚΙΝΗΣΗ ΠΟΡΘΜΕΙΟΥ	8.687.078	7.417.892	-14,61%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	18.635.495	17.488.014	-6,16%

Πηγή: Ο.Λ.Π. Α.Ε., 2017, ίδια επεξεργασία.

Παράρτημα VI

Πίνακας 29: Κτήρια στον Δήμο Πειραιά

	Δήμος Πειραιά
Κανονικές και μη κανονικές κατοικίες	95.061
Ξενοδοχειακές μονάδες	41 (Κλίνες: 2.967)
Επιχειρησιακές μονάδες	17.158
Δημόσιες κατοικίες	106
Δημόσιο ξενοδοχείο	1
Εκκλησίες – μοναστήρια	62
Δημόσια εργοστάσια – εργαστήρια	5
Σχολικά κτήρια	114
Δημόσια καταστήματα – γραφεία	110
Σταθμοί πάρκινγκ	5
Νοσοκομεία – κλινικές	6
Άλλα δημόσια κτήρια	60

Δ/ση Καθαριότητας και Ανακύκλωσης του Δήμου Πειραιά, 2015, σ. 14.

Παράρτημα VII

Πίνακας 30: Οι προτάσεις του Δήμου Πειραιά που εγκρίθηκαν για την χρηματοδότηση των Ο.Χ.Ε.

ΔΡΑΣΗ	ΑΙΤΟΥΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	Ε.Δ.Ε.Τ.
Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων της οικονομίας και κοινωνίας του Πειραιά: Δημιουργία και στήριξη «Κοινοτήτων Γνώσης και Καινοτομίας» με έμφαση στην Π.Σ.Ε.Ε.	3.000.000	2.090.000	Ε.Τ.Π.Α.
Υποστήριξη της εισαγωγής προηγμένων τεχνολογιών και εφαρμογών Τ.Π.Ε. στις επιχειρήσεις του Πειραιά	3.000.000	2.166.000	Ε.Τ.Π.Α.
Ανάπτυξη ευφών υπηρεσιών που αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής πολιτών και επισκεπτών της πόλης του Πειραιά και ενισχύουν τις Ηλεκτρονικές υπηρεσίες, την Ηλεκτρονική Δημοκρατία, την Λογοδοσία και υποστηρίζουν τις Εταιρικές Σχέσεις και τον «Μηχανισμό Διακυβέρνησης» των Ο.Χ.Ε.	3.300.000	1.621.000	Ε.Τ.Π.Α.
Υποστήριξη της εκκόλαψης και ίδρυσης νεοφυών επιχειρήσεων και δικτύων, με έμφαση στις εφαρμογές των Έξυπνων Πόλεων, στις πολιτιστικές και δημιουργικές δραστηριότητες, στον τουρισμό, στην γαλάζια οικονομία και στην κοινωνική καινοτομία	7.000.000	7.000.000	Ε.Τ.Π.Α.
Υποστήριξη της προετοιμασίας και εφαρμογής επιχειρηματικών και συλλόγων εξωστρεφών στρατηγικών σχεδίων και αξιοποίησης χρηματοδοτικών εργαλείων από τις επιχειρήσεις του Πειραιά	5.400.000	5.400.000	Ε.Τ.Π.Α.
Ενίσχυση παραγωγικών και συναφών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας υφιστάμενων ή νεοϊδρυόμενων επιχειρήσεων για την εδραίωση τους σε νέες αγορές του εξωτερικού, κατά προτεραιότητα στους τομείς της Π.Σ.Ε.Ε.	6.800.000	6.800.000	Ε.Τ.Π.Α.
Ίδρυση νέων επιχειρήσεων σε εταιρικό ή ατομικό επίπεδο, ιδίως στους τομείς της ΠΣΕΕ Αττικής	2.000.000	1.811.000	Ε.Κ.Τ.
Στήριξη της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων του Πειραιά και των εργαζόμενων σε αυτές στο πλαίσιο ειδικών στρατηγικών βελτίωσης/ ανάδειξης βιώσιμων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, ιδίως στους τομείς Π.Σ.Ε.Ε.	2.000.000	1.319.000	Ε.Κ.Τ.
Εξοικονόμηση τελικής ενέργειας από την ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων με την χρήση καινοτόμων μεθόδων και τεχνολογιών	1.000.000	1.000.000	Ε.Τ.Π.Α.
Πιλοτικός μηχανισμός ενημέρωσης, πρόληψης, διαχείρισης και ευαισθητοποίησης κλιματικών κινδύνων στο αστικό περιβάλλον του Πειραιά	300.000	300.000	Ε.Τ.Π.Α.
Πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων με έμφαση στην οικιστική κομποστοποίηση και στην πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων τροφών	1.000.000	968.000	Ε.Τ.Π.Α.
Ανάπτυξη, ανάδειξη και διασύνδεση πολιτιστικών και τουριστικών πόρων της πόλης του Πειραιά	9.000.000	5.883.000	Ε.Τ.Π.Α.
«Προορισμός Πειραιά» (Destination Piraeus): Ολοκληρωμένη διαχείριση και τοποθέτηση- Προώθηση της πόλης του Πειραιά ως διεθνούς εμβέλειας τουρισμού, πολιτιστικού και επιχειρηματικού προορισμού (Piraeus Place Branding & Management)- Έξυπνη πρόβλεψη, προσέλκυση, προγραμματισμός και βιώσιμη διαχείριση αστικών τουριστικών ροών	2.800.000	1.370.000	Ε.Τ.Π.Α.
Στοχευμένες παρεμβάσεις αστικής αναβάθμισης και αναζωογόνησης για την βελτίωση της καθημερινότητας και της κινητικότητας των πολιτών και τη διάχυση των ροών επισκεψιμότητας στην πόλη του Πειραιά	18.300.000	15.000.000	Ε.Τ.Π.Α.
Αξιοποίηση πρώην Στρατοπέδου Παπαδογιώργη ως «Διευρυμένου Κόμβου Υπηρεσιών Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Κοινωνικής Ένταξης» (Piraeus Social Inclusion Hub)	3.800.000	7.420.000	Ε.Τ.Π.Α.
Δημιουργία- λειτουργία δικτύου πιλοτικών «Γραφείων προώθησης στην απασχόληση και στην επιχειρηματικότητα»	700.000	700.000	Ε.Κ.Τ.
Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις προώθησης στην απασχόληση ευπαθών ομάδων με ανάπτυξη δομών προώθησης στην απασχόληση και εφαρμογή πλέγματος δράσεων συμβουλευτικής, mentoring, κατάρτισης των ανέργων (που οδηγεί στην πιστοποίηση), πρακτικής εξάσκησης, προώθησης στην απασχόληση και στην επιχειρηματικότητα κ.λπ.	2.000.000	2.000.000	Ε.Κ.Τ.
Δίκτυο δομών διημέρευσης και υπηρεσίες κοινωνικοποίησης ευάλωτων ομάδων (με έμφαση στο περιβάλλον της οικογένειας και στα παιδιά)	2.100.000	2.100.000	Ε.Κ.Τ.
Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων με ολοκληρωμένες δομές, δίκτυα και δράσεις	14.400.000	11.820.000	Ε.Κ.Τ.

κοινωνικοποίησης, δημιουργικής απασχόλησης κ.λπ.			
Ανάπτυξη εργαλείων κοινωνικής καινοτομίας και βελτίωσης των ικανοτήτων των στελεχών των κοινωνικών δομών και των κοινωνικών φορέων του Πειραιά	600.000	493.000	Ε.Κ.Τ.
Ανάπτυξη υποδομών παράγωγης της Δια Βίου Μάθησης στον Πειραιά	1.500.000	2.804.000	Ε.Τ.Π.Α.
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	90.000.000	80.065.000	

Πηγή: http://www.reportaznet.gr/2017/08/blog-post_523.html

Παράρτημα VIII- Συνεντεύξεις

Στο πλαίσιο εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας πραγματοποιήθηκαν τρεις συνεντεύξεις. Η πρώτη συνέντευξη ήταν με τον κ. Μήλια Αντώνιο, ο οποίος είναι Προϊστάμενος Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ανάπτυξης του Δήμου Πειραιά. Η δεύτερη συνέντευξη ήταν με την Ειδική Σύμβουλο του Δημάρχου Πειραιά για την Διαχείριση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, την Γαλάζια Ανάπτυξη και την Αστική Ατζέντα κ. Κανναβού Αναστασία. Η τρίτη συνέντευξη ήταν με την κ. Πούλου Μαρία, η οποία είναι Υπάλληλος στο Τμήμα Αξιοποίησης Ευρωπαϊκών και Εθνικών Πόρων του Δήμου Πειραιά. Οι συνεντεύξεις παρατίθενται αυτούσιες για λόγους πιστής απόδοσης των απόψεων των στελεχών, που εμπλέκονται στον σχεδιασμό των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά. Οι εξειδικευμένες γνώσεις τους με βοήθησαν στην συγγραφή της εργασίας.

Ερωτηματολόγιο που υπεβλήθη στον Διευθυντή Προγραμματισμού και Ανάπτυξης Δήμου Πειραιά κ. Μήλια Αντώνιο

- 1. Ποια είναι η άποψη σας για το εργαλείο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.); Θεωρείτε ότι το εργαλείο των Ο.Χ.Ε. θα έχει καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με άλλα παλιότερα εργαλεία αστικών παρεμβάσεων; Οι παρεμβάσεις των Ο.Χ.Ε. θεωρείτε ότι θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του Δήμου Πειραιά;**

Οι Ο.Χ.Ε. είναι ένα ολοκληρωμένο και συγκροτημένο πρόγραμμα με συγκεκριμένους στόχους, μέτρα- δράσεις και πολιτικές, καθώς και με καθορισμένους πόρους, που επιδιώκουν σαφώς κάποια στοχευμένα αποτελέσματα. Θεωρώ ότι είναι η πρώτη φορά, που θεσπίζεται η υποχρέωση των Δήμων να δημιουργήσουν τέτοια ολοκληρωμένα προγράμματα είτε για την Β.Α.Α. είτε για Αγροτική Ανάπτυξη (ανάπτυξη της υπαίθρου).

Σχεδόν είκοσι πέντε χρόνια εργάζομαι στα ευρωπαϊκά προγράμματα και έχω περάσει από όλα τα στάδια των προγραμμάτων αυτών, από το Α΄ Κ.Π.Σ. έως και σήμερα. Οι Ο.Χ.Ε. είναι ένα εργαλείο καλύτερο σε σχέση με παλιότερα εργαλεία αστικών παρεμβάσεων, γιατί οδηγεί τους Δήμους να σχεδιάσουν και να προγραμματίσουν ολοκληρωμένα προγράμματα. Ο κάθε Δήμος θα σχεδιάσει το πρόγραμμα του, σύμφωνα με τις ανάγκες του, έτσι ώστε να επιτευχθεί η ανάπτυξη της τοπικής οικονομικής. Ένα αρνητικό στοιχείο είναι η έλλειψη εμπειρίας, αφού οι Δήμοι μέχρι σήμερα δεν είχαν μπει στην διαδικασία σχεδιασμού τέτοιων προγραμμάτων.

Τα προβλήματα, που αντιμετωπίζει ο Δήμος Πειραιά είναι η μείωση του πληθυσμού την τελευταία εικοσαετία, η μείωση των επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται στον Δήμο και ειδικά οι επιχειρήσεις, που έχουν να κάνουν με την γαλάζια ανάπτυξη και η αυξημένη ανεργία, που υπάρχει στον Δήμο σε σχέση με άλλες περιοχές της Ελλάδας. Σ' αυτά τα προβλήματα καλείται να δώσει διέξοδο το πρόγραμμα των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά. Μέσα από την διαδικασία υλοποίησης των Ο.Χ.Ε. ευελπιστούμε την αύξηση της επιχειρηματικότητας. Η επιχειρηματικότητα αποτελεί βασικό τομέα στον Δήμο Πειραιά, γι' αυτό ο Δήμος επιθυμεί την δημιουργία Τμήματος Επιχειρηματικότητας και Γαλάζιας Ανάπτυξης, που πριν δεν υπήρχε. Επίσης επιθυμούμε την αύξηση των επιχειρήσεων και κατ' επέκταση την αύξηση των θέσεων απασχόλησης, την προσέλκυση των επιχειρήσεων, που βρίσκονταν στον Δήμο

Πειραιά και μετακινήθηκαν σε άλλες περιοχές, την στήριξη του δευτερογενή τομέα της πόλης γιατί έχει άμεση σχέση με την γαλάζια οικονομία.

2. Ο Δήμος Πειραιά αντιμετώπισε προβλήματα κατά την υποβολή των προτάσεων;

Η διαδικασία σύνταξης των Ο.Χ.Ε. είχε ξεκινήσει από το 2015 στον Δήμο με την εκπόνηση των πρώτων σχεδίων, έχοντας ως βάση τις προδιαγραφές, που είχε δώσει η Περιφέρεια. Τα πρώτα σχέδια κυκλοφόρησαν το 2016. Τον Ιούνιο του 2016, το Δ.Σ. έκανε μια συνεδρίαση, στην οποία ενημερώθηκε το συμβούλιο για τις Ο.Χ.Ε.. Έπειτα έγινε η διαβούλευση και παρουσιάστηκε το προσχέδιο των Ο.Χ.Ε. στο ευρύτερο κοινό σε μια εκδήλωση, που πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2016 στο Δημοτικό Θέατρο. Στο διάστημα των δύο ετών, οι Ο.Χ.Ε. βρισκόταν σε μια «κινητικότητα», δηλαδή υπήρξε μια διαβούλευση, εκπονήθηκε και δημοσιεύθηκε.

Η βασική δυσκολία, που προέκυψε, ήταν η έλλειψη προσωπικού, η οποία οφείλεται στην μείωση του προσωπικού και στην απαγόρευση των προσλήψεων, που δεν φέρνει νέο δυναμικό στις υπηρεσίες μας. Αυτό δυσκολεύει την διαδικασία υποβολής των προτάσεων, αφού φεύγουν από τον Δήμο έμπειρα και καταρτισμένα στελέχη. Όμως με την συλλογική προσπάθεια όλων των φορέων (σύμβουλοι του Δημάρχου, τα στελέχη της Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ανάπτυξης και άλλοι φορείς της πόλης) καταφέραμε να αντιμετωπίσουμε αυτή την δυσκολία και φτάσαμε στην κατάρτιση του τελικού σχεδίου των Ο.Χ.Ε., το οποίο υποβλήθηκε τον Απρίλιο του 2017, μετά από πρόσκληση, που έβγαλε η Περιφέρεια.

3. Ποιος ο ρόλος της διαβούλευσης στον σχεδιασμό της πρότασης του Δήμου Πειραιά; Υπήρξαν αλλαγές στους άξονες προτεραιότητας μετά την διαβούλευση; Ποια από τα διαθέσιμα εργαλεία διαβούλευσης χρησιμοποιήσατε πριν την υποβολή της πρότασης;

Η διαβούλευση είναι μια διαρκή διαδικασία, στην οποία συμμετείχαν οι υπηρεσίες του Δήμου, τοπικοί φορείς, τοπικές επιχειρήσεις και κοινωνικές ομάδες με σκοπό την κατάθεση των προτάσεων τους για τον σχεδιασμό των Ο.Χ.Ε.. Θεωρώ ότι η διαβούλευση είναι απολύτως αναγκαία για τον σχεδιασμό της πρότασης του Δήμου Πειραιά, αλλά θα πρέπει όλοι οι πολίτες να ενημερωθούν απλά και κατανοητά από μας, ώστε να μπορέσουν όλοι τους να εκφράσουν την ιδέα- πρόταση τους, ακόμη και αν αυτοί δεν γνωρίζουν την περιφερειακή ανάπτυξη. Παρά την έλλειψη του προσωπικού προσπαθούμε να ενημερώσουμε καλύτερα τους πολίτες, οι οποίοι δεν είναι υποχρεωμένοι να γνωρίζουν την επιστημονική γλώσσα και ορολογία, που χρησιμοποιούμε εμείς.

Αλλαγές στους άξονες προτεραιότητας δεν υπήρξαν. Οι μόνες αλλαγές, που προέκυψαν, ήταν στην μορφή του κειμένου με στόχο το τελικό κείμενο να ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές της πρόσκλησης της Περιφέρειας Αττικής. Αυτό συνέβη γιατί όταν φτιάχτηκε η αρχική πρόταση των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά δεν είχε βγει ακόμη η πρόσκληση του Π.Ε.Π. Οπότε τον Μάρτιο του 2017, που εκδόθηκε η πρόσκληση, έπρεπε η πρόταση του Δήμου να προσαρμοστεί στις προδιαγραφές αυτές.

Ο Δήμος Πειραιά χρησιμοποίησε όλα τα διαθέσιμα εργαλεία διαβούλευσης, τα οποία ήταν οι δημόσιες συναντήσεις, τα φόρουμ, τα διαδικτυακά εργαλεία, η συζήτηση στο γυμνάσιο της τραπέζης και τα ερωτηματολόγια.

4. Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση της στρατηγικής Ο.Χ.Ε. γίνεται στο πλαίσιο της ανταγωνιστικής διαδικασίας, θεωρείτε ότι είναι αυτός ο καλύτερος τρόπος επιλογής;

Την περίοδο 2007-2013, η διανομή των χρηματοδοτικών πόρων γινόταν βάση των αναπτυξιακών αναγκών ανά τομέα και Περιφέρεια, αλλά οι Περιφέρειες δεν προγραμματίζαν και δεν υλοποιούσαν ολοκληρωμένες δράσεις. Με την νέα προγραμματική περίοδο η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση των προγραμμάτων γίνεται στο πλαίσιο της ανταγωνιστικής διαδικασίας. Θεωρώ ότι η ανταγωνιστική διαδικασία είναι ο καλύτερος τρόπος επιλογής, έγκρισης και χρηματοδότησης των Ο.Χ.Ε., γιατί οι πόροι δίνονται σε ολοκληρωμένα προγράμματα, τα οποία έχουν ως στόχο την υλοποίηση μεγάλων και ολοκληρωμένων έργων, που έχουν μακροχρόνια αποτελέσματα.

Το σημαντικό είναι ότι υπάρχει μακροχρόνιος προγραμματισμός, ώστε να γνωρίζουν οι Δήμοι, που βρίσκονται και τι θέλουν να πετύχουν. Από εκεί και πέρα οι Δήμοι θα πρέπει να αξιοποιήσουν στο μέγιστο τους ευρωπαϊκούς πόρους και αναζητούν διαρκώς χρηματοδοτήσεις από διάφορα σημεία. Συγκεκριμένα, ο Δήμος Πειραιά αξιοποιεί πόρους από το Ε.Σ.Π.Α., το Πράσινο Ταμείο (οι πόροι προέρχονται από τα πρόσθημα των πολεοδομικών παρεμβάσεων, την νομιμοποίηση αυθαιρέτων κ.ά.), το Εθνικό Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων, τις χρηματοδοτήσεις της Περιφέρειας και του Υπουργείου Εσωτερικών, καθώς και τις χρηματοδοτήσεις, που δέχεται απευθείας από την Ε.Ε.. Επίσης ο Δήμος Πειραιά κινητοποιεί ιδιωτικά κεφάλαια, μέσω δωρεών, με σκοπό την υλοποίηση ορισμένων έργων.

Επομένως, οι Δήμοι πρέπει να εκπαιδευτούν στην κουλτούρα αναζήτησης άλλων χρηματοδοτήσεων και στην αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων εργαλείων (κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων, Σ.Δ.Ι.Τ. κ.ά.).

5. Ποια κρίσιμα ζητήματα θα προκύψουν κατά την υλοποίηση των δράσεων-έργων των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά (θεσμικό πλαίσιο, υποστελέχωση κ.ά.);

Τα κρίσιμα ζητήματα, που θα αντιμετωπίσουμε κατά την υλοποίηση των έργων των Ο.Χ.Ε. είναι τα εξής:

- Η γραφειοκρατία είναι τεράστια και ανυπέρβλητη. Έχει δημιουργηθεί από το ίδιο το Ελληνικό Κράτος, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι έχει διασφαλίσει την διαφάνεια και έχει μειώσει την διαπλοκή. Αν καταγράψουμε τα βήματα, που χρειάζονται για την πραγματοποίηση μιας δαπάνης, είτε αυτή είναι για μικρό χρηματικό ποσό είτε είναι για μεγάλο, τότε θα δούμε ότι τα βήματα είναι δεκάδες. Επίσης μεγάλη γραφειοκρατία έχουν οι διαδικασίες ελέγχου και εγκρίσεων από άλλες αρμόδιες υπηρεσίες. Ένα έργο μπορεί να μην υλοποιηθεί λόγω του ότι έχουν κολλήσει οι διαδικασίες των εγκρίσεων. Πολλές φορές, η ωρίμανση ενός έργου (τεχνική μελέτη, διαδικασία εγκρίσεων και αδειοδοτήσεις) διαρκεί περισσότερο απ' ότι η υλοποίησή του.
- Η υποστελέχωση είναι ένα σημαντικό πρόβλημα. Τα τελευταία χρόνια έχει μειωθεί πάρα πολύ το προσωπικό του Δήμου Πειραιά, λόγω της συνταξιοδότησης έμπειρων στελεχών και της απαγόρευσης προσλήψεων νέου και καταρτισμένου προσωπικού. Αυτή η έλλειψη δυσκολεύει την δημιουργία και την υλοποίηση του προγράμματος.
- Η έλλειψη υποδομών, εξοπλισμών και συστήματος παρακολούθησης των έργων, που θα πραγματοποιηθούν στο Δήμο Πειραιά.

- Οι αντιδράσεις των πολιτών είναι κάτι το αναμενόμενο, γιατί θίγεται η καθημερινότητά τους, αλλά όταν ολοκληρωθούν τα έργα θα βελτιώσουν την ποιότητα ζωής τους. Οι πολίτες πρέπει να κατανοήσουν ότι για να γίνει καλύτερη η πόλη τους θα πρέπει να θυσιάσουν κάποια πράγματα. Για παράδειγμα, οι πολίτες θα πρέπει να περιορίσουν την χρήση των αυτοκινήτων και να ενισχύσουν το περπάτημα, το ποδήλατο και την δημόσια συγκοινωνία, με σκοπό την επίτευξη της βιώσιμης αστικής κινητικότητας.

Ερωτηματολόγιο που υπεβλήθη στην Ειδική Σύμβουλο του Δημάρχου Πειραιά για την Διαχείριση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, την Γαλάζια Ανάπτυξη και την Αστική Ατζέντα κ. Κανναβού Αναστασία

- 1. Ποια είναι η άποψη σας για το εργαλείο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.); Θεωρείτε ότι το εργαλείο των Ο.Χ.Ε. θα έχει καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με άλλα παλιότερα εργαλεία αστικών παρεμβάσεων; Οι παρεμβάσεις των Ο.Χ.Ε. θεωρείτε ότι θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του Δήμου Πειραιά;**

Με την εφαρμογή των Ο.Χ.Ε.-Β.Α.Α. ο Δήμος Πειραιά στοχεύει στην υλοποίηση ενός συνδυασμού έργων σε πολλούς τομείς παρέμβασης (υποδομές, επιχειρηματικότητα, περιβάλλον, κοινωνικός αποκλεισμός, «Έξυπνη πόλη», πολιτισμός), σε περιοχές οι οποίες είτε παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα είτε διακρίνονται από σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες. Με αυτόν τον τρόπο επιδιώκεται να δοθεί ώθηση στην αναπτυξιακή δυναμική του Πειραιά και παράλληλα να υλοποιηθούν δράσεις, που θα συμβάλουν στην ουσιαστική βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών.

Το κρίσιμο ζητούμενο, που ικανοποιεί η ολοκληρωμένη αναπτυξιακή στρατηγική των Ο.Χ.Ε. είναι να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της πόλης με τρόπο ισόρροπο, με ιδιαίτερη μέριμνα για τις υποβαθμισμένες περιοχές της. Επιπλέον, στρατηγικός στόχος των Ο.Χ.Ε. στον Πειραιά είναι να συμβάλλει στην ανασύνταξη της οικονομίας και της επιχειρηματικότητας, ενισχύοντας τομείς και δράσεις, που αξιοποιούν τα τοπικά, περιφερειακά και εθνικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Στο πλαίσιο αυτό, θεωρούμε ότι οι υφιστάμενες παρεμβάσεις, που περιλαμβάνονται στις Ο.Χ.Ε. θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των αναπτυξιακών προβλημάτων του Δήμου Πειραιά.

- 2. Ο Δήμος Πειραιά αντιμετώπισε προβλήματα κατά την υποβολή των προτάσεων;**

Δεν αντιμετωπίστηκαν προβλήματα κατά την υποβολή των Ο.Χ.Ε. παρά την έλλειψη εμπειρίας της Αστικής Αρχής (Δήμου) σε ανάλογες διαδικασίες.

- 3. Ποιος ο ρόλος της διαβούλευσης στον σχεδιασμό της πρότασης του Δήμου Πειραιά; Υπήρξαν αλλαγές στους άξονες προτεραιότητας μετά την διαβούλευση; Ποια από τα διαθέσιμα εργαλεία διαβούλευσης χρησιμοποιήσατε πριν την υποβολή της πρότασης;**

α) Ο Δήμος Πειραιά από τις αρχές του 2015 ανέπτυξε μια σειρά ενεργειών διαβούλευσης και συμμετοχικού σχεδιασμού για τη διαμόρφωση της προτεινόμενης στρατηγικής των Ο.Χ.Ε.. Η δημόσια διαβούλευση απευθύνθηκε στους τοπικούς φορείς και ενώσεις, την επιχειρηματική κοινότητα και τους κατοίκους και στόχο είχε

τη συγκέντρωση απόψεων, ιδεών και προτάσεων ώστε η αναπτυξιακή στρατηγική του Δήμου να ανταποκρίνεται στις πραγματικές δυνατότητες και ανάγκες της πόλης.

Ο Δήμος Πειραιά προχώρησε παράλληλα και σε μια εσωτερική διαδικασία διαβούλευσης με τα στελέχη και τις υπηρεσίες του Δήμου, ώστε να συμπεριλάβει τη δική τους οπτική στην εκπόνηση της στρατηγικής για την πόλη, αξιοποιώντας την εμπειρία και τεχνογνωσία τους στην αντιμετώπιση σύνθετων ζητημάτων αναφορικά με την υλοποίηση παρεμβάσεων από τη μεριά του Δήμου. Η «εσωτερική διαβούλευση» συμπεριέλαβε τη σταδιακή συζήτηση των προτάσεων – όπως αυτές αναπτύσσονταν κατά την εξέλιξη της εκπόνησης της στρατηγικής - στις υπηρεσίες του Δήμου, στους αντιδημάρχους και στους προέδρους των Δημοτικών Κοινοτήτων και συμπεριέλαβε την εμπειρία, τους προβληματισμούς, τις συμβουλές και τις παραινέσεις τους στη διαμόρφωση της τελικής αναπτυξιακής στρατηγικής.

Η δημόσια διαβούλευση για την αναπτυξιακή στρατηγική του Πειραιά έλαβε χώρα σε δύο φάσεις.

Η πρώτη φάση έλαβε χώρα από τον Απρίλιο ως τον Αύγουστο του 2015 και σκοπό είχε την πρωτογενή καταγραφή των απόψεων φορέων και κατοίκων αναφορικά με την οικονομική, κοινωνική και αστική κατάσταση στην πόλη, καθώς και τις προτάσεις τους αναφορικά με τον προσανατολισμό της στρατηγικής και τον χαρακτήρα των παρεμβάσεων, που πρέπει να περιλαμβάνει. Για τη συγκέντρωση προτάσεων αλλά και ιδεών από όλους τους ενδιαφερόμενους (ενεργούς πολίτες και φορείς) δημιουργήθηκε μια πλατφόρμα διαβούλευσης (www.planpiraeus.gr) στην οποία υποβλήθηκαν πάνω από 300 προτάσεις ενώ 120 προτάσεις αφορούσαν συγκεκριμένες προτάσεις για δράσεις και έργα.

Στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης αρκετοί φορείς κατέθεσαν τις απόψεις τους όχι μόνο ηλεκτρονικά αλλά και γραπτά με επιστολές, που έστειλαν στον Δήμο Πειραιά. Επίσης, πραγματοποιήθηκαν διμερείς συναντήσεις με φορείς (όπως μεταξύ άλλων Επιμελητήρια, το Πανεπιστήμιο Πειραιά, κοινωνικοί φορείς, φορείς της κεντρικής κυβέρνησης (ΤΡΑΜ Α.Ε., Κ.Ε.Δ.Ε., Ο.Λ.Π., Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ., Ο.Σ.Ε. κ.ά.), αλλά και με Μ.Κ.Ο..

Η πρώτη φάση διαβούλευσης ολοκληρώθηκε το φθινόπωρο του 2015. Με βάση τις συμβουλές και τα αποτελέσματα της πρώτης φάσης διαμορφώθηκε η πρώτη εκδοχή της αναπτυξιακής στρατηγικής του Δήμου Πειραιά (Σεπτέμβριος- Νοέμβριος 2015). Μέχρι την έναρξη της δεύτερης φάσης της δημόσιας διαβούλευσης, η ομάδα έργου συνέχισε τη διαβούλευση και τη στενή συνεργασία με φορείς και θεσμικά όργανα για την οριστικοποίηση των προτεραιοτήτων της στρατηγικής, την ωρίμανση των δράσεων και τη διαμόρφωση του καταλόγου των παρεμβάσεων.

Η δεύτερη φάση της δημόσιας διαβούλευσης ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2016 και επικεντρώθηκε στη συλλογή απόψεων και ιδεών αναφορικά με τις προτεραιότητες της στρατηγικής των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά. Τα αποτελέσματα της διαβούλευσης περιείχαν και προτάσεις για την εξειδίκευση της στρατηγικής, οι οποίες ελήφθησαν υπόψη στο τελικό στάδιο διαμόρφωσης της πρότασης του Δήμου. Η συμμετοχή κατοίκων και φορέων στη δημόσια διαβούλευση έλαβε χώρα είτε μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας είτε μέσω της αποστολής προτάσεων από τους φορείς και τις ενώσεις στον Δήμο ως απάντηση της επιστολής και πρόσκλησης, που έστειλε ο Δήμαρχος.

Ως αποτέλεσμα της προσπάθειας του Δήμου Πειραιά για τη διενέργεια μιας ποιοτικής διαδικασίας δημόσιας διαβούλευσης με στόχο την ουσιαστική συμβολή και

συμπερίληψη των απόψεων και των προτάσεων φορέων και πολιτών σε διάφορα στάδια εκπόνησης της στρατηγικής των Ο.Χ.Ε., ο Δήμος Πειραιά έλαβε επιστολές υποστήριξης από τους κάτωθι φορείς:

- Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Πειραιώς
- ΑΕΙ Πειραιά
- Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Πειραιά
- Ένωση Εφοπλιστών Ναυτιλίας Μικρών Αποστάσεων
- Ελληνικό Ινστιτούτο Ναυτικής Τεχνολογίας
- Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία
- Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς Α.Ε.
- Όμιλος για την UNESCO Πειραιώς και Νήσων
- Ιατρικός Σύλλογος Πειραιά
- Επαγγελματικό Επιμελητήριο Πειραιώς
- Ναυτιλιακή Λέσχη Πειραιώς
- Εμπορικός σύλλογος Πειραιώς

β) Δεν προέκυψαν σημαντικές αλλαγές στους άξονες προτεραιότητας των Ο.Χ.Ε. ως αποτέλεσμα της εξωτερικής διαβούλευσης. Οι άξονες, που περιλήφθηκαν στη σχετική πρόταση του Δήμου είναι οι εξής:

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΟΧΕ ΠΕΙΡΑΙΑ	Δημόσια Δαπάνη	% Κατανομή
Α.Πρ. 1: Βελτίωση της Ελκυστικότητας και της Ανταγωνιστικότητας της πόλης του Πειραιά – Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων και ανάδειξη νέων επιχειρηματικών ευκαιριών - Στήριξη της Προσαρμοστικότητας υφιστάμενων και της δημιουργίας νέων και καινοτόμων Επιχειρήσεων.	28.207.000 €	35,2%
Α.Πρ. 2: Αστική Αναβάθμιση και Αναζωογόνηση– Ανάδειξη της πόλης του Πειραιά ως αναγνωρίσιμου διεθνώς τουριστικού και πολιτιστικού προορισμού – Διαχείριση και διάχυση των τουριστικών και πολιτιστικών ροών στην πόλη μέσω παρεμβάσεων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας και εφαρμογής «έξυπνων» λύσεων στις αστικές και κοινωνικές λειτουργίες	24.521.000 €	30,6%
Α.Πρ. 3: Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής και της Πρόσβασης των Δημοτών σε Ποιοτικές Υπηρεσίες Κοινωνικής Ένταξης και Προώθησης στην Απασχόληση και στην Επιχειρηματικότητα	27.337.000 €	34,2%
ΣΥΝΟΛΑ:	80.065.000 €	100%

γ) Τα εργαλεία διαβούλευσης, που χρησιμοποιήσαμε είναι τα ακόλουθα:

- a. Δημόσιες Συναντήσεις (ΝΑΙ)
- b. Εργαστήρια, σεμινάρια και ομάδες εστιασμένης συζήτησης (FocusGroup)

- c. Φόρουμ (NAI)
- d. Διαδικτυακά εργαλεία (NAI)
- e. Πάνελ Πολιτών
- f. Συζήτηση στρογγυλής τραπέζης (NAI)
- g. Ερωτηματολόγια (NAI)

4. Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση της στρατηγικής Ο.Χ.Ε. γίνεται στο πλαίσιο της ανταγωνιστικής διαδικασίας, θεωρείτε ότι είναι αυτός ο καλύτερος τρόπος επιλογής;

Οι Αστικές Αρχές της Περιφέρειας Αττικής είχαν το δικαίωμα να υποβάλουν Στρατηγικές Β.Α.Α., μετά από την πρόσκληση, που δημοσίευσε η Ε.Υ.Δ.Ε.Π. Αττικής 2014-2020.

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης, οι Αστικές Αρχές υπέβαλαν ανταγωνιστικές προτάσεις οι οποίες αφορούσαν συγκεκριμένη περιοχή παρέμβασης, για έναν από τους δύο τύπους περιοχών (υποβαθμισμένες περιοχές ή περιοχές με ειδική αναπτυξιακή δυναμική), αναλυτική στρατηγική και Σχέδιο Δράσης με παρεμβάσεις, που προτείνεται να υλοποιηθούν, καθώς και λεπτομερή περιγραφή του Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης και των καθηκόντων, που πρόκειται να αναλάβει.

Το είδος της διαδικασίας για την επιλογή των Αστικών Αρχών και των Σχεδίων Δράσεων Ο.Χ.Ε. προσδιορίστηκε στην εξειδίκευση του Ε.Π. Αττικής (10^η Γραπτή Διαδικασία) σύμφωνα με την οποία η επιλογή των Στρατηγικών Β.Α.Α. θα γινόταν μέσω μιας ενιαίας ανταγωνιστικής διαδικασίας και για τους δύο τύπους περιοχών, που προαναφέρονται, με κοινά γενικά κριτήρια, που αφορούν στην καταλληλότητα κάθε στρατηγικής, στην επιλογή της περιοχής παρέμβασης, στην καταλληλότητα του Σχεδίου Δράσης στο οποίο κάθε στρατηγική θα εξειδικεύεται και στην επάρκεια του Συστήματος Διακυβέρνησης.

5. Ποια κρίσιμα ζητήματα θα προκύψουν κατά την υλοποίηση των δράσεων-έργων των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά (θεσμικό πλαίσιο, υποστελέχωση κ.ά.);

Ως κρίσιμα ζητήματα για την φάση υλοποίηση των έργων των Ο.Χ.Ε. επισημαίνονται τα εξής:

- Η έλλειψη προηγούμενης εμπειρίας του Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης, που είναι σε διαδικασία σύστασης, σε σχέση με τις αυξημένες ανάγκες προγραμματισμού και διαχείρισης ενός σημαντικού πλήθους παρεμβάσεων, που προβλέπουν οι Ο.Χ.Ε. (55 παρεμβάσεις- έργα) σε συνδυασμό με τον αριθμό των δικαιούχων, που αναμένεται να λάβουν ενίσχυση.
- Η επαρκής στελέχωση του Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης τόσο σε επίπεδο αριθμού στελεχών όσο και σε επίπεδο ειδικών γνώσεων και δεξιοτήτων (διαχείριση έργων, αξιοποίηση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Ε.Σ.Π.Α., γνώσεις project management). Ειδικά στα στάδια αξιολόγησης των προτάσεων έργων και διενέργειας πιστοποιήσεων (διοικητικών ή επιτόπιων) των έργων, ο διαχειριστικός φόρτος των αρμόδιων μονάδων του Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης αναμένεται να είναι ιδιαίτερα αυξημένος. Ως εκ τούτου ο Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης οφείλει να λάβει υπόψη του κατά το χρονοπρογραμματισμό των δράσεων τις περιόδους υψηλών αναγκών ανθρώπινων πόρων και να επιλέξει τρόπους κάλυψης των αναγκών αυτών, είτε εσωτερικά (πχ. με ορισμένου χρόνου αποσπάσεις από άλλες υπηρεσίες

του Δήμου), είτε με την ανάθεση εργασιών σε τρίτους (πχ. εμπειρογνώμονες-αξιολογητές, πιστοποιητές).

- Η επαρκής υποδομή, εξοπλισμός και εργαλεία (οδηγοί, τυποποιημένα έντυπα, συστήματα παρακολούθησης) για τη διαχείριση των δράσεων.
- Η επιχειρησιακή ικανότητα των δικαιούχων να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις διαχείρισης, που προσδιορίζονται στις αποφάσεις χρηματοδότησης και στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) συγχρηματοδοτούμενων δράσεων για την περίοδο 2014-20. Όπως έχει δείξει η εμπειρία από παρόμοιες δράσεις, που έχουν υλοποιηθεί στο παρελθόν, συχνά οι δυνητικοί δικαιούχοι αντιμετωπίζουν δυσκολίες στο να κατανοήσουν και ως εκ τούτου να εφαρμόσουν τις παραπάνω υποχρεώσεις. Έτσι, ο Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης θα πρέπει να αναπτύξει τα κατάλληλα εργαλεία υποστήριξης των δικαιούχων για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων, που προκύπτουν από την εφαρμογή των σχετικών δράσεων (ενδεικτικά: ανάπτυξη οδηγών εφαρμογής, λειτουργία helpdesk χρήσης Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος, παρουσιάσεις δράσεων τόσο κατά την Πρόσκληση όσο και κατά την υλοποίησή τους).

Ο Δήμος Πειραιά ως η υπεύθυνη Αστική Αρχή για την εφαρμογή των εγκεκριμένων Ο.Χ.Ε. βρίσκεται σε διαδικασία αξιολόγησης των παραπάνω ζητημάτων ώστε να μπορούν να προληφθούν- αντιμετωπισθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Ερωτηματολόγιο που υπεβλήθη στην Υπάλληλο του Τμήματος Αξιοποίησης Ευρωπαϊκών και Εθνικών Πόρων του Δήμου Πειραιά κ. Πούλου Μαρία

- 1. Ποια είναι η άποψη σας για το εργαλείο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.); Θεωρείτε ότι το εργαλείο των Ο.Χ.Ε. θα έχει καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με άλλα παλιότερα εργαλεία αστικών παρεμβάσεων; Οι παρεμβάσεις των Ο.Χ.Ε. θεωρείτε ότι θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του Δήμου Πειραιά;**

Οι Ο.Χ.Ε. είναι ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο για δύο κυρίως λόγους:

α. Στηρίζουν και ενισχύουν την ολοκληρωμένη προσέγγιση των παρεμβάσεων. Δηλαδή, όσοι φορείς θα υλοποιήσουν Ο.Χ.Ε. θα πρέπει να κάνουν δράσεις στήριξης της οικονομικής ανάπτυξης (π.χ. δράσεις στήριξης της επιχειρηματικότητας), δράσεις σχετικά με την αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος, τη βελτίωση του κυκλοφοριακού των πόλεων με προαγωγή της βιώσιμης κινητικότητας, δράσεις ενεργειακής αναβάθμισης και θωράκισης απέναντι στην κλιματική αλλαγή, δράσεις κοινωνικές (π.χ. μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων, στήριξη ειδικών ομάδων πληθυσμού κ.ά.) κλπ. και όλα αυτά μαζί, όχι ξεχωριστά, αλλά μαζί για μια περιοχή, οπότε στηρίζουν έμπρακτα τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό.

β. Φέρουν συγκεκριμένη και εξασφαλισμένη χρηματοδότηση, δηλαδή όσες προτάσεις Ο.Χ.Ε. εγκρίθηκαν έχουν και εξασφαλισμένη χρηματοδότηση για το σύνολο των δράσεων, που σημαίνει πως είναι ένας σχεδιασμός, που αναμένεται να μη μείνει στα χαρτιά. Στο παρελθόν πολλά σχέδια υλοποιούνταν σε επίπεδο μελέτης και παρόλη τη νομική ισχύ τους δεν υλοποιούνταν ποτέ καθώς δεν είχαν την αναγκαία χρηματοδότηση.

Με βάση τα ανωτέρω οι Ο.Χ.Ε. αναμένεται να έχουν περισσότερα άμεσα και ταυτόχρονα καλύτερα αποτελέσματα με δεδομένο πως καλύπτουν την ολοκληρωμένη προσέγγιση, που απαιτείται. Αυτό, που μένει να διαπιστωθεί είναι η ορθή εφαρμογή και υλοποίησή τους με βάση τις αρχές σχεδιασμού τους.

Για τους ίδιους λόγους και οι Ο.Χ.Ε. Πειραιά αναμένεται να βοηθήσουν σημαντικά στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της πόλης καθώς αποτελεί μια ολοκληρωμένη πρόταση. Επίσης πρόκειται για μια μεγάλη χρηματοδότηση για την περιοχή η οποία αν και κεντρική στην Αττική παρουσιάζει σημαντικά χαρακτηριστικά μειονεκτικότητας (ανεργία, υποβαθμισμένο αστικό περιβάλλον, μεγάλες κοινωνικές ανισότητες, υψηλό ενεργειακό αποτύπωμα, κλπ.).

2. Ο Δήμος Πειραιά αντιμετώπισε προβλήματα κατά την υποβολή των προτάσεων;

Ναι, κυρίως στην ωριμότητα των έργων. Υπήρξε υψηλή ανωριμότητα στα προς χρηματοδότηση έργα. Επίσης υπήρξαν δυσκολίες στη συγγραφή της πρότασης καθώς ήταν ιδιαίτερα απαιτητική τεχνικά. Για το σκοπό αυτό υπήρξε συνδρομή εξωτερικού συμβούλου μετά από μια μακρά περίοδο και πολλές συναντήσεις εσωτερικής εργασίας με τις υπηρεσίες του Δήμου ενώ για την ωρίμανση των έργων προβλήθηκε η ύπαρξη Τεχνικής Βοήθειας.

3. Ποιος ο ρόλος της διαβούλευσης στον σχεδιασμό της πρότασης του Δήμου Πειραιά; Υπήρξαν αλλαγές στους άξονες προτεραιότητας μετά την διαβούλευση; Ποια από τα διαθέσιμα εργαλεία διαβούλευσης χρησιμοποιήσατε πριν την υποβολή της πρότασης;

Η περίοδος διαβούλευσης ήταν σημαντική και ιδιαίτερα αποτελεσματική. Υλοποιήθηκε τόσο ηλεκτρονικά όσο και έντυπα αλλά και με επί τόπου συναντήσεις και παρουσιάσεις. Συντάχθηκαν on-line ερωτηματολόγια και διατυπώθηκαν πληθώρα απόψεων. Βάσει της διαβούλευσης υπήρξε μια αρχική διαμόρφωση των αξόνων, μέτρων και έργων, κατόπιν των συζητήσεων και συναντήσεων (με φορείς αλλά και εσωτερικά στο Δήμο) όλα αυτά αξιολογήθηκαν και διαμορφώθηκαν οι τελικοί άξονες με τις συγκεκριμένες παρεμβάσεις, που προτάθηκαν.

Τα εργαλεία, που χρησιμοποιήθηκαν ήταν τα ακόλουθα:

- α. Δημόσιες Συναντήσεις (NAI)
- β. Σεμινάρια και ομάδες εστιασμένης συζήτησης (NAI)
- γ. Φόρουμ ()
- δ. Διαδικτυακά εργαλεία (NAI)
- ε. Πάνελ Πολιτών ()
- στ. Συζήτηση στρογγυλής τραπέζης ()
- ζ. Ερωτηματολόγια (NAI)

4. Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση της στρατηγικής Ο.Χ.Ε. γίνεται στο πλαίσιο της ανταγωνιστικής διαδικασίας, θεωρείτε ότι είναι αυτός ο καλύτερος τρόπος επιλογής;

Είναι ένας νέος τρόπος επιλογής σε σύγκριση με παλαιότερες διαδικασίες. Παλαιότερα δε χρησιμοποιούνταν παρόμοιες διαδικασίες. Γενικά καλό είναι να υπάρχει ανταγωνισμός καθώς συμβάλλει στην ποιότητα των προτάσεων. Αντικατοπτρίζει ένα νέο τρόπο Διοίκησης, που καλό είναι να αρχίσει να περνάει και στο Δημόσιο.

5. Ποια κρίσιμα ζητήματα θα προκύψουν κατά την υλοποίηση των δράσεων-έργων των Ο.Χ.Ε. του Δήμου Πειραιά (θεσμικό πλαίσιο, υποστελέχωση κ.ά.);

1. Η ορθή ωριμότητα των προτάσεων. Θα πρέπει οι φορείς να ανταπεξέλθουν στην πρόκληση της ωρίμανσης των προτάσεων – τόσο με τη σύνταξη των σχετικών μελετών όσο και με την εξασφάλιση των απαραίτητων εγκρίσεων. Και όλα αυτά σε συγκεκριμένο χρόνο, που σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να είναι πειστικός. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να υπάρχει σχετική μέριμνα και από τους λοιπούς φορείς, που δίνουν εγκρίσεις (Υπουργεία, Περιφέρειες, Υπηρεσίες Αρχαιολογίας, Κοινωνικές Δομές, κλπ)
2. Η στελέχωση των Δήμων ώστε να ανταπεξέλθουν στο νέο όγκο δουλειάς, που προϋποθέτουν οι Ο.Χ.Ε., είτε σε επίπεδο προετοιμασίας των Προσκλήσεων είτε σε επίπεδο υλοποίησης και επίβλεψης έργων παντός είδους.
3. Η μόχλευση και ιδιωτικών πόρων ώστε πραγματικά να αποτελέσουν εργαλείο ανάπτυξης. Θα πρέπει να εξασφαλίσουν την ορθή υλοποίηση αξιόπιστων έργων ουσίας και όχι βιτρίνας, έργων, που θα δώσουν κίνητρο στον ιδιωτικό τομέα να αγκαλιάσει επιχειρηματικά την πρωτοβουλία, να τη στηρίζει και να στηριχθεί από αυτήν, καθώς και να δημιουργήσει ικανές και αναγκαίες συνθήκες ανάπτυξης για κάθε περιοχή. Η μείωση της ανεργίας, η στήριξη της επιχειρηματικότητας και η άρση κοινωνικών ανισοτήτων, αποτελούν προτεραιότητες, που πρέπει να βρουν πρόσφορο έδαφος μέσω των Ο.Χ.Ε. και με τη στήριξη του ιδιωτικού τομέα και τη μόχλευση πρόσθετων κεφαλαίων να εμφανίσουν ακόμη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Παράρτημα ΙΧ- Ερωτηματολόγιο

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΜΣ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΣΤΙΚΗΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος έρευνας, που διενεργήθηκε στο πλαίσιο διπλωματικής εργασίας με τίτλο: «**Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις ως ευκαιρία ανάπτυξης για την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Η περίπτωση του Δήμου Πειραιά**» για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κ.Π.Ε.. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και η συμπλήρωσή του θα διαρκέσει λίγα λεπτά. Οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν για τα αποτελέσματα της παρούσας εργασίας.

Α. Δημογραφικά στοιχεία

1. Φύλο

- Άνδρας
- Γυναίκα

2. Ηλικία

- 18-25
- 26-40
- 41-55
- 56 και άνω

3. Εκπαίδευση

- Απόφοιτος Δημοτικού
- Απόφοιτος Γυμνασίου
- Απόφοιτος Λυκείου
- ΤΕΙ
- ΑΕΙ
- Κάτοχος Μεταπτυχιακού
- Κάτοχος Διδακτορικού

4. Θέση εργασίας στον Δήμο

- Διευθυντής
- Προϊστάμενος τμήματος
- Διοικητικός υπάλληλος
- Οικονομικός υπάλληλος
- Άλλο.....

5. Η θέση εργασίας σας ασχολείται με τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις;

Ναι

Όχι

6. Αν ναι, με ποιο τρόπο;

Άμεσα

Έμμεσα

B. Γνωριμία με τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.)

Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.) αποτελούν ένα εργαλείο για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών σε συγκεκριμένες χωρικές ενότητες, δηλαδή σε περιοχές, που είτε παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα και πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνολικό τρόπο, είτε διακρίνονται από σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες. Τον όρο Ο.Χ.Ε. συναντάμε σαν έναν από τους τρεις τύπους παρεμβάσεων του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020, νέα ολοκληρωμένη προσέγγιση για την χωρική ανάπτυξη, οι άλλοι δύο τύποι παρεμβάσεων είναι η Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων και η Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη.

7. Γνωρίζετε την ουσία και το περιεχόμενο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.);

Ναι

Όχι

8. Κατά την άποψη σας, οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.) αποτελούν ένα εργαλείο, που θα δίνει στους Δήμους τη δυνατότητα να δράσουν καλύτερα;

Ναι

Όχι

9. Θεωρείτε ότι ο Δήμος σας μέσω των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.) θα μπορούσε να επιλύσει καλύτερα τα τοπικά προβλήματα;

Ναι

Όχι

10. Θεωρείτε ότι οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.) μπορούν να αποτελέσουν κίνητρο ανάπτυξης και αξιοποίησης των δυνατοτήτων του Δήμου σας;

Ναι

Όχι

11. Από πού θεωρείτε ότι μπορεί να ενημερωθεί κάποιος για τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.);

Από τις εφημερίδες

Από την τηλεόραση

Από το τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό

Από το διαδίκτυο και την ιστοσελίδα του Δήμου

○ Άλλο

Γ. Προτεραιότητες των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.)

Το Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης Πειραιά, έχει ως γενικό στόχο την ανάπτυξη του Πειραιά ως επιχειρηματικού (ναυτιλιακού, εμπορικού) και τουριστικού μητροπολιτικού κέντρου διεθνούς αναγνωρισιμότητας και εμβέλειας, αλλά παράλληλα έχει και στόχους κοινωνικού, πολεοδομικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα. Το Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης Πειραιά αποτελεί την βάση διαμόρφωσης της Ο.Χ.Ε.. Οι δράσεις των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων οδηγούν στον προσδιορισμό δύο περιοχών παρέμβασης. Η πρώτη περιοχή παρεμβάσεων περιλαμβάνει την Α', την Β' και την Γ' Δ.Κ., ενώ η δεύτερη περιοχή περιλαμβάνει την Γ', Δ' και Ε' Δ.Κ..

12. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.) θα μπορούσαν να βοηθήσουν την πρώτη περιοχή (Πειραιϊκή Χερσόνησος, Κέντρο πόλης- Καστέλα, Μυρτιδιώτισσα- Νέο Φάληρο) στους ακόλουθους άξονες ανάπτυξης.

Βαθμολογώντας με 1 Διαφωνώ απόλυτα → 2 Διαφωνώ → 3 Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ → 4 Συμφωνώ → 5 Συμφωνώ Απόλυτα

	1 Διαφωνώ απόλυτα	2 Διαφωνώ	3 Ούτε διαφωνώ Ούτε συμφωνώ	4 Συμφωνώ	5 Συμφωνώ απόλυτα
Ανάπλαση των δημόσιων χώρων (μνημεία, χώροι αναψυχής, περιήγησης και περιπάτων κ.ά.)					
Ανάδειξη και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος του Πειραιά					
Ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, ενίσχυση του πράσινου και αναπλάσεις					
Ενεργειακή αναβάθμιση (φωτισμοί οδών και πλατειών, ηλεκτροκίνηση, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας)					
Στήριξη επιχειρηματικών δικτύων και συστάδων επιχειρήσεων σε τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού					
Ανάδειξη του Πειραιά σε Έξυπνη πόλη (Smart City)					
Ανάπτυξη των διεθνών συνεργασιών για την προβολή του λιμένα Πειραιά στις διεθνείς αγορές					

13. Σε ποιό βαθμό θεωρείτε ότι οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.) θα μπορούσαν να βοηθήσουν την δεύτερη περιοχή (Μυρτιδιώτισσα- Νέο Φάληρο, Παλιά Κοκκινιά- Καμίνια, Ταμπούρια) στους ακόλουθους άξονες ανάπτυξης.

Βαθμολογώντας με 1 Διαφωνώ απόλυτα→ 2 Διαφωνώ→ 3 Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ→ 4 Συμφωνώ→ 5 Συμφωνώ Απόλυτα

	1 Διαφωνώ απόλυτα	2 Διαφωνώ	3 Ούτε διαφωνώ Ούτε συμφωνώ	4 Συμφωνώ	5 Συμφωνώ απόλυτα
Βελτίωση της ποιότητας ζωής των δημοτών					
Αντιμετώπιση της φτώχειας των δημοτών					
Μείωση της ανεργίας					
Βελτίωση της μετακίνησης των δημοτών μέσω των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς					
Ανάδειξη και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος του Πειραιά					
Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας (νεοφυείς επιχειρήσεις, μεταποιητικές δράσεις, καινοτομία κ.ά.)					
Ανάδειξη του Πειραιά σε Έξυπνη πόλη (Smart City)					

14. Σε ποια παρέμβαση θεωρείτε ότι πρέπει να δοθεί περισσότερη έμφαση, ώστε να μπορέσει να ενισχυθεί η τοπική ανάπτυξη;

- Βιώσιμη Κινητικότητα
- Ενίσχυση του Πρασίνου
- Ενεργειακή Αναβάθμιση
- Αειφόρος Διαχείριση Απορριμμάτων
- Ανάδειξης του Πειραιά ως Έξυπνη πόλη (Smart city)
- Επιχειρηματικότητα - Απασχόληση
- Παρεμβάσεις αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος του Πειραιά
- Παρεμβάσεις Κοινωνικού Χαρακτήρα
- Παρεμβάσεις για την αναβάθμιση και προβολή του λιμένα Πειραιά

15. Ο Δήμος Πειραιά θεωρείτε ότι έχει αναπτύξει ένα Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης, που θα βοηθήσει στην βελτίωση της τοπικής ανάπτυξης;

- Ναι
- Όχι

16. Ο Δήμος Πειραιά θεωρείτε ότι με την υλοποίηση του Σχεδίου Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης θα αναβαθμίσει την ποιότητα ζωής των δημοτών;

- Ναι

Όχι

17. Τι θα αλλάζατε ή τι θα προσθέτατε εσείς από το Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

18. Τι προβλήματα θεωρείτε ότι θα ανακύψουν κατά την υλοποίηση των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....